

ЦЕРКВА, ДРУЖНЯ ДО ДИТИНИ

Дослідження переконань духовенства і мирян УГКЦ

2026

Український Католицький Університет
ФАКУЛЬТЕТ НАУК ПРО ЗДОРОВ'Я
Український Католицький Університет
ЦЕНТР ГІДНОСТІ ДИТИНИ

ЗМІСТ

03 Вступ

06 Про проєкт

Про дослідницький проєкт. Якісний блок. Кількісний блок

08 Як читати діаграми

09 Ключові знахідки

Якою є Церква, дружня до дитини?

Оцінювання індикаторів респондентами

Напрямки для подальших досліджень

Рекомендації

19 Якою є Церква, дружня до дитини? (якісний модуль)

Батьки. Діти. Духовенство (священники, монахи, семінаристи)

29 Оцінка важливості індикаторів церкви, дружньої до дитини (кількісний модуль)

30 Профіль

31 Мапа інструментарію

38 Інтегровані показники

40 Розділ 1. Переконання щодо гідності, прав дитини та відповідальності дорослих

1.1 Визнання гідності дитини як базової цінності

1.2 Право дитини на турботливу сім'ю

1.3 Відповідальність дорослих за безпеку та добробут дітей

1.4 Усвідомлення вразливості дитини у ситуаціях насильства

1.5 Готовність до активного захисту прав дитини

51 Розділ 2. Робота з дітьми на парафії

2.1 Стратегічне бачення та лідерська залученість

2.2 Інституціоналізація служіння для дітей

56 Розділ 3. Політики захисту дітей у Церкві

3.1 Нормативна та публічна база захисту дітей

3.2 Управління відповідальністю та реагуванням

3.3 Культура безпеки та норми поведінки дорослих

3.4 Поінформованість та навчання дітей

69 Розділ 4. Відбір та підготовка персоналу, який працює з дітьми

4.1 Безпечний відбір персоналу

4.2 Професійна компетентність і педагогічні навички

4.3 Взаємодія з батьками та родиною

4.4 Розуміння вікових та духовних потреб дітей

4.5 Профільна допомога та перенаправлення

83 Розділ 5. Інфраструктура та безпечне середовище

5.1 Базовий комфорт та гігієна

5.2 Простори для немовлят і малих дітей

5.3 Фізична безпека та доступність простору

5.4 Дитиноорієнтована комунікація

98 Розділ 6. Додаткові можливості виховання дітей

6.1 Духовно-виховні програми для дітей і молоді

6.2 Інклюзія та підтримка дітей з вразливих категорій

6.3 Розширені освітньо-виховні ресурси парафії

105 Розділ 7. Залучення дітей у спільноту як рівноправних членів

7.1 Літургійна участь дітей

7.2 Інклюзивна катехитична та освітня інтеграція

7.3 Підтримка дитини через сім'ю та душпастирство

116 Розділ 8. Розширення душпастирських можливостей

Дослідження було реалізоване за ініціативи Центру гідності дитини Українського католицького університету. Водночас думки, висновки чи рекомендації належать співавторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Центру.

Над дослідженням працювали:

Данило Судин, к.с.н., доцент кафедри соціології УКУ
Дмитро Миронович, к.с.н., завідувач кафедри соціології УКУ
Христина Шабат, керівниця Центру гідності дитини УКУ
Іванка Рудакевич, керівниця напрямку «Церква» Центру гідності дитини УКУ
Наталя Тарновська, керівниця напрямку «Освіта» Центру гідності дитини УКУ

Розроблення дослідницького інструментарію та збір емпіричних даних здійснено командою **Центру гідності дитини УКУ**. Аналіз даних та інтерпретацію отриманих результатів виконали **Дмитро Миронович та Данило Судин**. Візуалізацію даних і підготовку публікації забезпечили **фахівці Дослідницької агенції Fama та Лідія Чир**.

Український Католицький Університет
ЦЕНТР ГІДНОСТІ ДИТИНИ

Центр гідності дитини розпочав свою роботу у січні 2021 року в Українському католицькому університеті. Це ключовий експертний, освітній та науковий центр з протидії сексуальному насиллю над дітьми в Україні.

Місія Центру — творити у Церкві та суспільстві культуру, де гідність дитини є безумовною цінністю. Сьогодні Центр діє у трьох напрямках: праці з освітнім, церковним середовищами та з громадським сектором. Наше завдання — щоб кожна дитина почувалась в безпеці, а кожен дорослий розумів, як побачити дитину, яка потребує допомоги, та захистити її у чутливий спосіб. Ми прагнемо, щоб тема сексуального насильства над дітьми більше не була табуйованою, а усі, хто працюють з дітьми, мали відповідні безпекові навички, імплементовані політики та знали, як діяти у кризових ситуаціях.

ВСТУП

Уже понад 5 років Центр гідності дитини УКУ працює для того, щоб дорослі знали, що робити, аби діти були та почувалися у безпеці. Здобутий за цей час досвід показує: чітке «ні» насиллю починається задовго до звернення до поліції. Воно бере початок з гідного ставлення до дитини як до рівного.

У 76% випадків кривдником є хтось із близьких дитини[1]. 43% тих, хто зазнав сексуального насилля в дитинстві, ніколи нікому про це не говорили[2]. Тож те, чи звернеться дитина до дорослих у момент небезпеки, та чи вони її почують, залежить від того, чи є між ними довірливі стосунки і чи дитину взагалі серйозно сприймають. А це вже не так про реагування, як про ставлення.

Насправді справжнє ставлення до дитини проявляється в повсякденних практиках: чи адаптовані інформація на дошці оголошень і простір до її віку; чи запитують дитину про її думку та чи враховують її; чи знають дорослі, як захистити дитину, і чи вміють це робити. У юридичній практиці такий підхід називають **дружнім до дитини**: дитину чують і залучають до процесу, зрозуміло пояснюють їй, що відбувається, і враховують її вік та потреби. Водночас її гідність, права і безпека належно захищені.

У нашому дослідженні ми хотіли з'ясувати, якою мала б бути Церква, дружня до дитини. Це не про те, щоб оцінювати рівень дружності конкретної інституції. Наше дослідження — це спроба вперше в українському контексті осмислити питання: «А дружній до дитини, це який?» І осмислити його в суспільстві, яке тривалий час перебувало під впливом радянського світогляду, де дитину, як і дорослого, сприймали радше як ресурс для розбудови країни, а не як особистість із власним голосом.

У Святому Письмі знаходимо момент, коли учні заборонили дітям підходити до Ісуса. Але Він каже: «*Пустіть дітей приходити до мене, не бороніть їм: таких бо Царство Боже*». (Мр. 10, 14) Фактично, Він запрошує їх у центр зібрання дорослих. Адже вони теж потребують пізнавати Бога та робити свій внесок у життя Церкви. Навіть якщо цьому малюку лише рочок.

То що ж на практиці означає бути дружнім до дитини та приймати її як рівноцінного учасника спільноти?

Це дослідження складається із двох частин. Перша — якісна, яка допомогла нам напрацювати критерії дружності, орієнтуючись на міжнародні наукові публікації та думку духовенства і мирян УГКЦ. **Друга** — кількісна, з ціллю зрозуміти, чи ці критерії відгукуються і є важливими для спільноти УГКЦ, духовенства та мирян.

Ми вдячні кожному з понад 2500 опитаних, хто долучився до опитування: священникам, монахам і монахиням, мирянам, батькам, а особливо — дітям. ■

1 RAINN. (2026, May 31). Statistics: Children & teens. https://rainn.org/facts-statistics-the-scope-of-the-problem/statistics-children-teens/

2 Fama, & Центр гідності дитини УКУ. (2021). Сексуальне насилля в Україні: Від усвідомлення до захисту. https://fama.agency/wp-content/uploads/2021/11/Zvit_Seksualne-nasyllya_2021-1.pdf

ПРО ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ

Реалізація проєкту тривала з жовтня 2022-го по серпень 2025-го року. Мета дослідження — з'ясувати індикатори, які наукова спільнота, духовенство та миряни УГКЦ вбачають як можливі критерії дружності церковного середовища до дитини; а також — визначити важливість цих критеріїв для середовища УГКЦ.

Якісний блок

На першому етапі (осінь 2022-го року) було здійснено аналіз наукових та богословських праць представників православної, католицької та протестантської традицій, присвячених означеній проблематиці.

Додатково у грудні 2022 року Центр гідності дитини провів власне емпіричне дослідження у форматі 5-ти фокус-груп, у яких взяли участь 55 повнолітніх мирян, 5 дітей та 20 представників духовенства Української Греко-Католицької Церкви.

Збір даних у межах якісного модуля здійснювали в період з жовтня по грудень 2022-го року. Участь у дослідженні була добровільною, анонімною, про тему розмови і суть дослідження повідомляли на етапі рекрутингу.

На основі поєднання результатів теоретичного аналізу та якісного дослідження було сформульовано 8 індикаторів Церкви, дружньої до дитини з позиції як мирян, так і духовенства. Саме вони лягли в основу розробки інструментарію — анкети для подальшого дослідження.

Кількісний блок

Кількісне опитування відбувалося з 1 грудня 2024 р. до 30 квітня 2025 р. Загалом опитали 776 представників духовенства і 1455 мирян.

Вибірка дослідження була добровільною (voluntary), оскільки до участі в опитуванні зголошувалися миряни та духовенство УГКЦ самостійно. Поширення анкети та інформації про саме опитування відбувалося виключно онлайн — через секретаріат Блаженнішого Святослава, єпископів усіх (архи)єпархій та екзархатів УГКЦ в Україні, відповідальних за захист неповнолітніх від насилля в єпархіях, профільні патріарші комісії та понад 60 монаших та мирянських спільнот. Вибірка репрезентативна для своєї аналітичної мети.

Для контролю загроз репрезентативності вибірки було змодельовано бажану структуру вибірки — на основі даних з ватиканського що-

річного збірника “Annuario Pontificio 2024”. Зокрема, на основі цих статистичних даних було розраховано частку мирян та духовенства, які проживають в різних (архи)єпархіях та екзархатах УГКЦ.

Процес опитування постійно моніторився працівниками Центру гідності дитини УКУ. Після того, як для конкретної (архи)єпархії та екзархату було досягнуто очікуваної кількості опитаних як мирян, так і духовенства, заклики до участі в опитуванні в цих (архи)єпархіях та екзархатах в подальшому не поширювалися. На рівні регіонів України вибірка відповідає змодельованій структурі вибіркової сукупності.

Втім, були випадки, коли до опитування долучалися і після досягнення очікуваної кількості в цій (архи)єпархії чи екзархаті. Зокрема, найбільш відчутною є різниця між планованою та опитаною часткою представників духовенства у Стрийській єпархії. Згідно з планом опитування, їхня частка у вибірці мала становити 10%, але у фінально вона становить 24%. Втім, подальший аналіз виявив, що це не є загрозою для зміщення вибірки, оскільки одночасно частка опитаних представників духовенства в Івано-Франківській архиєпархії та Самбірсько-Дрогобицькій єпархії є нижчою від планованої: 9% та 6% проти 15% та 11%. Під час аналізу було виявлено, що у своїх відповідях духовенство цих єпархій статистично значуще не відрізняється, а тому недостатня кількість опитаних в одних (архи)єпархіях і надмірна кількість в інших не призвели до зміщення вибірки.

Результати опитування не зважувалися, оскільки ми не маємо достатньої інформації про характеристики генеральної сукупності як мирян, так і духовенства. Зокрема, яким є співвідношення основних вікових груп, або у випадку мирян — співвідношення чоловіків та жінок. У даних ватиканського щорічного збірника “Annuario Pontificio 2024” такої інформації немає.

Зважування не змінило б головного, а саме — різниці в поглядах. Основні порівняння відбуваються між двома групами, які суттєво відрізняються функціонально, а не лише соціодемографічно. Навіть після гіпотетичного зважування за статтю чи віком, розриви між категоріями залишилися б подібними з огляду на домінуючі схвальні відповіді майже за всіма питаннями. Окрім цього, немає офіційної статистики для точної побудови ваг. У структурі мирян відсутні достовірні дані про стать, вік, освітній рівень чи регіональну активність саме активних парафіян УГКЦ, що унеможливлює побудову ваг з відповідною точністю.

Оскільки вибірка формувалася на добровільних засадах (самовідбір), розрахунок класичної граничної помилки репрезентативності для ймовірнісних вибірок у цьому випадку є методологічно некоректним. Водночас, суто умовно, якби відбір респондентів відбувався за схемою простого випадкового відбору і за інших рівних умов, то для підвибірки духовенства теоретична гранична помилка за довірчого рівня 95% не перевищувала б 3%, а для підвибірки мирян — 2,6%.

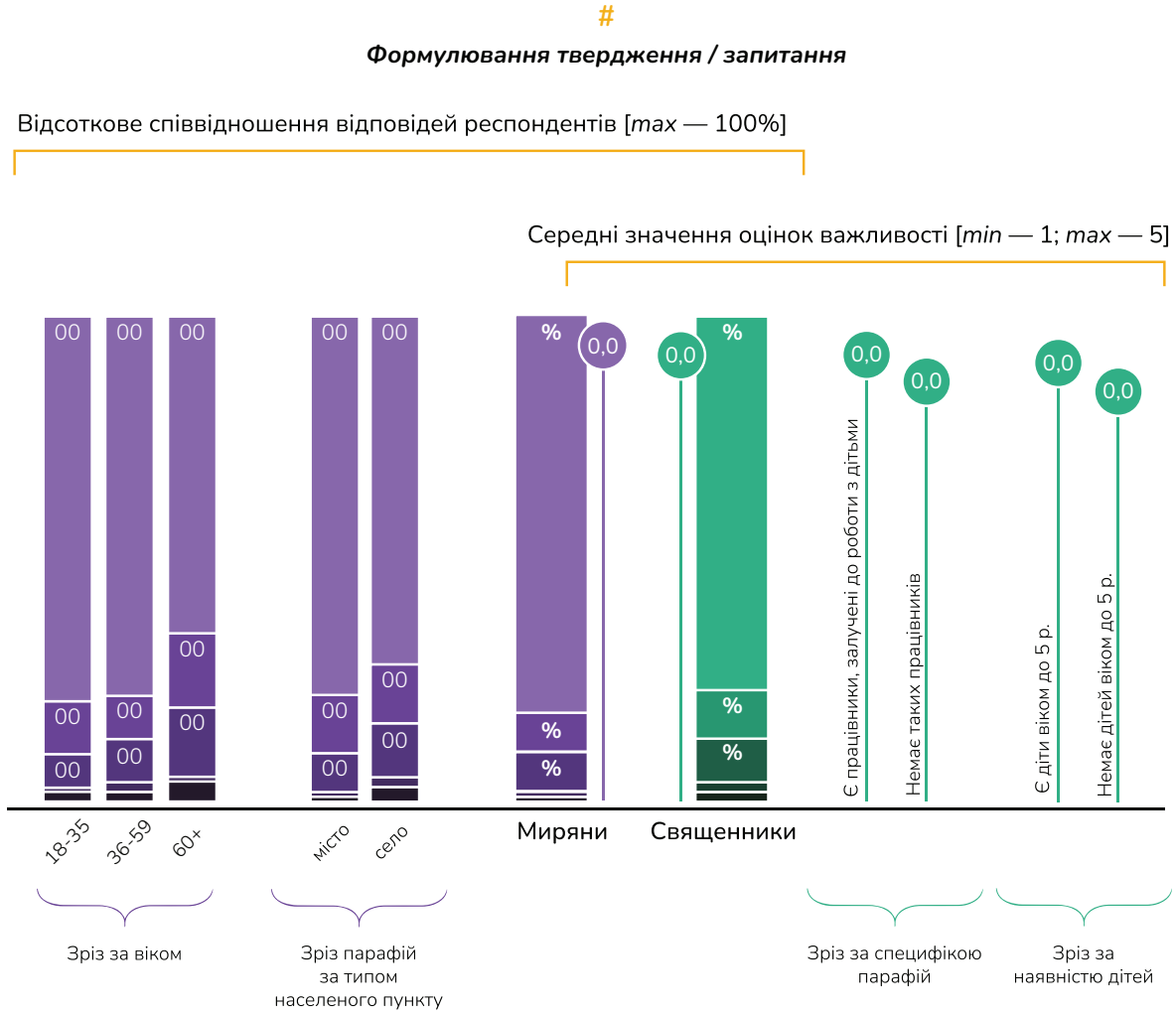
Це опитування слід розглядати як пілотне. Воно дозволило виявити відмінності між мирянами та духовенством, а також певні закономірності в середовищі як мирян, так і духовенства в оцінці важливості окремих складових безпеки дітей на парафіях. Втім, ці результати не варто сприймати як остаточні, оскільки вони потребують подальшого дослідження. ■

ЯК ЧИТАТИ ДІАГРАМИ

Структура звіту відтворює логіку інструментарію: кожен розділ відповідає індексу, підрозділ — субіндексу. Кожен підрозділ розпочинається з узагальнення концептуальної рамки з вказівкою на твердження, які в межах нього досліджуються, та ключових висновків згідно з емпіричними даними.

Кожне твердження проілюстровано діаграмою. У центрі подано загальний розподіл відповідей мирян і священників; поруч розміщено розподіли в межах соціальних груп (ліворуч — для мирян, праворуч — для священників). Для зручності сприйняття відповіді мирян позначено фіолетовою палітрою, а священників — зеленою.

Опис результатів містить як загальні показники, так і ті розподіли в групах респондентів, де зафіксовано статистично значущі відмінності. Дані подаються або у відсотках (сума відповідей дорівнює 100%), або у вигляді середніх значень за шкалою від 1 до 5, де 1 — “Взагалі не важливо”, а 5 — “Дуже важливо”. Відсоткові розподіли візуалізовано за допомогою стовпчикових діаграм, а середні значення — стовпчикових діаграм із маркером (“діаграма-льодяник”). Важливо: значення ≤5% на гістограми не нанесено. ■

КЛЮЧОВІ ЗНАХІДКИ

ЯКОЮ Є ЦЕРКВА, ДРУЖНЯ ДО ДИТИНИ?

У межах якісного модуля **духовенство, дорослі миряни та діти мали і спільні, і відмінні акценти щодо того, як має проявлятися дружність Церкви до дитини на практиці. Батьки** найбільше наголошували на прийнятті дітей, приязному ставленні до них та створенні умов для включення в церковне життя найменших дітей і їхніх мам. **Підлітки** акцентували на відсутності тиску, можливості висловлювати власну думку, запитувати, дискутувати та отримувати від дорослих зрозумілі й змістовні пояснення. Натомість **духовенство** більше говорило про системні умови дружнього середовища: щоб діти знали, куди можуть звернутися по допомогу, були зрозумілі механізми реагування на неприйнятну поведінку та визначені правила взаємодії між дорослими й дітьми.

Усі три групи розглядають дитину як повноцінного учасника церковної спільноти та наголошують на необхідності свідомо створювати умови для її інтеграції. Важливо, що така інтеграція, за логікою висловлювань усіх груп, **не відбувається автоматично, а потребує продуманих підходів та адаптації форматів взаємодії до різних вікових категорій.**

Учасники усіх фокус-груп наголошують на активному **залученні дітей до Літургії**, хоча погляди щодо її формату розходяться. Батьки та діти акцентують на важливості **їх залучення до церковного життя поза богослужіннями**, а батьки й духовенство — на необхідності **підготовки та фаховості дорослих, які мають безпосередній контакт із дітьми**. **Запит дітей на відкритий діалог і змістовні відповіді** також підкреслює важливість компетентності дорослих, які навчають і супроводжують дітей. Батьки та духовенство також акцентують на потребі **роботи Церкви із сім'єю**.

Окрім того, учасники трьох груп виокремлюють питання організації **простору з урахуванням потреб дітей**, та формування **при парафії спільнот однолітків**, де діти можуть разом розвиватися у вірі.

На основі аналізу наукових матеріалів та підсумків фокус-груп **було визначено 8 індикаторів дружності до дитини** та критеріїв дружності до дитини:

1. Переконання щодо гідності, прав дитини та відповідальності дорослих
2. Робота з дітьми на парафії
3. Політики захисту дітей у Церкві
4. Відбір та підготовка персоналу, який працює з дітьми
5. Інфраструктура та безпечне середовище
6. Додаткові можливості виховання дітей
7. Залучення дітей у спільноту як рівноправних членів
8. Розширення душпастирських можливостей.

Кожен індикатор отримав визначені критерії оцінки, які і стали основою для подальшого опитування. З ними можна детальніше ознайомитися в кількісному модулі.

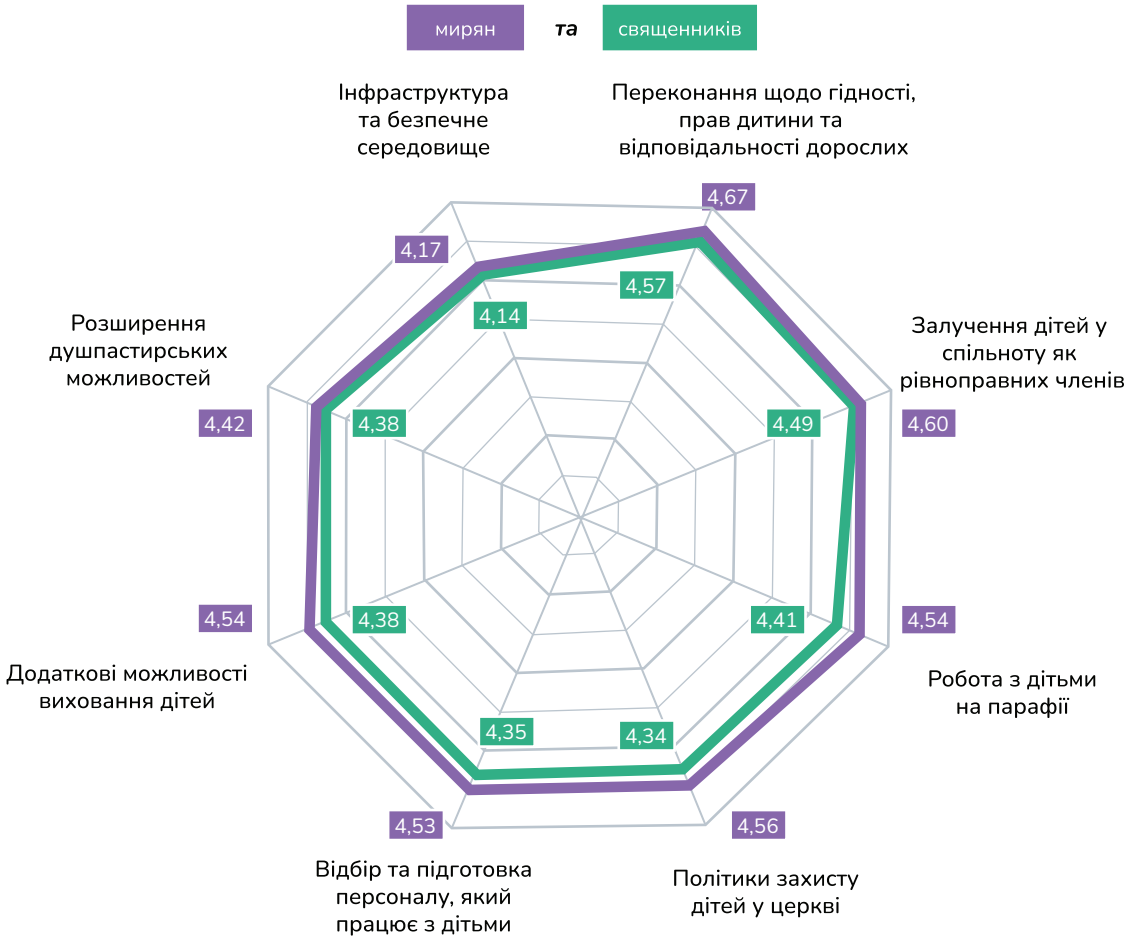
ОЦІНЮВАННЯ ІНДИКАТОРІВ РЕСПОНДЕНТАМИ

Результати опитування засвідчують високий рівень підтримки всіх восьми індикаторів дружності до дитини. При цьому жоден із них не отримав середньої оцінки нижче 4 за 5-бальною шкалою.

Найвище респонденти оцінюють індикатор «Переконання щодо гідності, прав дитини та відповідальності дорослих», щоб ним володіли працівники, волонтери парафій та парафіяни. **Найнижчі**, хоча все ще позитивні, оцінки отримав індикатор «Інфраструктура та безпечне середовище» — про інфраструктурні умови як показник дружності до дитини. Це може свідчити про те, що респонденти загалом бачать важливими ціннісні та практичні аспекти дружності до дитини, хоча останні сприймаються як менш пріоритетні.

Також більшість респондентів оцінює власні парафії як дружні до дитини. Так вважають 66% мирян і 65% священників. Ще 19–22% оцінюють свої парафії на рівні, близькому до позитивного, але з певними застереженнями. Частка респондентів із нейтральною або негативною оцінкою становить 13–15%.

Складові дружності середовища для дітей: значення індексу важливості серед

ІНДИКАТОР 1.

ПЕРЕКОНАННЯ ЩОДО ГІДНОСТІ, ПРАВ ДИТИНИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДОРОСЛИХ

Результати кількісного опитування свідчать про **наявність стійкого морально-етичного консенсусу серед священників і мирян щодо ролі парафій у формуванні безпечного та сприятливого для дітей середовища**. В обох групах існує глибоке переконання в тому, що дитина має гідність як створена Богом істота. Для мирян дуже важливо[3] , щоб таке переконання поділяли парафіяни (81%), працівники парафій (82%) і волонтери (78%). Серед священників також висока частка тих, хто вважає це переконання дуже важливим: щодо парафіян — 77%, працівників парафій — 77%, волонтерів — 74%. Це свідчить про високі очікування щодо пошанування гідності дитини усіма, хто бере участь у парафіяльному житті та взаємодії з дітьми — від працівників до волонтерів.

Також **абсолютна більшість як мирян (82%), так і священників (78%) визначає поширення переконання, що кожна дитина має право зростати у люблячій, турботливій сім'ї**, серед парафіян як "дуже важливе". Очікування щодо таких переконань від працівників — майже однакове, а від волонтерів — дещо нижче.

Водночас є **очікування, що працівники парафій також матимуть високий рівень усвідомлення власної відповідальності за безпеку дитини** — визнаватимуть, що дитина є слабшою за кривдника (таке очікують 84% мирян та 74% священників) та погоджуватимуться активно відстоювати право дитини на захист у випадках насилля (80% і 76% відповідно). Очікування щодо таких переконань від волонтерів є майже однаковими.

ІНДИКАТОР 2.

РОБОТА З ДІТЬМИ НА ПАРАФІЇ

Результати свідчать про **високу підтримку системної роботи з дітьми на парафії**. 74% мирян і 65% священників вважають дуже важливим, щоб провідники парафії не лише мали стратегічне бачення роботи з дітьми, а й активно його реалізовували. Є підтримка **визначення в парафії окремих відповідальних за попередження насилля**: 70% мирян і 62% священників вважають це дуже важливим. Загалом робота з дітьми сприймається не як ситуативна активність, а як **постійна складова парафіяльного життя, за яку має відповідати її керівництво.**

ІНДИКАТОР 3.

ПОЛІТИКИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ У ЦЕРКВІ

Значну увагу респонденти приділяють питанням безпеки, зокрема, темі формалізації та інституціоналізації заходів попередження насилля.

Результати демонструють **високу підтримку системного підходу до захисту дітей від насилля**: 75% мирян і 72% священників вважають дуже важливим дотримання церковних «Норм та принципів захисту неповнолітніх»[4] керівництвом парафії, а 71% і 65% відповідно — наявність чітко прописаних правил захисту дітей.

Високою, хоча й дещо нижчою порівняно з іншими показниками, є підтримка конкретних механізмів реалізації політики: призначення відповідального за безпеку (68% мирян і 59% священників), визначення його обов'язків та алгоритмів реагування (69% і 62%), а також регулярного навчання дорослих, які працюють із дітьми (70% і 60%) та наявності правил зберігання та оприлюднення даних, зокрема фото- та відеозйомки дітей (60% і 61%). Найвищі показники стосуються **формування безпечного середовища через розуміння дорослими прийнятної та неприйнятної поведінки щодо дітей (83% і 74%) та**

3 Оскільки результати дослідження засвідчують високий рівень підтримки всіх запропонованих атрибутів церкви, дружньої до дитини, серед мирян і священників УГКЦ, у подальшому аналізі ми оперуємо не сукупними показниками підтримки ("дуже важливо" + "радше важливо"), а окремими позиціями шкали — відтінками згоди (наприклад, "дуже важливо" або "радше важливо"). Такий підхід дає можливість виявити латентні відмінності навіть за умов загальної декларативної згоди.

4 Офіційний документ, затверджений Синодом Єпископів Української Греко-Католицької Церкви в липні 2022 року, який слугує дороговказом для створення безпечного середовища для неповнолітніх та вразливих осіб у всій пастирській діяльності Церкви.

інформування дітей про їхнє право на безпеку та можливості їх звернення по допомогу — відповідно 80% і 81% мирян та 70% і 71% священників вважають це дуже важливим.

Хоча **загальна підтримка заходів із захисту дітей від насилля є високою**, помітна деяка стриманість чи невизначеність, особливо серед священнослужителів, щодо необхідності обов'язкових процедур оцінки ризиків та спеціалізованого навчання з питань захисту дітей.

ІНДИКАТОР 4.

ВІДБІР ТА ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ, ЯКИЙ ПРАЦЮЄ З ДІТЬМИ

Підтримується ідея впровадження елементів захисту при наймі працівників, проходження ними обов'язкового навчання. Зокрема, ідею включення до договорів про співпрацю з особами, які працюють з дітьми, зобов'язань щодо захисту їхніх прав як "дуже важливу" підтримують 69% мирян і 62% священників. Також запровадження механізмів убезпечення від потенційних кривдників у процедури найму таких фахівців вважають "дуже важливим" 69% мирян і 61% священників.

Ці результати є показовими з огляду на те, що подібні інституційні практики залишаються відносно новими для українського суспільства. А отже їхня підтримка свідчить про поступове прийняття превентивного підходу до захисту дітей та поступове формування "культури захисту", яка поки що не є цілковито інституціоналізованою, але вже сприймається як необхідність.

Працівники парафій сприймаються як ключові носії цінностей. Вони сприймаються як ключові особи, які мають бути взірцем у питаннях відповідального ставлення до дітей. Від них очікується не лише моральна відповідальність, але й наявність спеціалізованих навичок — комунікативних, педагогічних, медичних, а також здатності до співпраці з батьками та іншими зовнішніми фахівцями. Очікується, що вони володітимуть духовною зрілістю; матимуть знання з безпеки, будуть усвідомлювати вразливість дитини.

Зокрема, обізнаність працівників парафії щодо фізичних, емоційних та духовних потреб дітей різного віку є дуже важливою для 71% опитаних мирян та 65% опитаних священників. Для 80% мирян та 76% священників є дуже важливим, аби у випадку вчинення будь-якого виду насильства щодо дитини працівники парафії були готові активно відстоювати право дитини бути захищеною. Таким чином, від працівників очікують не лише професійних знань, а й здатності будувати безпечну взаємодію з дитиною.

Волонтери також мали б володіти такими навичками, але очікування до них серед опитаних є нижчими, що може бути наслідком розуміння їхньої допоміжної ролі чи менш інституційно врегульованого характеру їхньої участі. Аналогічно до вищеподаних прикладів: обізнаність волонтерів парафії щодо фізичних, емоційних та духовних потреб дітей різного віку є дуже важливою для 65% опитаних мирян та 61% опитаних священників; у випадку вчинення будь-якого виду насильства щодо дитини — для 79% опитаних мирян та 73% опитаних священників дуже важливо, аби волонтери парафії були готові активно відстоювати право дитини бути захищеною.

ІНДИКАТОР 5.

ІНФРАСТРУКТУРА ТА БЕЗПЕЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

За результатами дослідження, найвищі оцінки отримують базові умови безпеки, гігієни та комфорту дітей на парафії. Наявність туалетів і засобів гігієни вважають дуже важливим 76% мирян і 72% священників, а тепло, чистоту та відсутність загроз у приміщенні — 75% і 74%; огородження території від дороги — 74% і 72%. Показники щодо доступності та схем реагування є дещо нижчі: 57–59% вважають дуже важливою наявність пандусів, а 58–59% — щоб план реагування на надзвичайні ситуації був прикріплений на видному місці. Водночас значущість спеціалізованих елементів дитячої інфраструктури є ще нижчою: наявність теплої води — 47-55%, приміщення для переодягання немовлят — 37–36%, комфортне місце для грудного годування — 40-38%, можливість придбати їжу для дітей — 23% ми-

рян і 31% священників. **Отже, найбільшу підтримку мають універсальні умови безпечного й комфортного перебування, тоді як спеціалізовані рішення для дітей підтримуються менш однозначно**.

ІНДИКАТОР 6.

ДОДАТКОВІ МОЖЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Найвищу підтримку серед додаткових можливостей виховання дітей має вікова диференціація пасторального та катехитичного навчання — її вважають дуже важливою 75% мирян і 67% священників. Програми формування молодіжних лідерів мають однаковий показник підтримки в обох групах — 63%, тоді як додаткові можливості розвитку дітей поза катехизацією — 60% мирян і 58% священників. Залучення фахових мирян до роботи з дітьми підтримують 63% мирян і 64% священників.

Обидві групи респондентів підкреслюють важливість взаємодії між парафією та сім'єю. **Батьки розглядаються як ключові партнери, участь яких є необхідною для успішної реалізації програм та ініціатив, спрямованих на роботу з дітьми**. Ідею функціонування при парафії шкіл "Позитивного батьківства" як "дуже важливу" підтримують 68% мирян і 54% священників, що свідчить про вищий рівень запиту на такі ініціативи з боку мирян.

Також важливе місце посідають питання інклюзивності — не тільки у вимірі фізичної доступності простору, але і в аспекті повноцінного включення дітей з вразливих категорій до парафіяльного життя та ритуалів. Наявність на парафії програм підтримки дітей з інвалідністю та їхніх родин вважають "дуже важливою" 71% мирян і 61% священників.

ІНДИКАТОР 7.

ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ У СПІЛЬНОТУ ЯК РІВНОПРАВНИХ ЧЛЕНІВ

Цей індикатор показує високий рівень підтримки різних форм включення дітей у життя парафії. **Найвищі показники мають: катехизація дітей різного віку (81% мирян і 77% священників) та заохочення дітей до активної участі в богослужінні (74% в обох групах)**. Значущою для обох груп є також **інтеграція дітей з інвалідністю до катехизації** — 77% мирян і 69% священників. Водночас результати охоплюють не лише безпосередню роботу з дітьми, **а й підтримку сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах** (72% мирян і 67% священників). Загалом більшість запропонованих форм залучення отримує високі оцінки в обох групах, а заохочення дітей до активної участі в богослужінні є показником, щодо якого позиції мирян і священників повністю збігаються.

ІНДИКАТОР 8.

РОЗШИРЕННЯ ДУШПАСТИРСЬКИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

Цей індикатор демонструє підтримку розширення роботи парафії за межі звичних форматів душпастирства. Найвищі показники має **організація дозвілля дітей з метою християнського виховання — 80% мирян і 76% священників**. Значною є також підтримка співпраці з **освітніми закладами (63% і 69%) та соціальними закладами (63% і 61%). Натомість залучення експертів з різних сфер до роботи з дітьми (50% і 51%) та допомога людям позапарафіяльної спільноти (43% і 46%) отримують помірніші оцінки**. Загалом показники вказують на найбільшу підтримку тих форматів, які безпосередньо пов'язані з роботою парафії з дітьми та її співпрацею з іншими соціальними інституціями.

Загалом, така висока оцінка по всіх індикаторах свідчить про сформований у церковному середовищі консенсус щодо базових принципів ставлення до дитини та ролі церкви у забезпеченні її гідності, безпеки й підтримки. Водночас інтерпретація результатів потребує врахування того, що позитивно сформульовані атрибути могли стимулювати декларативну згоду. Тому подальші дослідження доцільно спрямувати на виявлення практичних бар'єрів, ресурсних обмежень та реального досвіду впровадження цих принципів на рівні парафіяльного життя.

НАПРЯМКИ ДЛЯ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Під час зіставлення даних виявлено низку відмінностей у оцінках важливості окремих складових дитиноцентричності парафіяльного середовища. **Ці спостереження можуть окреслювати певні тенденції, однак потребують обережної інтерпретації та подальшого дослідження для глибшого розуміння.**

Зокрема, на рівні декларованих цінностей **і духовенство, і миряни демонструють високу підтримку переконань щодо гідності дитини, її прав і відповідальності дорослих.** Натомість **у питаннях, що стосуються практичної організації безпечного середовища та інфраструктурних умов, рівень пріоритетності є дещо нижчим** — хоча й залишається загалом високим як серед мирян, так і серед духовенства. До прикладу, облаштування приміщення для переодягання немовлят вважають «дуже важливим» 37% мирян і 36% священників. Наявність дошки оголошень для дітей — 48-50% та плану реагування у надзвичайних ситуаціях у доступній для дітей та дорослих формі — 59-58%.

1.1.2

Наскільки важливо, щоб у Вашій парафії у працівників парафії було переконання про те, що кожна дитина є створена Богом і має гідність

1.2.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії серед працівників парафії було поширене переконання, що кожна дитина має право зростати у турботливій та люблячій сім'ї

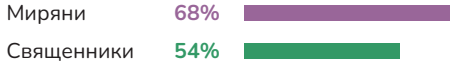
5.2.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії було приміщення для переодягання немовлят, обладнане пеленальним столиком тощо

6.3.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії існували школи «Позитивного батьківства» / «Майбутніх батьків»

Також одним із найвищих очікувань є те, що парафіяни, працівники та волонтери парафій поділятимуть переконання, що **кожна дитина має право зростати в турботливій та люблячій сім'ї**. Водночас **конкретні ініціативи, як-от школи «Позитивного батьківства» чи «Майбутніх батьків», отримують дещо нижчі оцінки важливості:** їх дуже важливими вважають 68% мирян і 54% священників. Душпастирство батьків із дітьми різного віку підтримують 67% мирян і 65% священників.

Цікаво простежити, якими є очікування щодо знань та навичок щодо безпеки дітей, хто має ними володіти та звідки їх мають отримувати. Найвищою є підтримка думки, що всі дорослі на парафії мають розуміти, яка поведінка щодо дітей є прийнятною, а яка — ні (83% мирян і 74% священників). Водночас дещо нижчою є підтримка публічного поширення Політики захисту неповнолітніх від насильства через парафіяльні сайти, соціальні мережі та інші канали комунікації (62% мирян і 55% священників).

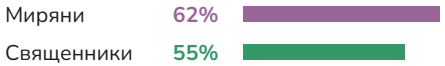
3.3.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії усі дорослі розуміли, яка поведінка щодо дітей є прийнятною, а яка — ні

3.1.5

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії документ щодо захисту неповнолітніх від насилля (політики) був оприлюднений на сайті парафії, соцмережах та через інші канали комунікації

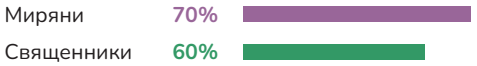
Також респонденти відзначають важливість, щоб працівники, які працюють з дітьми, вміли застосовувати похвалу та заохочення, встановлювати межі, розв'язувати конфлікти й мотивувати дітей (76% мирян і 68% священників). Дуже важливим вважають розуміння фізичних, емоційних та духовних потреби дітей різного віку (71% і 65% відповідно), а також — коли й куди скеровувати дитину для отримання необхідної допомоги (по 61% в обох групах).

Ці очікування супроводжуються підтримкою регулярного навчання відповідних працівників: його важливість відзначають 70% мирян і 60% священників. Водночас вимога щодо наявності відповідної освіти та навичок уже на момент залучення до роботи з дітьми отримує нижчу підтримку: 56% і 61% відповідно щодо працівників та 46% і 55% — щодо волонтерів. **Це може свідчити про більшу готовність респондентів підтримувати розвиток компетентностей у процесі діяльності, ніж встановлення попередніх кваліфікаційних вимог.**

Окремо вирізняється увага до обізнаності самих дітей. Високу підтримку отримує ідея навчати дітей та неповнолітніх волонтерів, до кого звертатися по допомогу в разі порушення їхнього права на безпеку (71% мирян і 81% священників); а також — роз'яснювати дітям їхнє право на безпеку під час таборів, діяльності спільнот та інших парафіяльних заходів (70% мирян і 80% священників). **Це можна розглянути як свідчення визнання дитячої суб'єктності, але водночас важливо підкреслити, що навчання дітей не замінює відповідальності дорослих за створення безпечного середовища та реагування на загрози.**

3.2.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії усі дорослі, які працюють з дітьми, проходили регулярне навчання щодо умов безпечного середовища, насильства, його ознак та реагування

3.4.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії дітям та неповнолітнім волонтерам ров'яснювали, до кого звертатися у разі порушення їхнього права на безпеку

Окремою темою для подальшого дослідження може бути інтеграція дітей з інвалідністю в життя парафіяльної спільноти. 77% мирян та 69% священників вважають дуже важливим включення дітей з інвалідністю до програм катехизації, а 71% мирян і 61% священників — наявність на парафії програм підтримки дітей з інвалідністю та їхніх родин. Водночас дещо нижчою є підтримка важливості облаштування пологих пандусів (59% мирян і 57% священників). **Ці відмінності можуть**

бути підставою для подальшого вивчення того, як респонденти розуміють інклюзію дітей з інвалідністю та які її складові вважають найбільш важливими.

Ще одне спостереження, варте уваги — між мирянами та священнослужителями простежуються відмінності у ставленні до багатьох з досліджених питань. Миряни переважно демонструють більш категоричну позицію “дуже важливо”, сприймаючи парафіяльне середовище як простір чітких та стабільних моральних переконань. Натомість священники, які безпосередньо залучені до повсякденної практики життя парафії, частіше демонструють стриманіше й критичніше бачення; їхні оцінки є більш варіативними. Такі розбіжності переважно проявляються в індикаторах, пов’язаних з організаційними аспектами функціонування парафії, а не з базовими ціннісними принципами. Це може вказувати як на брак ресурсів чи впевненості у впровадженні нових підходів, так і на традиціоналізм у пасторальному мисленні.

Відмінності простежуються і всередині групи священників, зокрема залежно від віку. Священники старшого віку демонструють помітно стриманіші позиції з низки питань, пов’язаних як з базовими переконаннями щодо гідності дитини та відповідальності дорослих, так і з організаційними та практичними аспектами дитиноцентричної роботи, як от дотримання стандартів захисту, облаштування інфраструктурних умов, навчання дорослих і безпосередньої роботи з дітьми та їхніми батьками. Вони частіше демонструють нейтральну або помірковану позицію щодо активної участі керівництва парафії у дитячих заходах; менше схильні підтримувати делегування відповідальності волонтерам; частіше висловлюють стриманість щодо новітніх стандартів, таких як ризик-менеджмент чи навчання з питань захисту. **Це може свідчити про трансформацію пасторальних підходів, де молодші священники є більш відкритими до сучасних очікувань щодо роботи з дітьми і бачать необхідність активнішого включення дитячого служіння у загальну діяльність парафії.**

Ці відмінності можуть бути цікавою темою для подальшого дослідження змін у пасторальних підходах до роботи з дітьми та чинників, які можуть їх зумовлювати.

Також оцінки священниками окремих аспектів дитиноцентричності в деяких випадках пов’язані з їхнім сімейним контекстом і наявністю працівників, залучених до роботи з дітьми на парафії. Зокрема, священники парафій, де є такі працівники, частіше вважають важливими низку складових системи захисту дітей — дотримання «Норм та принципів захисту неповнолітніх», наявність правил і відповідальних осіб, навчання дорослих та інформування дітей про їхнє право на безпеку. Також вони частіше підтримують важливість

створення відповідних умов для дітей та розвитку парафіяльної роботи з ними — зокрема катехизації за віком, програм підтримки дітей з інвалідністю, залучення фахових мирян і розвитку різних форм діяльності для дітей.

Священники, які мають дітей віком до 5 років, також частіше вважають важливими окремі аспекти парафіяльної роботи з дітьми. Найбільш помітні відмінності стосуються інфраструктурних умов для наймолодших дітей (як от облаштування простору), організації пасторального та катехитичного навчання для дітей різного віку, активному залученні їх до богослужіння, а також взаємодії парафії з батьками та освітніми закладами. Ці відмінності можуть бути цікавою темою для подальшого дослідження зв'язку між особистим сімейним досвідом священників, організацією роботи парафії та підходами до роботи з дітьми.

Дослідження засвідчує, що **миряни і священники УГКЦ загалом позитивно оцінюють дитино орієнтованість своїх парафій, проте це сприйняття є сильніше вираженим у міських громадах**. У містах частіше наголошують на важливості стратегічного бачення роботи з дітьми, а також на необхідності присутності відповідальних працівників або волонтерів для цієї сфери. Зокрема, йдеться про програми катехизації дітей різного віку, включення дітей з інвалідністю до програм катехизації, школи «Позитивного батьківства» та «Майбутніх батьків», а також душпастирську підтримку сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Священники міських парафій проявляють вищу одностайність у тому, що волонтери повинні мати глибоке переконання щодо гідності дитини як Божого творіння.

Крім цього, у міському контексті помітно вищий рівень принциповості щодо готовності парафіяльних волонтерів захищати права дитини у випадку насильства. Сільські парафії, попри загальну підтримку цих ідей, демонструють більшу варіативність у відповідях, що може свідчити про брак пріоритезації, розуміння важливості, або ж нестачі ресурсів і належного навчання.

Таким чином, **результати опитування демонструють наявність запиту на зміцнення дитино центричної парадигми у парафіяльних спільнотах**. Реалізація цього запиту вимагатиме поглибленої роботи з підготовки персоналу, впровадження стандартів формування безпечного середовища для дитини на рівні щоденної практики, посилення лідерських компетенцій у цих питаннях та забезпечення конструктивного діалогу між мирянами і духовенством.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОЦІЛЬНО:

Організувати обговорення результатів у церковній спільноті УГКЦ із залученням священників, мирян та фахівців у сфері захисту дітей, душпастирства, катехизації й освіти — зокрема для спільного осмислення виявлених розбіжностей та визначення практичних кроків для парафій;

Використовувати результати як основу для напрацювання превентивних активностей і навчань Бюро УГКЦ у справах захисту неповнолітніх та вразливих осіб, зокрема щодо відповідальності дорослих за безпеку дітей, реагування на загрози, підготовки працівників і волонтерів;

Спрямувати подальші дослідження на вивчення практичного впровадження принципів дитиноцентричної церкви на рівні парафіяльного життя, зокрема на виявлення практичних бар'єрів, ресурсних обмежень, потреб у навчанні та інших чинників, які можуть впливати на реалізацію задекларованих принципів;

Окремо дослідити критерії дружності, щодо яких виявлено розбіжності між декларованою важливістю принципів і підтримкою конкретних способів їх практичної реалізації. Важливо також дослідити, які саме чинники можуть пояснювати цей розрив та які практичні умови необхідні для реалізації відповідних принципів на парафіяльному рівні.

ЯКОЮ Є ЦЕРКВА, ДРУЖНЯ ДО ДИТИНИ?

ЯКІСНИЙ МОДУЛЬ

У межах якісного модуля дослідження респондентам запропонували описати власне бачення того, якою має бути Церква, дружня до дитини. До опитування долучилися ключові учасники церковного життя: батьки, діти та духовенство.

БАТЬКИ

У баченні батьків, Церква, дружня до дитини — це **передусім безпечне та доброзичливе середовище, у якому дитина є повноцінним учасником.** Важливою умовою такого середовища — є приязне та розуміюче ставлення до дітей з боку інших людей, які приходять на Літургію, відсутність осуду через природну непосидючість малят. Батьки прагнуть, аби церковна спільнота розуміла потреби дітей, їхню рухливість, і реагувала на це з доброзичливістю.

> *«Дитина повинна розуміти, що вона в спільноті, в Церкві. Водночас, дійсно, не має бути такого, щоб її смикала якась бабця... Звичайно, повинна бути межа: дитина знає, що [під час Літургії] не може кричати, бігати, стояти на голові, але щоб і не стояла, як припнута».*

> *«Церква, дружня до дитини — та, де дітям цікаво, і де їх помічають у чомусь доброму, а не тільки говорять: "Скажіть своїй дитині, щоб не скакала"».*

Однією з потреб батьки називають **залучення дітей до Літургії з урахуванням їхнього віку та особливостей сприйняття**. Для дошкільнят та молодших дітей важливою є **наявність стільчиків або місць у перших рядах, щоб вони бачили престіл, а не спини дорослих**. Батьки також говорять про потребу у проповіді, зрозумілій для дітей, інтерактивній взаємодії та залученні дітей і підлітків до окремих елементів богослужіння.

> *«Часом буває багато людей, нема де сісти. Тоді діти взагалі не чують нічого. Найкомфортніше, коли ми, наприклад, піднімаємося на хори, і вони бачать все згори. Тоді я розказую, що священник робить, щоби вони трошки зацікавилися і не шуміли».*

Окрім змісту та формату Літургії, **батьки звертають увагу на простір, у якому дитина перебуває разом із сім'єю**. Візуально та просторово Церкву, дружню до дитини, вони бачать не лише як храм, а і як простір із доступною прихрамовою територією. Йдеться про наявність місць для паркування та пандусів. Також батьки говорять про наявність дитячого майданчика, лавочок, доріжки для велосипедів.

> *«Ми під'їжджаємо до церкви машиною, але там бракує зручного паркування. Якщо я маю грудну дитину, то треба заїхати коляскою до церкви, а немає як».*

Окрему увагу батьки приділяють умовам для сімей із немовлятами. Серед необхідних елементів називають чисті туалети, окремі шумоізольовані кімнати для матерів із немовлятами, сповивальні столики та місця для годування. Важливими є також комфортна температура в приміщенні та наявність теплої води.

> **«Має бути місце, де мама може сісти, погодувати дитину, де не дує, і вона може зняти куртку, поміняти підгузок, щоб був якийсь туалет, і було чисто».**

У цьому ж контексті **батьки звертають увагу на необхідність доброзичливого ставлення до потреб немовлят.** Зокрема, вони згадують ситуації, коли матері змушені зали-

шати богослужіння через негативну реакцію інших на годування дитини.

Водночас **бачення батьків щодо Церкви, дружньої до дитини, виходить за межі недільної Літургії.** Учасники говорять про потребу у розвитку позалітургійного життя парафії та створенні можливостей для змістовного дозвілля дітей. Серед таких можливостей називають припарафіяльні гуртки (музичні, мистецькі тощо), регулярні табори, зокрема «Канікули з Богом», а також залучення аніматорів та волонтерів. Важливою для батьків є і соціальна активність дітей у межах парафіяльної спільноти: участь в акціях, ярмарках, допомозі іншим.

> *«Дуже добре, коли на парафіях організовують таборові виїзди, коли священник може пограти у футбол або інші ігри з дітьми чи з батьками, коли дорослі проводять неформальні бесіди на серйозні духовні теми, і діти мають змогу це все спостерігати».*

Окрему увагу батьки звертають на **необхідність підтримки та залучення до життя Церкви всієї сім'ї.** Серед можливих форм такої підтримки називають сімейні зустрічі, бесіди з психологами та священниками, а також допомогу у подоланні викликів сучасного виховання та складних життєвих обставин. Водночас батьки наголошують на важливості особистого прикладу і власної залученості до парафіяльного життя.

> *«Батьки не мають просто віддати дитину і йти по своїх справах. Бо дуже погано, коли дитина чогось вчиться, а вдома бачить протилежне. Тобто, вся сім'я має бути залучена у парафіяльне життя».*

Важливою складовою Церкви, дружньої до дитини, батьки вважають і людей, які безпосередньо працюють із дітьми. Учасники наголошують на необхідності залучення до такої роботи людей, які мають відповідні навички та розуміють особливості різних вікових категорій. Зокрема, йдеться про священників, які знають, як працювати з неповнолітніми, та мають базові знання з психології. Особливу роль батьки відводять молодим катехитам та аніматорам.

У цьому контексті батьки наголошують і на **необхідності чіткішого розподілу обов'язків у парафіяльній спільноті та залучення мирян** до роботи з дітьми. На їхню думку, відповідальність за різні напрями роботи не має зосереджуватися на одній людині.

Окремо учасники **звертають увагу на потребу переосмислення підходів до катехизації**. Дітям важливо не лише запам'ятовувати релігійні положення, а й отримувати зрозумілі пояснення складних питань та можливість ставити запитання.

> ***«Умовно кажучи, діти просто напам'ять вивчають Десять заповідей, Шість правд віри, і на тому все...».***

Водночас учасники фокус-групи **говорять про недостатню увагу до дітей старшого віку, зокрема у період після завершення катехизації та до шлюбу**. Батьки вважають, що для цього **важливими є не лише формальні заняття, а й спільнота**, у якій молоді люди можуть проводити час разом та почуватися вільно.

> *«Потрібна спільнота, де можна обговорювати свої проблеми, куди можна прийти і просто пограти, до прикладу, у баскетбол, де можна бути відкритим».*

Один з учасників фокус-групи наголосив також на тому, що важливо є, щоб з допомогою церковного середовища діти будували особисті стосунки з Богом та розуміли сенс їхнього приєднання до спільноти Церкви.

> *«Я вважаю, що це ідеально, коли в церкві дитина себе настільки добре почуває, що чує, що говорить священник, сприймає це і водночас має особисті стосунки з Богом, знає, чого вона туди йде».*

ДІТИ

Окрема фокус-група складалася з підлітків віком 12–15 років, які є учасниками різних парафій та парафіяльних спільнот. Вони ділилися власним баченням, що таке Церква, дружня до дитини, та розповідали про те, що допомагає чи перешкоджає їхній участі в церковному житті.

Можливість обирати, чи відвідувати Літургію, катехизацію та інші церковні активності, підлітки називають однією з важливих характеристик дружньої до дитини Церкви.

> *«Я не дуже люблю ходити до церкви через те, що це добровільно-примусово».*

> *«Я би хотіла, щоб в церкву не запихали насильно».*

Учасники поділилася, що негативно сприймають ситуації, коли від них вимагають відвідувати катехизацію або інші церковні активності лише через те, що вони є членами певної парафіяльної спільноти.

«Якби хоча б зацікавили, а не: “Ходити мусиш, тому що ми — Церква. І в нас є катехитична школа. Якщо ти хочеш в нашу Церкву, то ходи в катехитичну школу”».

Водночас **підлітки не заперечують потреби в залученні дітей та молоді до життя Церкви**, однак **вважають, що зацікавлення має передувати вимозі брати участь у різних церковних активностях**. Серед чинників, які могли б заохотити приходити до церкви, називають можливість спілкуватися з друзями та іншими членами спільноти, проводити час разом після богослужінь.

> *«Це можливість поспілкуватися з друзями, які приходять чи яких давно не було, побачитися після Служби».*

Важливою для респондентів є і змістовна взаємодія з дорослими у церковному середовищі. Учасники позитивно оцінюють можливість спілкуватися зі священником, запитувати та обговорювати різні теми, а не лише отримувати готові відповіді, що не піддаються дискусії. На їхню думку, пояснення мають бути зрозумілими для дітей та підлітків, а проповіді й інші форми навчання — не монотонними та не зводитися лише до твердження, що «Бог всюди правий».

> *«Було б класно, якщо б ти не просто прийшов і постояв півтори години, помолився, а в кінці почув лише: «Бог у всьому правий». Але якщо б поспілкувався з людьми на цікаві теми».*

> *«От приходиш, з тобою балакає священник, ви обговорюєте різні теми. Тобі ставлять питання і ти щось запам’ятовуєш».*

Серед того, що б підлітки хотіли обговорювати в церковному середовищі, вони називають не лише питання віри, а й теми, пов’язані з повсякденним життям. Зокрема, учасникам цікаві питання психології та способи контролювати гнів. Водночас вони хотіли б, щоб релігійні теми розкривалися більш розгорнуто та в різних формах.

Окрему увагу учасники приділяють віковій відповідності церковних активностей. На їхню думку, дітей не варто об’єднувати в надто широкі вікові групи. Молодшим доцільно пояснювати базові речі, тоді як старші можуть обговорювати складніші та більш філософські питання.

> *«Вважаю, що має бути чіткий поділ на групи певного віку, але не так, щоб від року до дев'яти. Щоб групки були з невеликим віковим проміжком. Тоді справді буде вікова категорія така, якій цікаво слухати певні теми».*

Підлітки також описують **бажаний простір для занять як окреме комфортне приміщення, облаштоване з урахуванням потреб дітей різного віку**. До прикладу, можливими елементами такого простору називають пуфики та невелику кафетерію.

Важливим для підлітків є і фізичний комфорт під час перебування у храмі. Учасники згадують про ситуації, коли тривале стояння під час Літургії спричиняє біль у спині чи інші незручності.

> *«Мені майже завжди погано, коли я стою в церкві: або мені душно, або кадилом [надимлено],або спина болить. Я би хотіла більше сидіти, щоб було комфортніше».*

> *«Не треба говорити дітям те, що стояти потрібно, інакше ти не поважаєш Бога. А все ж таки поважати їхнє фізичне здоров'я».*

Учасники також звертають увагу на **формат дитячої Літургії**. На їхню думку, **вона могла б відрізнятися від дорослої не лише присутністю дітей, а й тривалістю та змістом**. Зокрема, підлітки говорять про потребу в скороченому форматі богослужіння.

Окремим питанням для учасників є **фізіологічні потреби дітей під час Літургії**. Зокрема, коли дітям тривалий час не дозволяють їсти чи пити через євхаристійний піст, незалежно від того, чи дитина іде до Причастя.

«Не їсти з самого ранку аж до полудня — недобре».

Важливою характеристикою Церкви, дружньої до дитини, учасники називають можливість бути почутими та впливати на те, що відбувається в церковному середовищі. Підлітки зазначають, що думку дітей не питають, а коли й питають, то не враховують. Тому важливо відкрито запитувати про їхні потреби та враження. На запитання, як би це могло виглядати, відповідають:

> *«Просто запитувати: «Чи все зрозуміло? Чи ти хочеш щось додати? Чи ти хочеш запитати?» Тобто, щоб діти не соромилися і не боялися питати».*

Учасники вважають, що можливість запитувати та отримувати серйозні відповіді від дорослих напряму впливає на те, наскільки змістовною буде участь дітей у церковному житті.

ДУХОВЕНСТВО (СВЯЩЕННИКИ, МОНАХИ, СЕМІНАРИСТИ)

Однією з перших ознак дружності, про яку говорили представники фокус-груп духовенства, є те, що **Церква має бути відкрита до дитини та сприймати її як повноцінного учасника церковної спільноти**. Важливо, щоб дитина могла бути прийнята з її особливостями, розвивати власні таланти, творити разом з іншими та бачити, що її ідеї мають значення. Це впливає на відчуття приналежності до Церкви.

> *«Вони бачать, що можуть розвивати тут свої таланти, творити разом. І в підлітковому віці, якщо чути їхню думку, сказати «О, класна ідея, давай робимо», — у них виробляється певність, що церква стає другим домом».*

Водночас респонденти звертають увагу, що на практиці дітей сприймають не завжди саме так.

> *«Мені здається, що дітей не сприймають як окремих суб'єктів у церкві. Це додаток до мами і тата».*

Відкритість до дитини також передбачає **прийняття її вікових особливостей**. Учасники наголошують, що дитина не завжди може тривалий час не рухатися. Вона має різні фізіологічні потреби, може не все розуміти. Тому важливо, щоб священники та інші парафіяни враховували це.

Ще одним важливим проявом відкритості є **можливість для дитини говорити та бути почутою**. На думку учасників, дитина має знати, що в церковному середовищі вона також може розповісти про свої труднощі, образу чи інші переживання і не боятися реакції дорослих.

«Якщо ти відчуваєш, що тобі недобре, тебе хтось образив, ти можеш про це сказати в Церкві. І от дружня Церква — це коли я не боюся говорити».

Водночас **довіра має поєднуватися з чіткими межами у взаємодії дорослих із дітьми**. Надмірна опіка, особлива прив'язаність, якої дитина не потребує, можуть призводити до стирання меж і ризиків для її безпеки.

> *«Насправді страшно, коли є гіперопіка, коли хтось до когось дуже сильно прив'язується, з'являються улюбленці, забагато спілкування чи допомога тоді, коли дитина не хоче цього, — тут уже теж затираються межі. Важливо, що довіра і межі ідуть разом. Бо можуть бути священники, сестри, які не мають дітей, і тут: «О, це моя дитина». Це неправильно і нездорово».*

Окремо учасники звертають увагу на **необхідність впровадження політик захисту від насилля**. Безпечність середовища учасники пов'язують із наявністю зрозумілих механізмів захисту та реагування. Важливо, щоб у Церкві з дітьми говорили про особисті межі та правила безпечної взаємодії, розповідали, куди можна звернутися у випадку насильства; щоб дорослі були готовими належно реагувати на такі випадки.

> *«Дуже важливо, щоб не було так, що в Церкві є такі люди, які на випадок насилля відреагують: «Ну так сталося, що поробиш, ти сам/сама винна». Це буде кінець»*

Відкритість Церкви до дитини учасники розглядають також у контексті взаємодії з однолітками. На їхню думку, **безпечне церковне середовище має бути таким, де дитина може почуватися захищеною не лише у взаємодії з дорослими, а й серед інших дітей**.

Також має бути **повноцінне залучення до Літургії та інших богослужіть:** дитина має розуміти, що відбувається, брати участь у різних елементах Літургії.

Щодо практичного втілення цієї ідеї думки респондентів розділилися. Частина з них вважає дитячі Літургії важливим способом залучення дітей різного віку.

> *«Коли є дитячі Літургії, під час яких діти можуть помолитися, сказати проповідь разом із священником, відповідати на його запитання, то для дітей це також є своєрідний виклик».*

Водночас серед учасників була й інша думка. Зокрема, що присутність дітей не обов'язково потребує повного розділення богослужінь за віком, а Літургія має залишатися спільною для всіх поколінь.

«Важливо, коли є нагода молитви разом з батьками, де акцент роблять на тому, що є присутні діти, де проповідь виголошують простими словами, щоб діти розуміли, про що йдеться».

Один з учасників фокус-груп критично оцінює практику, коли дитяча Літургія фактично перетворюється на простір для ігор, а діти долучаються до богослужіння лише в окремі моменти.

> *«Перша асоціація, яка виникає з фразою "Церква, дружня до дитини"– це дуже хаотичні Літургії для дітей, де я бував. Це Літургія, де практично вся увага на дітях, на їхньому бавленні. А сама Літургія зникає. Дружність до дітей переважно трактується як те, що дітям усе можна. Ніхто не намагається їх притишити... Вони фактично дуже часто не є її учасниками, а паралельно розмовляють, якщо є колеги, говорять про те, що було у них у садочку. [...]».*

Ще одним способом підтримати присутність дітей на богослужінні вважають **створення умов, за яких дитина може залишатися залученою навіть тоді, коли фізично не перебуває в храмі**. Зокрема, йдеться про можливість чути Літургію на прилеглій території через озвучення на вулицю.

Учасники також порушують **питання безпосередньої участі дітей у служінні під час Літургії,** зокрема можливості прислуговувати при вівтарі. Водночас щодо залучення дівчат до такого служіння думки розійшлися.

> *«Це є дико, що вони не можуть у нас прислуговувати при вівтарі. В давньосхідних церквах дівчата мають спеціальний літургійний одяг. В Кілікійському Патріархаті є навіть дияконеси. Вважаю, що це давно потрібно переосмислити».*

Водночас інший учасник висловлює протилежну позицію, пов'язуючи можливість прислуговування хлопців із необхідністю зберегти для них окремий простір залучення до церковного життя.

Важливою ознакою дружньої до дитини

Церкви учасники вважають **роботу не лише з дітьми, а й з їхніми батьками**. Адже батьки відіграють ключову роль у формуванні ставлення дитини до Церкви: дитина спостерігає за їхньою поведінкою, ставленням до Бога та участю в церковному житті й значною мірою переймає цей досвід. Потребу в роботі з батьками учасники пов'язують ширше із необхідністю розвитку зрілого батьківства.

> *«Щоб дитина до церкви прийшла, мають добре попрацювати батьки, і треба щось організувати спочатку для батьків, щоб вони розуміли, що потрібно дітей залучати».*

Учасники також наголошують, що **важливо працювати із сім'єю загалом**. Для цього потрібен регулярний контакт із батьками.

> *«Якщо в дитини є клопіт, церква могла б дати сигнал сім'ї, що щось не так, запропонувати допомогу».*

> *«Я, як сестра, спостерігаю кризу батьківства. Я можу тиждень готуватися до зустрічі з дітьми, начитатися різних матеріалів, зробити гарну презентацію. А прийде отець, не готовий до зустрічі, розкаже анекдот, всі порегочуть, і він буде мати в них великий авторитет, до нього будуть тягнутися. Я розумію, що щось ці діти в ньому знаходять — можливо, батька чи ще когось. Загалом, не бачу, що наша Церква має якусь стратегію розвитку сімей. Є більше окремі зустрічі, рухи. Не бачу і, що в нас в Церкві є щось для чоловіків...».*

Окремо учасники порушують **питання надмірного контролю батьків за релігійним життям підлітків**. На їхню думку, надмірна опіка може перешкоджати формуванню самостійної позиції дитини.

> *«Це проблема релігійного фанатизму. Діти ніби є побожними, але вони ніколи не є почутими. Вони хочуть запитувати і коли чують відповідь «Бо так», «Бо така традиція», вони цим не задоволені. Нє сісти, поговорити, що треба мати свою думку. [Натомість] вони його карають».*

Робота з батьками, на думку учасників, може відбуватися не лише у форматі навчання чи зустрічей, а й через спільний сімейний простір на парафії, де батьки та діти можуть проводити час разом. Також є потреба **підтримки старшого покоління у прийнятті молодшого**.

Окремою наскрізною темою для фокус-груп з духовенством було **питання підготовки фахових та зрілих людей, які могли б працювати з дітьми**. Йшлося як і про підготовку священників та монахів до праці з різновіковою аудиторією, так і про залученість до цього мирян — і жінок, і чоловіків — та гідну для них оплату. Ці питання викликали серед респондентів активну дискусію.

Йшлося також про **необхідність відбору людей, які працюють із дітьми**. На думку учасників, самої готовності волонтерити недостатньо.

> ***«Зараз цей відбір тих, хто працює з дітьми відбувається так, що обирають когось, хто молодший, бо ніби сучасніший, і хто не скаже "ні"».***

> *«Це мали б бути люди, які вміють і хочуть працювати з дітьми, щоб вони зростали, а не з особистих причин, закриваючи свої гештальти».*

> *«Я як священник також маю мати сміливість сказати: "Я не знаю, що з цим робити, давайте покличемо психолога чи людину, яка має досвід у тому. Священник, катехит немає відповідей на всі питання"».*

Дехто з респондентів вважає, що створювати умови, у яких люди, що працюють із дітьми, отримують необхідні знання, підтримку та чіткі орієнтири щодо своєї ролі є відповідальністю самої церковної структури.

Окремою проблемою учасники називали недостатню практичну підготовку священників до роботи з дітьми та нерозуміння того, як це має відбуватися.

> *«Тобі дають ті знання, які дали моєму парохові 30 років тому, а потім — крутися як хочеш... І ти собі сам думай, як маєш працювати з дітьми на парафії».*

Водночас учасники зазначали, що до такої роботи варто активніше залучати мирян, адже священник не може одночасно працювати з усіма членами парафії. Тоді постає питання престижності такої праці при Церкві, її оплати, гендерної рівності.

> *«Зазвичай до роботи з дітьми залучають жінок. Чоловіків — дуже мало. Мені здається, що це яскрава тенденція. І це питання — чому? Може, тому, що жінка легше погодиться на низькооплачувану роботу? А якщо би були катехити-чоловіки, яку б зарплату вони отримували? Чомусь у мене є така думка, що чоловікам би не платили такі символічні суми».*

Про роль мирян говорили також у контексті розуміння потреб дитини та організації відповідного простору й активностей. Зокрема, один із респондентів зазначив, що до церковної ради (т.зв. «десятки») при парафії варто залучати мам чи дитячих психологів, які могли б ділитися своїми знаннями про потреби дитини та її включеність у життя церковної спільноти. Водночас важливо, щоб таке представництво не було формальним, а передбачало реальну участь у формуванні візії та прийнятті рішень.

> ***«На більшості парафій є так, що цю 10-ку вибирає не загальний парафіяльний собор, а парох. Він мислить виключно по своїй сім'ї. А якщо він ще й монах чи целібс...»***

Таким чином, учасники пов'язують дружність Церкви до дітей не лише з компетентністю окремих працівників, а й із **культурою взаємодії всередині самої церковної спільноти**. Можливість батьків, мирян та інших членів парафії бути почутими розглядається як важлива передумова для того, щоб Церква могла краще помічати та задовольняти потреби дітей.

Однією з важливих характеристик дружньої до дитини парафії учасники вважали **наявність регулярної діяльності, орієнтованої на дітей різного віку**. Серед найбільш поширених форм — катехизація, дитячі табори, підготовка до Таїнств, спільні свята, перегляди фільмів та ін.

Також серед відповідей була думка про те,

що дитина не має бути лише отримувачем церковних послуг, знань чи досвіду. Вона могла б також **реалізувати себе через служіння**.

> *«Важливо, що дитина в Церкві могла себе відкрити. Не просто прийшла, щось взяла. Ми говоримо, що серед молоді є багато споживацтва — вони багато можуть отримати, але потім мало віддати. І, може, це проблема Церкви, чому в якийсь момент діти не знають, де себе застосувати? Але можна допомогти їм відкрити те, що можна комусь послужити».*

Окремий акцент учасники зробили на необхідності **створення можливостей для участі у церковному житті дітей з інвалідністю**. Наявність спільнот таких як «Віра і світло» розглядали як приклад практичної інклюзії, коли діти з інвалідністю не лише можуть бути присутніми в церковному середовищі, а й мають власний простір для спілкування, розвитку.

Учасники також звертали увагу на **нові виклики, з якими стикаються діти та підлітки**, і необхідність відповідної підготовки Церкви. Особливо актуальним у контексті війни є питання психологічних наслідків пережитого. Звучав запит на готовність Церкви говорити з українською молоддю про складні та чутливі теми, починаючи від стосунків, закінчуючи питаннями, які зазвичай викликають поляризацію думок у церковних середовищах (сексуальна орієнтація, вплив технологій, інші етичні питання).

Водночас учасники наголошували на важливості визнання духовними лідерами та іншими дорослими власних слабкостей та неідеальності перед дітьми.

У цьому контексті дружність до дитини постає не лише як набір заходів чи правил взаємодії, а й як **певна культура стосунків,** у якій дорослий може залишатися авторитетом, водночас не приховуючи власної людської обмеженості, визнаючи складність питань і за потреби звертаючись по допомогу.

Загалом ці висловлювання розширюють розуміння Церкви, дружньої до дитини, як спільноти, яка **не лише організовує активності для дітей, а й дає їм можливість співтворити. Така Церква присутня у різних сферах їхнього життя і готова говорити про складні питання, визнавати власні обмеження та будувати взаємні й довірливі стосунки**. ■

ОЦІНКА ВАЖЛИВОСТІ ІНДИКАТОРІВ ЦЕРКВИ, ДРУЖНЬОЇ ДО ДИТИНИ

КІЛЬКІСНИЙ МОДУЛЬ

Профіль опитаних мирян і священників, а також парафій*

Стать

	Миряни	Священники
Чоловіки	11%	100%
Жінки	89%	x

Вік

	Миряни	Священники
18-35 років	30%	25%
36-59 років	65%	62%
60 років і старше	6%	13%

Наявність дітей

	Миряни	Священники
Є діти	84%	88%
Немає дітей	16%	13%

Наявність дітей віком до 5 років
[серед респондентів, які мають дітей]

	Миряни	Священники
Є діти	31%	31%
Немає дітей	69%	69%

Освіта

	Миряни	Священники
Середня загальна	6%	2%
Сер. спеціальна	9%	9%
Сер. професійна	2%	9%
Вища	79%	78%
Науковий ступінь	4%	12%

Регіон

	Миряни	Священники
Захід України	83%	88%
Центр України	8%	6%
Південь України	6%	5%
Схід України	3%	1%

Тип населеного пункту, де знаходиться парафія

	Миряни	Священники
Місто	73%	38%
Село	27%	62%

Що із нижче переліченого описує Вашу сім'ю?

Миряни
Священники

	Миряни	Священники
Сім'я періодично зазнає обстрілів	5%	3%
Сім'я перебуває в прифронтовій зоні	3%	2%
Втрата близького рідного у зв'язку з війною	5%	5%
Хтось із близьких рідних пропали безвісти	5%	5%
Сім'я була змушена змінити місце проживання у зв'язку з війною	6%	3%
Сім'я була змушена розділитися у зв'язку з війною	9%	5%
Рідні виїхали за кордон у зв'язку з війною (мова про чоловіка чи дружину, дітей, батьків, сіблінгів)	7%	11%
Рідні служать в ЗСУ	10%	11%
Рідні повернулися зі служби	3%	4%

* Профіль сформовано згідно з даними опитування священнослужителів *

Кількість парафіян на недільній Літургії

Понад 5000 осіб	1%
Від 1000 до 5000 осіб	3%
Від 500 до 1000 осіб	11%
До 500 осіб	85%

Кількість людей залучених у роботу на парафії на сталій основі (з / без оплати)

Понад 10 осіб	22%
Від 5 до 10 осіб	31%
До 5 осіб	47%

Чи є у Вас на парафії працівники, залучені у роботу з дітьми?

Є	66%
Немає	34%

Кількість працівників, залучених у роботу з дітьми [серед парафій, де такі працівники є]

Понад 11 осіб	1%
Від 6 до 10 осіб	8%
До 5 осіб	83%

Чи є серед парафіян сім'ї з неповнолітніми дітьми?

Є, і батьки приходять до церкви разом з дітьми	86%
Є, частина приходять з дітьми, частина – ні	5%
Є, але батьки не приводять дітей до церкви	7%
Немає. Серед парафіян старші люди з дорослими дітьми чи без дітей	2%

Мапа інструментарію

Поданий інструментарій спрямований на вимірювання уявлень мирян і священників про те, якою має бути Церква, дружня до дитини. Він **фіксує не реальний стан парафіяльних практик чи інфраструктури, а нормативні очікування, ціннісні орієнтири та уявлення про бажаний і належний порядок речей у різних вимірах життя Церкви.**

Інструментарій структуровано у вигляді індексів і субіндексів, які охоплюють ключові аспекти гідності дитини, безпеки, участі, виховання, інфраструктури та душпастирської відкритості. Концептуалізацію показників і їх групування у субіндекси здійснено на завершальному етапі роботи з даними; це дозволяє **аналізувати результати на різних рівнях узагальнення** — від інтегральних індексів до окремих тверджень.

Окремі **твердження передбачають диференціацію уявлень щодо ролі різних стейкхолдерів (парафіян, духовенства, працівників чи волонтерів)**, що дає змогу порівнювати очікування щодо відповідальності та участі різних груп у формуванні безпечного й підтримуючого середовища для дітей у церковній спільноті.

Ми подаємо деталізацію дослідницького інструментарію, розробленого Центром гідності дитини УКУ, в частині дослідження уявлень щодо парафіяльного середовища, дружнього до дитини, в тому числі **для спрощення навігації по цій публікації.** ■

Індекс	*Субіндекс*	*Твердження*	*Диференціація твердження за стейкхолдером*
Розділ 1. Переконання щодо гідності, прав дитини та відповідальності дорослих	1.1. Визнання гідності дитини як базової цінності	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у [...] було **переконання про те, що кожна дитина є створена Богом і має гідність**	парафіяни, працівники парафії, волонтери парафії
	1.2 Право дитини на турботливу сім'ю	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії серед [...] було поширене **переконання, що кожна дитина має право зростати у турботливій та люблячій сім'ї**	парафіяни, працівники парафії, волонтери парафії
	1.3. Відповідальність дорослих за безпеку та добробут дітей	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у [...] було **переконання про те, що дорослі несуть відповідальність за безпеку та добробут дитини**	парафіяни, працівники парафії, волонтери парафії
	1.4. Усвідомлення вразливості дитини у ситуаціях насильства	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії [...] мали переконання, що **у випадку вчинення насильства щодо дитини, дитина є слабшою від кривдника і не може себе захистити**	працівники парафії, волонтери парафії
	1.5. Готовність до активного захисту прав дитини	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **у випадку вчинення будь-якого виду насильства щодо дитини** [...] **були готові активно відстоювати право дитини бути захищеною**	працівники парафії, волонтери парафії

Індекс	*Субіндекс*	*Твердження*	*Диференціація твердження за стейкхолдером*
Розділ 2. Робота з дітьми на парафії	2.1. Стратегічне бачення та лідерська залученість	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **провідники парафії мали бачення роботи з дітьми та реалізували її у конкретних проектах**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **духовенство та миряни, які здійснюють управлінські функції на парафії, періодично відвідували заходи та заняття з дітьми**	
	2.2. Інституціоналізація служіння для дітей	Наскільки важливо, щоб **робота з дітьми була постійним елементом щоденного життя парафії**	
		Наскільки важливо, щоб **при парафії були працівники / волонтери, відповідальні за роботу з дітьми**	
Розділ 3. Політики захисту дітей у Церкві	3.1. Нормативна та публічна база захисту дітей	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії [...] **керувалося «Нормами та принципами захисту неповнолітніх", документом, прийнятим УГКЦ у липні 2022 року**	керівництво, працівники парафії, волонтери парафії
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **були прописані правила і рекомендації щодо захисту дітей від скривдження (в межах Церкви та заходів пов'язаних з Церквою)**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **документ щодо захисту неповнолітніх від насилля (політики) був оприлюднений на сайті парафії, соцмережах та через інші канали комунікації**	
	3.2. Управління відповідальністю та реагуванням	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії був **призначений відповідальний за безпеку, до якого можна зголошувати випадки вчинення насильства щодо неповнолітніх**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії були **чітко прописані обов'язки осіб, відповідальних за захист неповнолітніх на парафії, а також алгоритм їх реагування та підзвітності**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **усі дорослі, які працюють з дітьми, проходили регулярне навчання щодо умов безпечного середовища, насильства, його ознак та реагування**	

Індекс	*Субіндекс*	*Твердження*	*Диференціація твердження за стейкхолдером*
	3.3. Культура безпеки та норми поведінки дорослих	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **безпека дітей була складовою життя парафії**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **усі дорослі розуміли, яка поведінка щодо дітей є прийнятною, а яка – ні**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії були **чітко прописані правила зберігання та оприлюднення даних, зокрема фото- та відеозйомки дітей, які беруть участь в житті парафії**	
	3.4. Поінформованість та навчання дітей	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **дітям та неповнолітнім волонтерам роз'яснювали їхнє право на безпеку (в рамках таборів, спільнот, дозвілля, катехизації)**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **дітям та неповнолітнім волонтерам роз'яснювали, до кого звертатися у разі порушення їхнього права на безпеку**	
Розділ 4. Відбір та підготовка персоналу, який працює з дітьми	4.1. Безпечний відбір персоналу	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **договір про співпрацю з людьми, які працюватимуть з дітьми, включав зобов'язання щодо захисту їхніх прав**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **процедура найму людей, які працюватимуть з дітьми, включала елементи убезпечення від можливих кривдників**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **особи, які займаються наймом персоналу / волонтерів, проходили навчання по захисту дітей**	
	4.2. Професійна компетентність і педагогічні навички	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії [...], що **працюють з дітьми та молоддю, мали відповідну освіту та навички**	працівники парафії, волонтери парафії
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **[...], які працюють з дітьми вміли застосовувати похвалу та винагороди, встановлювати межі, вирішувати конфлікти, мотивувати**	працівники парафії, волонтери парафії

Індекс	*Субіндекс*	*Твердження*	*Диференціація твердження за стейкхолдером*
	4.3. Взаємодія з батьками та родиною	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **[...] не лише працювали з дітьми, але і спілкувалися з їхніми батьками**	працівники парафії, волонтери парафії
	4.4. Розуміння вікових та духовних потреб дітей	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **[...] були обізнані щодо фізичних, емоційних та духовних потреб дітей різного віку**	працівники парафії, волонтери парафії
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **[...] розуміли, що діти мають власні, відмінні від дорослих, духовні потреби, та вміли створювати можливості для їх задоволення**	працівники парафії, волонтери парафії
	4.5. Профільна допомога та перенаправлення	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **[...], які працюють з дітьми, вміли надавати дітям першу медичну допомогу**	працівники парафії, волонтери парафії
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **[...], які працюють з дітьми, знали, коли та які інституції / фахівців можна долучати до допомоги дитині та як її до них перескеровувати**	працівники парафії, волонтери парафії
Розділ 5. Інфраструктура та безпечне середовище	5.1. Базовий комфорт та гігієна	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії був **туалет та засоби гігієни**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була **тепла вода**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **у приміщенні Церкви було тепло, чисто та не було загроз для дитини**	
	5.2. Простори для немовлят і малих дітей	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії було **приміщення для переодягання немовлят, обладнане пеленальним столиком тощо**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії було **комфортне місце для годування немовлят**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії було **облаштоване місце для дітей з цікавими книжками, розмальовками, іграшками**	

Індекс	*Субіндекс*	*Твердження*	*Диференціація твердження за стейкхолдером*
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії був **дитячий майданчик**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була **можливість придбати їжу для дітей**	
	5.3. Фізична безпека та доступність простору	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **територія Церкви була огороджена від дороги, де їздить транспорт**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **приміщення Церкви мали пологі пандуси**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії були **відкриті сповідальні**	
	5.4. Дитино орієнтована комунікація	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була **дошка оголошень для дітей**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії був **план реагування у надзвичайних ситуаціях, у доступній формі для дітей та дорослих**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **контакти екстрених служб були розміщені на видному місці**	
Розділ 6. Додаткові можливості виховання дітей	6.1. Духовно-виховні програми для дітей і молоді	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії відбувалося **пасторальне та катехитичне навчання для дітей та молоді у групах за віком**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії існувала **програма формування лідерів (аніматорів) серед молоді**	
	6.2. Інклюзія та підтримка дітей з вразливих категорій	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії були **програми підтримки дітей з інвалідністю та їхніх родин**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії існували **програми супроводу дітей вразливих категорій**	

Індекс	*Субіндекс*	*Твердження*	*Диференціація твердження за стейкхолдером*
	6.3. Розширені освітньо-виховні ресурси парафії	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії окрім катехизації, **існували інші можливості для розвитку дітей: гуртки, музика, спорт**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії існували **школи “Позитивного батьківства” / “Майбутніх батьків”**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії до **роботи з дітьми були залучені фахові миряни**	
Розділ 7. Залучення дітей у спільноту як рівноправних членів	7.1. Літургійна участь дітей	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії відбувалися **Літургії для дітей**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **дітей заохочували до активної участі у богослужінні**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **діти мали доступ до дитячих молитовників**	
	7.2. Інклюзивна катехитична та освітня інтеграція	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була **програма катехизації дітей різного віку**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у **програми катехизації були включені діти з інвалідністю**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **готувалися та розповсюджувалися просвітницькі чи / та пізнавальні матеріали для дітей**	
	7.3. Підтримка дитини через сім’ю та душпастирство	Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії відбувалося **душпастирство батьків, які мають дітей всіх вікових груп**	
		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **душпастирі парафії надавали душпастирську підтримку сім’ям, які опинилися у складних життєвих обставинах**	

Індекс	*Субіндекс*	*Твердження*	*Диференціація твердження за стейкхолдером*
Розділ 8. Розширення душпастирських можливостей		Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії існували **різні можливості допомоги людям з позапарафіяльної спільноти** Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **до роботи з дітьми залучали експертів з різних сфер** Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була **співпраця з закладами освіти (садочки, школи, коледжі)** Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була **співпраця з соціальними закладами (дитячі будинки, притулки)** Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії **організовували дозвілля дітей з метою християнського виховання: тематичні зустрічі, табори**	

ІНТЕГРОВАНІ ТА УЗАГАЛЬНЮЮЧІ ПОКАЗНИКИ

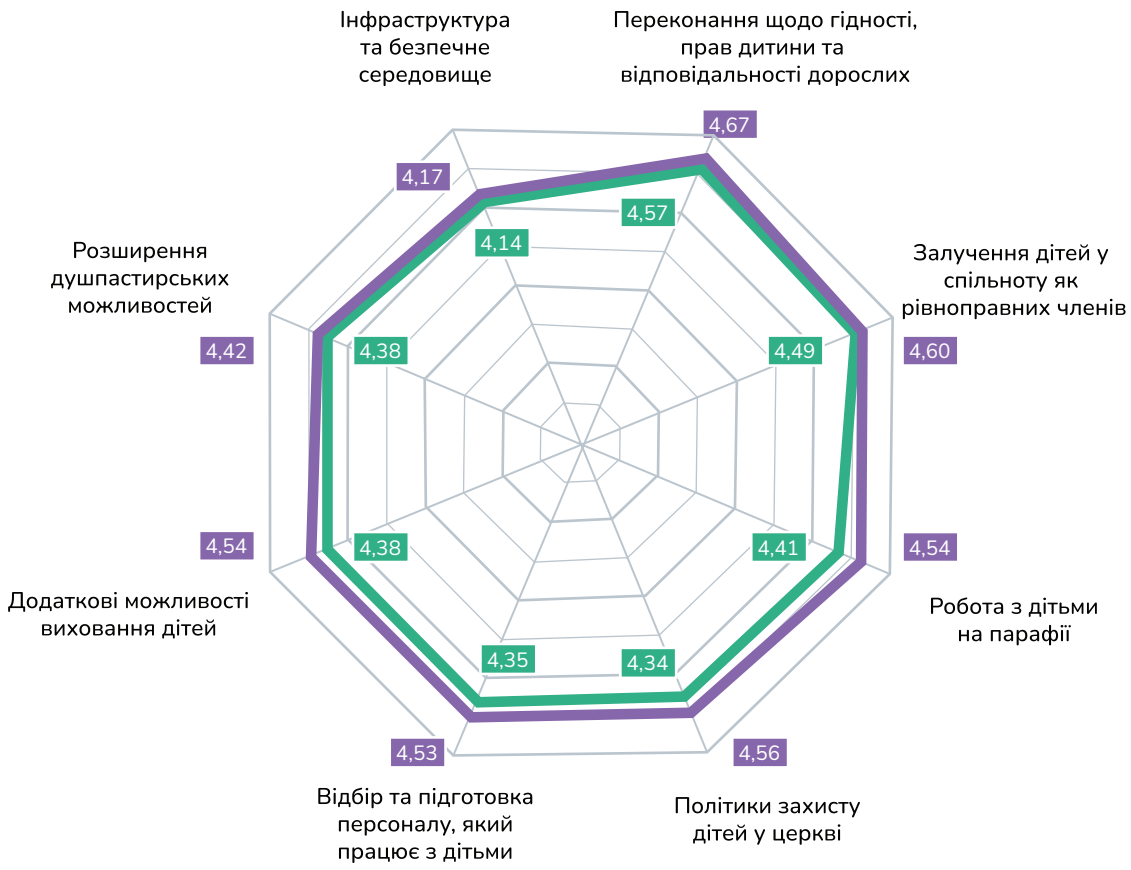
Загалом і миряни, і духовенство оцінюють як важливі всі вісім складових дружності середовища церкви для дітей: жоден з пунктів не має середнього балу нижчого 4 [детальніше про структуру індексів див. МАПА ІНСТРУМЕНТАРІЮ].

Так само не має підстав говорити про певну ієрархію важливості цих складових. Насправді, дані опитування показують, що більшість складових всі опитані оцінюють на одному рівні. Щоправда, є декілька важливих закономірностей:

- На першому місці в обох групах опитаних є переконання щодо гідності, прав дитини та відповідальності дорослих.
- На останньому місці в обох групах — важливість інфраструктури та безпечного середовища. Втім, ця складова також є важливою, просто в порівнянні з іншими вона отримала нижчий бал.
- У випадку священників всі інші складові середовища оцінено на одному рівні. В мирян дещо нижчу оцінку порівняно з іншими отримало розширення душпастирських можливостей. Але як і в священників — інші складові отримали однакові оцінки.

Складові дружності середовища для дітей: значення індексу важливості серед

мирян ***та*** священників

[1]Тут і далі (де наводяться середні значення оцінок; якщо не зазначеного іншого) використовується 5-бальна шкала оцінок. Значення можуть коливатись від 1 до 5, де 1 – нижня межа оцінка важливості того чи іншого аспекту оцінки (“Взагалі не важливо”), 5 – верхня межа оцінки важливості (“Дуже важливо”).

Загалом миряни порівняно з духовенством вище оцінюють кожну зі складових середовища, дружнього до дитини, крім інфраструктури та розширення душпастирських можливостей. Щодо цих двох пунктів позиції мирян та духовенства не відрізняються.

Дані подані вище та й, зрештою 95% контенту цього звіту стосуються уявлень мирян та священників. Та чи вважають респонденти свої парафії дружніми до дитини (загалом, без диференціації аспектів чи рівнів оцінки)?

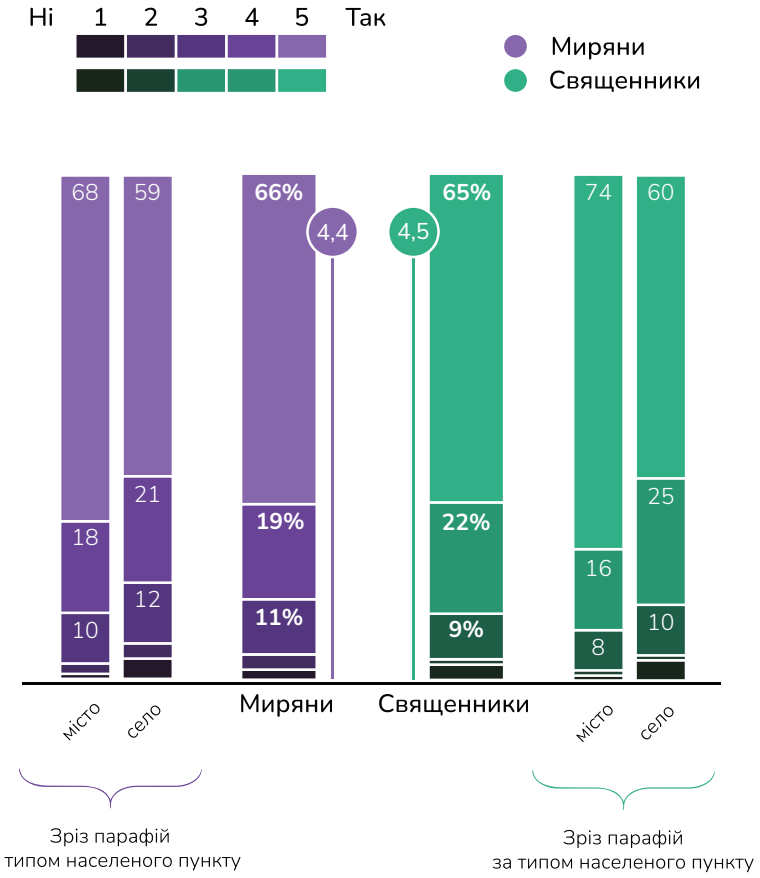
Абсолютна більшість як мирян (66%), так і священників (65%) впевнено стверджують, що їхню парафію можна назвати "дружньою до дитини". Ще близько п'ятої частини (19-22%) обирають "4", тобто близько до "так", але з певними застереженнями — це показує високий рівень загального схвалення.

Частка респондентів, які сумніваються або мають скептичну позицію (оцінки 3 і нижче), становить лише 15% серед мирян і 13% серед священників, що свідчить про незначний рівень скепсису.

У містах 68% мирян позитивно оцінюють свою парафію як дружню до дитини, тоді як у селах — 59%. Різниця складає 9%. Крім того, в містах відзначається вищий рівень категоричної згоди з твердженням ("Так"), що може вказувати на кращі умови для дітей та більш позитивний загальний клімат для сімей з дітьми.

Священники з міських парафій частіше відзначають високу дружність парафії до дітей порівняно з священниками з сільських парафій. Різниця в оцінках може свідчити про наявність суттєвої розбіжності у можливостях міських і сільських громад. Позитивну оцінку дружності до дитини дають 60% священників у селах проти 74% у містах.

На Вашу думку, чи можна Вашу парафію назвати "дружньою до дитини"?

РОЗДІЛ 1

Переконання щодо гідності, прав дитини та відповідальності дорослих

У цьому розділі зібрано дані про базові ціннісні орієнтири, які визначають ставлення парафіяльних спільнот до дитини та ролі дорослих у її житті.

Він містить емпіричні показники щодо того, наскільки для респондентів важливим є те, щоб серед парафіян, працівників і волонтерів були поширені переконання про гідність дитини як Божого творіння, відповідальність дорослих за безпеку й добробут, усвідомлення вразливості дитини у ситуаціях насильства, готовність до активного захисту її прав, а також визнання права дитини на сімейне й турботливе середовище.

1.1 Визнання гідності дитини як базової цінності

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість переконання, що кожна дитина є створена Богом і має гідність, серед парафіян, працівників і волонтерів.*** *Він фіксує фундаментальний рівень ціннісної згоди, без якого неможливі ані захист прав дитини, ані відповідальне ставлення дорослих.*

Дані демонструють високий і майже беззастережний консенсус: 81% мирян і 77% священників вважають дуже важливим, щоб парафіяни поділяли це переконання. Подібна картина простежується і щодо працівників (82% мирян проти 77% священників) та волонтерів (78% проти 74%). Водночас саме у відповідях священників чіткіше проявляється зона стриманості: частка нейтральних оцінок ("ні важливо, ні неважливо") зростає до 10-16%, особливо серед старших за віком. Це може вказувати на розрив між ідеалом, який приписується спільноті, та більш реалістичним баченням внутрішньої неоднорідності її поглядів. Миряни радше мислять мовою моральної норми, тоді як священники — мовою практичного досвіду парафіяльного життя.

81% мирян вважають дуже важливим, щоб парафіяни мали переконання у гідності дитини як створеної Богом — порівняно з 77% священників. У священників трохи вищий відсоток нейтральних — 11% "ні важливо, ні неважливо", порівняно з 8% у мирян. Серед старших священників більший відсоток нейтрального ставлення.

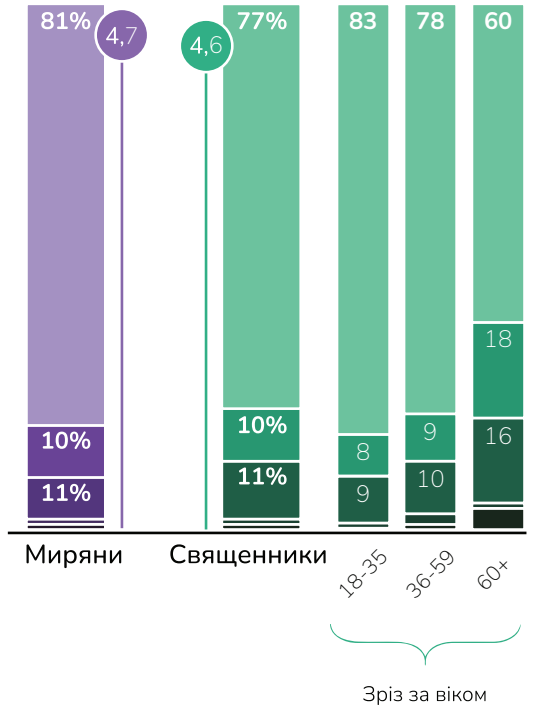
Незважаючи на невелику різницю між групами, можна припустити, що миряни вважають свою парафіяльну спільноту більш одностайною у базових християнських переконаннях, ніж це бачать священники.

82% мирян вважають дуже важливим, щоб працівники парафії поділяли це переконання — порівняно з 77% священників. Знову ж таки, священники частіше вказують на слабші або нейтральні оцінки: 9% "ні важливо, ні неважливо" та 4% сукупно "не важливо" (проти 8% та 2%, відповідно, серед мирян). Також серед відмінностей по двох групах — вік священників, серед яких старша вікова група займає більш нейтральну позицію щодо твердження.

Миряни зазвичай формують уявлення про парафіяльний персонал як про внутрішньо злагоджену структуру, тоді як священники бачать більш реалістичну або критичну картину, мож-

1.1.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у парафіян було переконання про те, що кожна дитина є створена Богом і має гідність

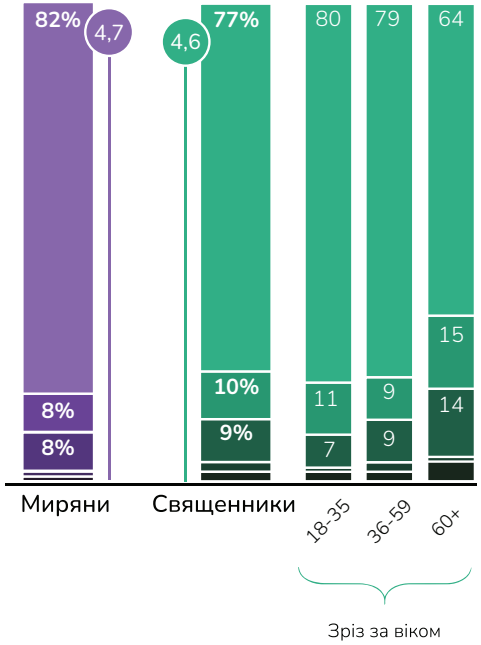

ливо через пряму взаємодію в щоденному адмініструванні та знання внутрішніх суперечностей.

78% мирян вважають, що для волонтерів дуже важливо поділяти це переконання,

1.1.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у працівників парафії було переконання про те, що кожна дитина є створена Богом і має гідність

тоді як серед священників ця частка нижча — 74%. Рівень нейтральних / негативних оцінок знову дещо вищий у священників (14% проти 11%). Це може свідчити про певну дистанцію чи критичні оцінки священниками волонтерської діяльності або про сприйняття її як менш інституціоналізованої й більш різнорідної за ціннісними настановами.

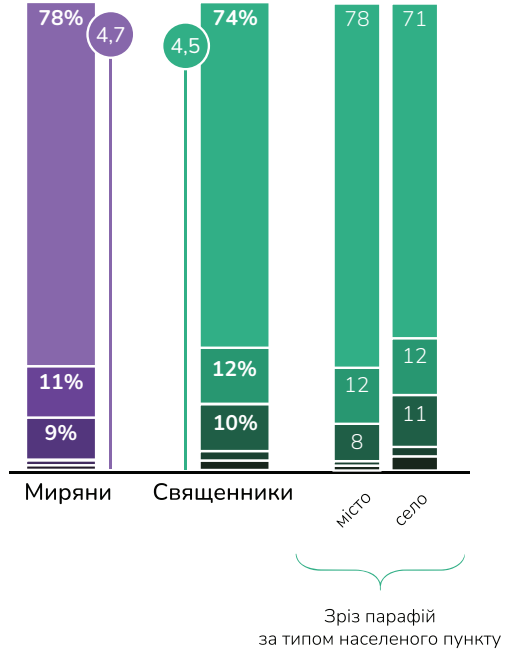
Священники як у містах, так і в селах загалом високо оцінюють важливість того, щоб волонтери парафії поділяли базове християнське переконання про гідність дитини як створеної Богом. Водночас між містом і селом спостерігаються відмінності у рівні переконаності.

У міських парафіях 78% священників вважають це переконання “дуже важливим”, тоді як у сільських — дещо менше, 71%. Крім того, у місті майже повністю відсутні відповіді, що ставлять під сумнів значущість цієї цінності: лише 1% вважає її “зовсім не важливою” і ще 1% — “радше не важливою”. Натомість у селах таких відповідей сумарно 5%, що свідчить про дещо більшу варіативність у судженнях.

Розбіжності між оцінками священників і мирян можуть бути наслідком різних ролей у парафіяльному житті. Миряни ймовірно більш схильні ідеалізувати спільноту. Натомість священники,

1.1.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у волонтерів парафії було переконання про те, що кожна дитина є створена Богом і має гідність

як ті, хто безпосередньо взаємодіє з усіма групами — і в приватних розмовах, і в управлінських питаннях — можуть мати глибше, але більш стримане та реалістичне бачення. ■

1.2 Право дитини на турботливу сім'ю

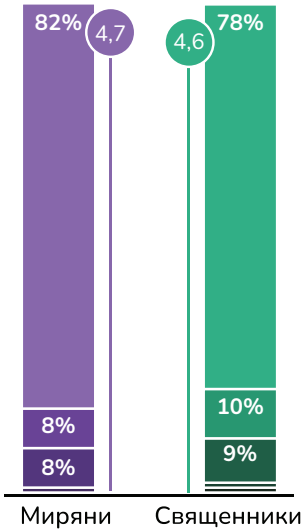
Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість переконання, що кожна дитина має право зростати у люблячій, турботливій сім'ї, серед парафіян, працівників і волонтерів парафії.*** *Концептуально він індикує розширення фокусу від безпеки до цілісного добробуту дитини, включно з емоційною стабільністю, підтримкою та відповідальністю дорослого оточення.*

Цей вимір демонструє один із найвищих рівнів згоди у всьому підрозділі. 82% мирян і 78% священників вважають дуже важливим, щоб парафіяни поділяли це переконання; аналогічні показники фіксуються щодо працівників (81% проти 78%) та волонтерів (79% проти 77%). Сукупна позитивна підтримка (відповіді "дуже важлива" та "радше важливо" разом) стабільно перевищує 90%, а частка негативних відповідей не виходить за межі 1-2%. Відмінності між групами мінімальні, але послідовні: миряни дещо частіше формулюють беззастережну підтримку, тоді як священники частіше обирають стримані або нейтральні оцінки. Це може свідчити про глибоко вкорінений моральний консенсус щодо сімейного благополуччя дитини, водночас підкреслюючи напругу між ідеалом сімейної турботи та пасторальною реальністю роботи з сім'ями, які у кризі чи у складних життєвих обставинах.

Абсолютна більшість як мирян (82%), так і священників (78%) визначає поширення переконання, що кожна дитина має право зростати у люблячій, турботливій сім'ї, серед парафіян як дуже важливе. Сумарно позитивні відповіді ("радше важливо" + "дуже важливо") становлять понад 90% в обох групах. Частка тих, хто вважає це "неважливим" — менше 1% в обох групах.

1.2.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії серед парафіян було поширене переконання, що кожна дитина має право зростати у турботливій та люблячій сім'ї

1.2.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії серед працівників парафії було поширене переконання, що кожна дитина має право зростати у турботливій та люблячій сім'ї

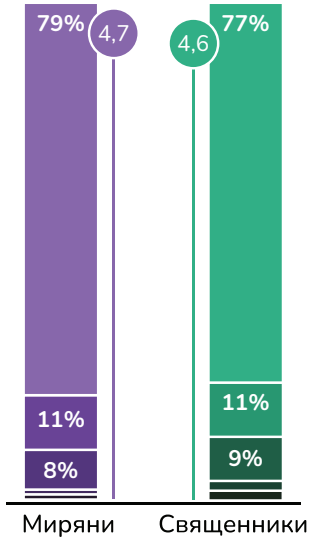
Сукупно близько 90% респондентів у кожній групі погоджуються, що поширення переконання, що кожна дитина має право зростати у люблячій, турботливій сім'ї, серед працівників є важливим або дуже важливим. Серед респондентів з двох груп домінує відповідь "дуже важливо" (81% серед мирян, 78% серед священників). Нейтральні та негативні оцінки складають загалом не більше 10%.

79% мирян і 77% священників вважають, що це "дуже важливо" щоб переконання, що кожна дитина має право зростати у люблячій, турботливій сім'ї, було притаманне працівникам парафії. Показники "радше важливо" становлять близько 11% у кожній групі. Миряни загалом висловлюють трохи вищу підтримку, ніж священники, у всіх трьох твердженнях. Хоча відмінності невеликі, це може вказувати на високий запит з боку громади на ціннісну чіткість у парафіях.

Дуже низькі показники відповідей "неважливо" або "радше не важливо" (в межах 1-2%) підтверджують, що ідея любові та турботи щодо дитини має потужну моральну підтримку у релігійному середовищі. ■

1.2.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії серед волонтерів парафії було поширене переконання, що кожна дитина має право зростати у турботливій та люблячій сім'ї

1.3 Відповідальність дорослих за безпеку та добробут дітей

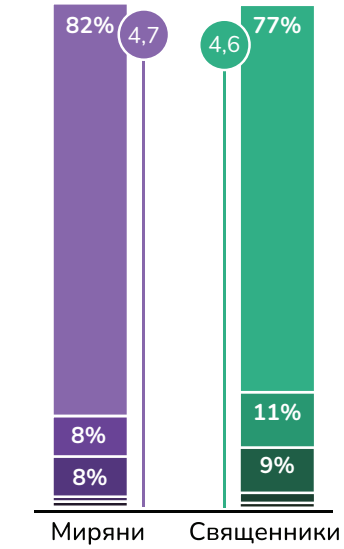
Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість переконання, що дорослі несуть відповідальність за безпеку й добробут дитини на рівні парафіян, працівників і волонтерів.*** *Концептуально він індикує зсув від пасивного чи патерналістського підходу до чіткої етичної відповідальності, де захист дитини розглядається як спільний і обов'язковий обов'язок дорослих.*

Дані демонструють стійкий консенсус: 82% мирян і 77% священників вважають дуже важливим, щоб парафіяни поділяли переконання про цю відповідальність. Аналогічно щодо переконань працівників (80% проти 77%) і волонтерів (76% проти 75%). Сумарна підтримка перевищує 90% у всіх групах. Водночас священники частіше обирають помірковані відповіді: частка нейтральних сягає 9-15%, особливо серед старших за віком респондентів (60+), де "дуже важливо" знижується до 68% щодо переконань працівників. Це вказує на різницю оптик: миряни формулюють моральну вимогу беззастережно, тоді як священники, демонструють більш стриману оцінку готовності спільноти нести відповідальність за безпеку та добробут дітей.

Хоча обидві групи визнають принцип відповідальності дорослих за безпеку та добробут дітей як надзвичайно важливий, миряни (82%) частіше вважають, що парафіяни повинні поділяти це переконання майже беззастережно. У священників цей показник трохи нижчий (77%). Вони демонструють легке зниження "дуже важливо", компенсоване зростанням "радше важливо", що може відображати їхнє більш критичне або реалістичне бачення повсякденної поведінки вірян.

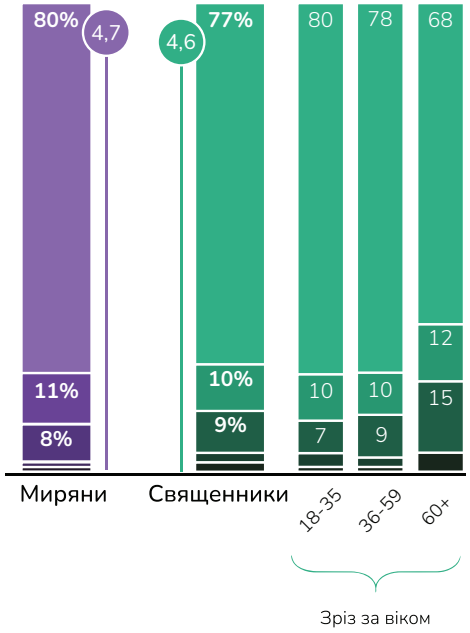
1.3.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у парафіян було переконання про те, що дорослі несуть відповідальність за безпеку та добробут дитини

1.3.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у працівників парафії було переконання про те, що дорослі несуть відповідальність за безпеку та добробут дитини

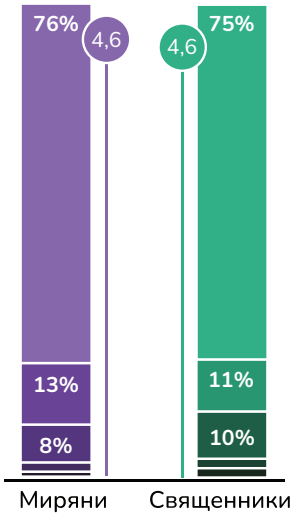
Працівники парафії сприймаються як ті, хто повинен демонструвати зразкове ставлення до безпеки дітей. Тут також миряни дещо оптимістичніші (80% vs 77%), але розрив менший. Помітна тенденція до трохи вищого скепсису серед священників, які вказують 4% негативних оцінок (радше / зовсім не важливо) проти 2% у мирян. Як і у випадку з попередніми твердженнями, старша вікова група священства обирає більш поміркована позицію.

Обидві групи відзначають важливу роль волонтерів у відповідальному ставленні до дітей, але сприймають цю групу як дещо менш однорідну порівняно з працівниками та парафіянами. Оцінки мирян (76%) та священників (75%) у категорії "дуже важливо" майже збігаються. У священників трохи вищий рівень нейтральних оцінок (10% проти 8%) і трохи менший рівень оцінок "радше важливо" (11% проти 13%).

Респонденти — і миряни, і священники — високо оцінили переконання про те, що дорослі несуть відповідальність за безпеку та добробут дитини. У всіх трьох групах осіб (парафіяни, працівники, волонтери) більшість респондентів обрали відповіді "дуже важливо" або "радше важливо", що свідчить про стійкий морально-етичний консенсус. Проте помітна

1.3.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у волонтерів парафії було переконання про те, що дорослі несуть відповідальність за безпеку та добробут дитини

й відмінність у рівні впевненості: миряни дещо частіше демонструють беззастережну згоду, тоді як священники — обережніші у судженнях.

1.4 Усвідомлення вразливості дитини у ситуаціях насильства

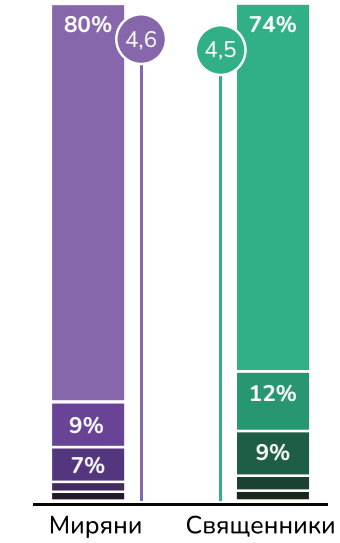
Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість переконання, що у випадку насильства дитина є слабшою за кривдника і не може самостійно себе захистити, серед працівників і волонтерів парафії.*** *Концептуально він індикує критичний зсув від логіки "співвідповідальності дитини" до визнання асиметрії сили як необхідної умови коректного реагування та недопущення вторинної віктимізації.*

Переважна більшість респондентів поділяє це розуміння: 80% мирян і 74% священників вважають дуже важливим, щоб працівники парафії усвідомлювали вразливість дитини; щодо волонтерів — 79% і 73% відповідно. Різниця у 6% на користь мирян є сталою щодо обидвох груп стейкхолдерів. Водночас серед священників частіше фіксуються нейтральні відповіді (до 10%), що свідчить про більшу стриманість і, ймовірно, про усвідомлення прогалин у знаннях або практиках реагування. Миряни віро-гідно мислять категоріями чіткого морального імперативу, тоді як священники — категоріями реальної готовності персоналу діяти в складних і конфліктних ситуаціях.

Абсолютна більшість мирян (89%) і священників (86%) визнають, що працівники парафії повинні мати чітке уявлення про вразливість дитини у випадку насильства (сукупна оцінка "дуже важливо" та "радше важливо"). Різниця у 6% у відповіді "дуже важливо" може свідчити про відмінність у фокусі: миряни орієнтуються на етичний імператив, тоді як священники — на складнішу реальність щоденного функціонування парафії, де може бути брак знань, чітких політик або практик реагування. Частка негативних або нейтральних відповідей серед священників трохи вища (14% сумарно проти 11% у мирян).

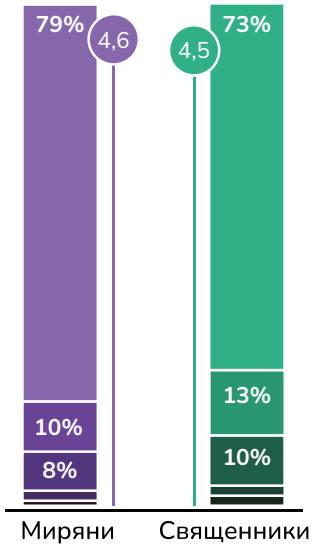
1.4.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії працівники парафії мали переконання, що у випадку вчинення насильства щодо дитини, дитина є слабшою від кривдника і не може себе захистити

1.4.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії волонтери парафії мали переконання, що у випадку вчинення насильства щодо дитини, дитина є слабшою від кривдника і не може себе захистити

У контексті волонтерів також переважає висока підтримка важливості усвідомлення ними дитячої вразливості — 79% серед мирян та 73% серед священників. Різниця між групами така ж сама, як і щодо працівників (6%) у варіанті відповіді “дуже важливо”.

Миряни демонструють вищу моральну вимогливість до працівників і волонтерів парафії (80% і 79% “дуже важливо”), тоді як священники — більш поміркована (74% і 73%), частіше обираючи середні категорії. Різниця в 6% по категорії “дуже важливо” між групами може свідчити про відмінність у підході до оцінки моральних переконань — миряни мають більш категоричну позицію, тоді як священники ймовірно краще бачать спектр реальних уявлень. ■

1.5 Готовність до активного захисту прав дитини

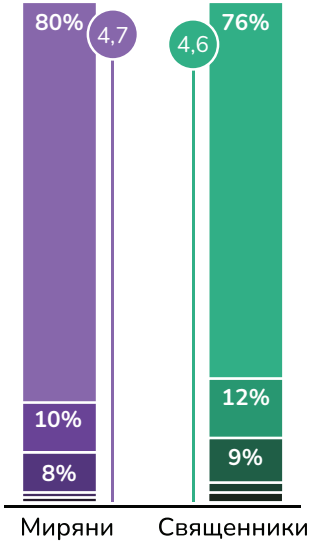
Цей підрозділ охоплює твердження про важливість того, щоб ***працівники й волонтери парафії були готові*** *не лише засуджувати насильство, а й* ***активно відстоювати право дитини на захист у разі будьяких його проявів****. На концептуальному рівні він фіксує перехід від переконань до потенційної дії, тобто здатність дорослих брати на себе відповідальність навіть у складних і конфліктних ситуаціях.*

Дані свідчать про високий рівень підтримки активної позиції: 80% мирян і 76% священників вважають дуже важливим, щоб працівники парафії були готові захищати дитину; щодо волонтерів ці показники становлять відповідно 80% і 74%. Разом із відповіддю "радше важливо" загальна підтримка перевищує 90% у обох групах. Водночас близько 8-9% респондентів обирають нейтральну позицію, а серед священників ця частка дещо вища. Особливо це помітно в сільських парафіях, де лише 71% священників називають активний захист волонтерами "дуже важливим" (проти 79% у містах). Це вказує на загальний ціннісний консенсус, але й на наявність зони невизначеності — там, де моральна згода ще не повністю трансформувалася у впевненість у практичних діях і механізмах захисту.

Абсолютна більшість мирян (80%) та священників (76%) вважають дуже важливим, аби <u>працівники парафії</u> були готові активно захищати права дітей. Позиція "радше важливо" додає ще близько 1012% підтримки, що формує понад 90% загальної позитивної оцінки цього питання. Водночас варто звернути увагу на незначну, але помітну частку священників (9%) і мирян (8%) які оцінили це питання нейтрально (тобто "ні важливо, ні неважливо"); сукупна оцінка "не важливо" серед священників — 4%, серед мирян — 2%. Це свідчить про потенційну потребу в додатковому інформуванні та навчанні, зокрема з акцентом на конкретні ролі і обов'язки парафіяльного персоналу у випадках порушення прав дитини.

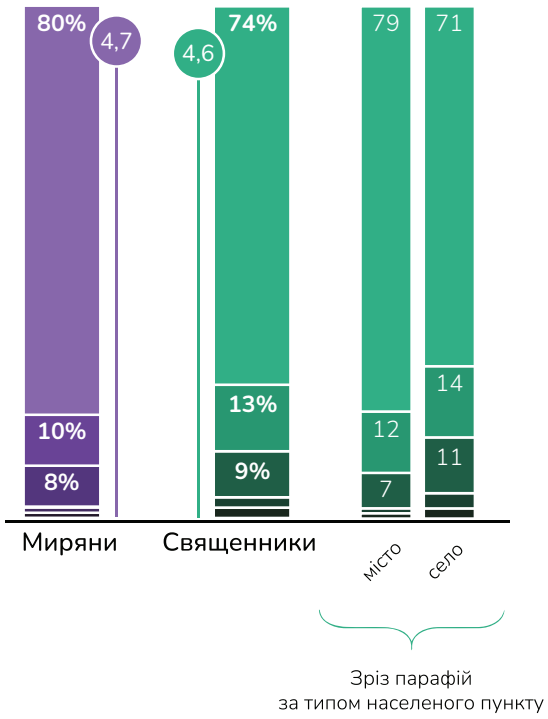
1.5.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у випадку вчинення будь-якого виду насильства щодо дитини <u>працівники парафії</u> були готові активно відстоювати право дитини бути захищеною

1.5.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у випадку вчинення будь-якого виду насильства щодо дитини <u>волонтери парафії</u> були готові активно відстоювати право дитини бути захищеною

Переважна більшість мирян (80%) та священників (74%) визначили активну позицію <u>волонтерів</u> щодо захисту дітей як дуже важливу. При додаванні оцінки "радше важливо", загальний рівень підтримки сягає близько 90%.

Водночас частина опитаних (10% серед мирян та 13% серед священників) висловила низьку важливість або нейтральне ставлення, що може свідчити про необхідність додаткової роз'яснювальної роботи щодо ролі та відповідальності всіх учасників парафіяльного життя в ситуаціях, пов'язаних із захистом дітей від насильства.

У міських і сільських парафіях священники загалом демонструють високу згоду з тим, що волонтери повинні бути готові активно відстоювати право дитини на захист у разі вчинення будь-якого виду насильства. Водночас відчутна різниця в ступені категоричності цих очікувань: у місті 79% респондентів вважають це "дуже важливим", тоді як у селі — 71%. У поєднанні з відповідями "радше важливо", що склали 12% у місті та 14% у селі, бачимо загальну підтримку ідеї на рівні понад 85% у кожному середовищі. Натомість відмінності стають помітнішими у нейтральних позиціях. У селах 11% вважають це "ні важливо, ні неважливо" (у місті — лише 7%), а ще 5% зазначили, що це "радше не важливо" або "зовсім не важливо" (проти 2% у місті). Це свідчить про дещо нижчий рівень однозначності у сільському середовищі, ймовірно, через відсутність належного обговорення складних ситуацій, пов'язаних із насильством, або через традиційно вищий рівень толерантності до авторитарного стилю виховання.

Загалом, отримані результати свідчать про високий рівень усвідомлення необхідності активного захисту прав дітей як серед священників, так і мирян. ■

РОЗДІЛ 2

Робота з дітьми на парафії

Цей розділ зосереджений на тому, як ціннісні переконання трансформуються у конкретні управлінські рішення та щоденні практики.

У ньому представлено дані про наявність стратегічного бачення роботи з дітьми, рівень лідерської залученості, інституціоналізацію дитячого служіння та сталість відповідних практик у житті парафії. Розділ дозволяє оцінити, наскільки робота з дітьми сприймається як системна складова парафіяльної діяльності, а також виявити відмінності між миряни і священниками, поколіннєві та територіальні особливості готовності парафій інвестувати ресурси й увагу для глибшої інтеграції дітей у спільноту Церкви.

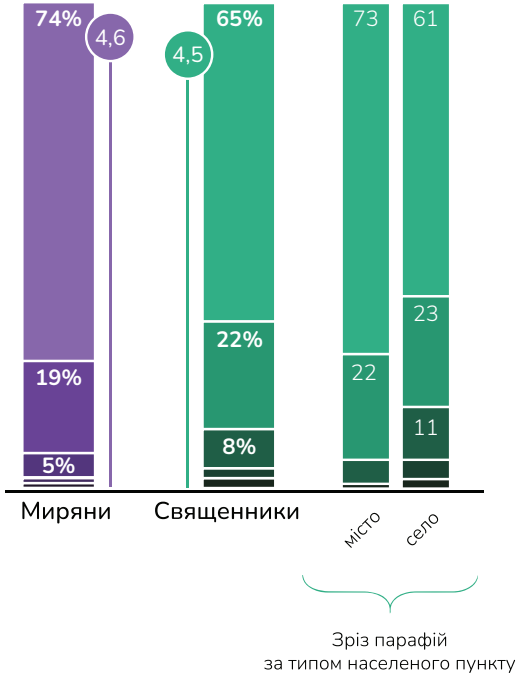
2.1 Стратегічне бачення та лідерська залученість

Цей підрозділ поєднує твердження про важливість наявності ***чіткого бачення роботи з дітьми та його реалізації у конкретних проєктах****, а також про* ***особисту присутність духовенства й управлінців парафії на заходах для дітей.*** *На концептуальному рівні він індикує, чи сприймається робота з дітьми як стратегічний пріоритет і зона відповідальності лідерства, а не як допоміжна активність.*

Дані засвідчують високий рівень підтримки цього підходу. Серед мирян 74% вважають дуже важливим, щоб провідники парафії мали й реалізовували бачення роботи з дітьми; серед священників — 65%, а сукупна позитивна оцінка сягає 87%. Подібний консенсус фіксується і щодо лідерської присутності на дитячих заходах (63% мирян і 62% священників — дуже важливо). Водночас священники частіше демонструють стриманість: частка нейтральних відповідей у них стабільно вища. Найпомітніший розрив проявляється за віком і типом населеного пункту: серед священників 60+ лише половина беззастережно підтримує стратегічний підхід у роботі з дітьми, а в сільських парафіях рівень категоричної підтримки нижчий (61% проти 73% у містах). Це вказує на загальний ціннісний консенсус, але також на нерівномірну готовність лідерства інтегрувати роботу з дітьми у стратегічний порядок денний парафій.

2.1.1

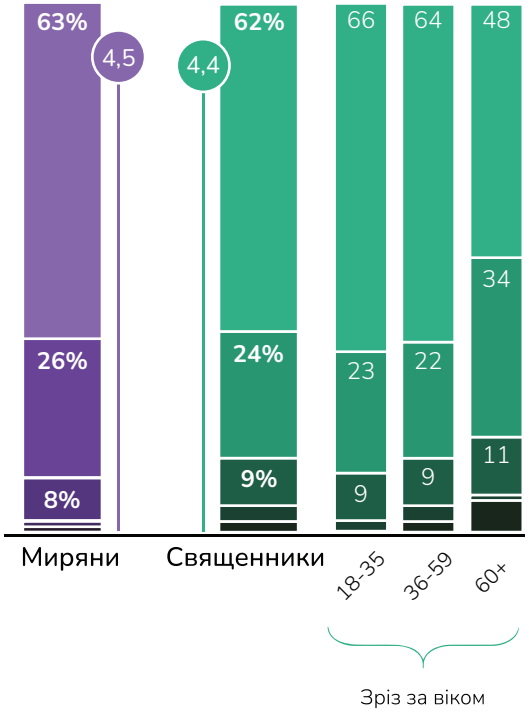
Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії провідники парафії мали бачення роботи з дітьми та реалізували її у конкретних проектах

Переважна більшість мирян (74%) вважає дуже важливим, щоб провідники парафії не лише мали стратегічне бачення роботи з дітьми, а й активно його реалізовували. Священники також високо оцінюють важливість цієї діяльності, хоча показник “дуже важливо” дещо нижчий (65%). Проте, якщо додати до цього показника відповіді “радше важливо” (22%), то сукупний рівень позитивної оцінки сягає 87%, що вказує на сильний консенсус щодо цієї вимоги. Миряни демонструють більш категоричну підтримку очікування активної роботи провідників парафій з дітьми: тільки 2% мирян загалом вважають це питання “зовсім не важливим” або “радше не важливим”, а нейтральних відповідей лише 5%. У священників трохи вищий рівень нейтральних відповідей (8%), що може відображати певні складнощі чи застереження щодо практичного втілення проектів з роботи з дітьми.

2.1.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії духовенство та миряни, які здійснюють управлінські функції на парафії, періодично відвідували заходи та заняття з дітьми

Найбільшу підтримку активної роботи з дітьми демонструють молодші й середньовікові священники: близько 70% з них вважають її дуже важливою, ще близько п'ятої частини — радше важливою. Натомість серед найстарших священників (60+) частка беззастережної підтримки знижується до 50%, а зростає частка стриманих оцінок. Це свідчить про помітний віковий розрив: для старшого покоління робота з дітьми частіше сприймається не як стратегічний пріоритет, а як другорядний елемент парафіяльного життя.

Підтримка стратегічного бачення роботи з дітьми суттєво вища у міських парафіях: 73% міських священників вважають його дуже важливим проти 61% у сільських. У селах частіше трапляється стриманість і сумнів — 11% обирають нейтральну позицію, а 6% оцінюють це як неважливе. У містах таких відповідей майже немає (близько 1%), що вказує на чіткіше усвідомлення пріоритетності роботи з дітьми в міському контексті. Таким чином, можна припустити, що хоча в обох середовищах існує усвідомлення важливості лідерського бачення у сфері дитячого служіння, у міських парафіях воно є більш чітко вираженим та однозначно підтриманим.

Обидві групи опитаних погоджуються, що залученість керівництва парафії до дитячих заходів є ключовою.

Більшість священників незалежно від віку вважають важливим або дуже важливим, щоб духовенство й миряни, які виконують управлінські функції на парафії, періодично відвідували заходи та заняття з дітьми. Найвищу підтримку демонструють молодші священники: серед 18–35 років 66% оцінюють це як "дуже важливе", серед 36–59 років — 64%. У групі 60+ інтенсивність підтримки нижча: частка відповідей "дуже важливо" зменшується до 48%, натомість зростає частка більш стриманих оцінок ("радше важливо" — 34%, нейтральні й негативні — 18%). Це свідчить про загальний консенсус щодо значущості роботи з дітьми, але з віком зменшується беззастережність у її оцінці.

У всіх вікових групах спостерігається висока загальна підтримка постійної присутності роботи з дітьми, але знову старша група вирізняється помітно нижчим рівнем "категоричної" підтримки ("дуже важливо"), натомість частіше відповідаючи "радше важливо". ■

2.2 Інституціоналізація служіння для дітей

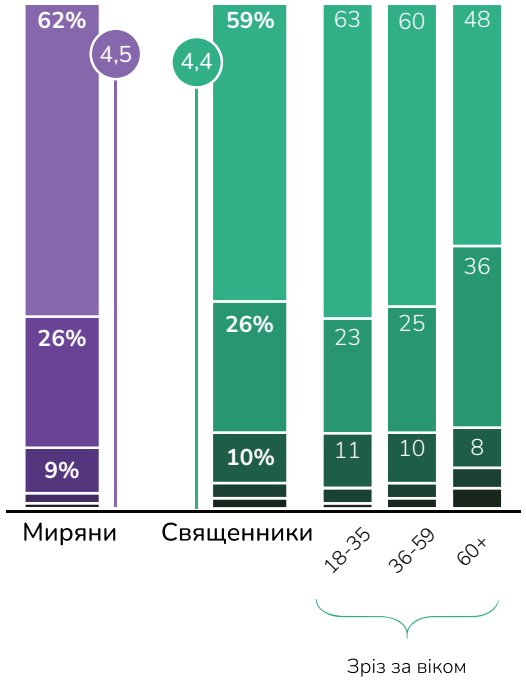
Цей підрозділ охоплює твердження ***про важливість того, щоб робота з дітьми була постійним елементом щоденного життя парафії,*** *а також* ***про наявність спеціально визначених працівників або волонтерів, відповідальних за цю сферу.*** *На концептуальному рівні субіндекс індикує ступінь унормованості служіння для дітей — чи є воно стабільною, структурованою практикою, інтегрованою в організаційне життя парафії, а не ситуативною або суто добровільною активністю.*

Дані засвідчують високий рівень підтримки інституційного підходу. Серед мирян 62% вважають дуже важливим, щоб робота з дітьми була постійною, і 70% — щоб при парафії були відповідальні за цю сферу; сукупна позитивна підтримка ("дуже важливо" + "радше важливо") в обох випадках сягає близько 90%. Священники також загалом поділяють цю позицію, але з меншою категоричністю: відповідно 59% і 62% обирають варіант дуже важливо, частіше переходячи до поміркованих оцінок. Найбільша стриманість характерна для священників 60+, серед яких лише 48% беззастережно підтримують постійність роботи з дітьми, а 47% — наявність відповідальних осіб. Територіальний розріз додатково підкреслює нерівномірність інституціоналізації: у містах 70% священників вважають наявність відповідальних за роботу з дітьми дуже важливою, тоді як у селах — 57%, із вищою часткою нейтральних і негативних оцінок. Це вказує на загальний консенсус щодо значущості служіння для дітей, але також на структурні й поколіннєві бар'єри його повноцінного закріплення в парафіяльній практиці.

Емпіричні дані свідчать про **високу загальну підтримку ідеї постійної роботи з дітьми як елементу щоденного життя парафії**, але з помітними відмінностями в інтенсивності підтримки. Серед мирян 62% вважають це дуже важливим, ще 26% — радше важливим, тобто майже 9 з 10 демонструють чітку позитивну позицію. Частка нейтральних і негативних відповідей мінімальна (разом 12%), що вказує на сприйняття роботи з дітьми як природної та необхідної складової парафіяльного життя. Серед священників підтримка також висока, але дещо стриманіша: 59% — дуже важливо, 26% — радше важливо. Нейтральні відповіді (10%) і негативні оцінки (5%) трапляються частіше, ніж у мирян, що знижує загальну категоричність оцінок.

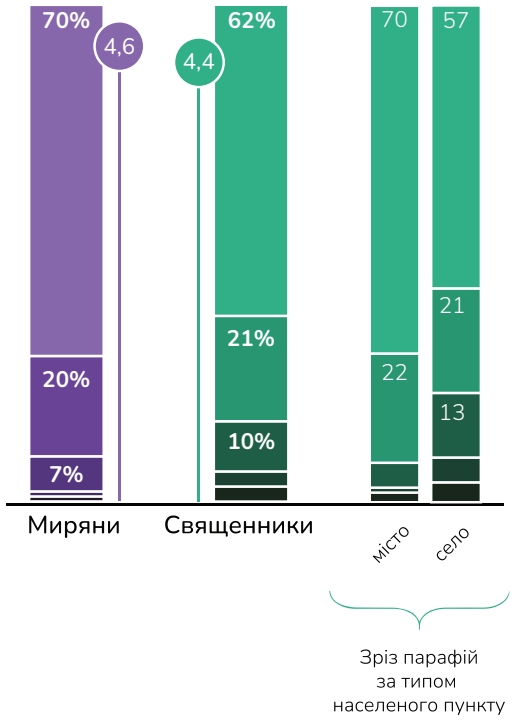
2.2.1

Наскільки важливо, щоб робота з дітьми була постійним елементом щоденного життя парафії

2.2.2

Наскільки важливо, щоб при парафії були працівники / волонтери, відповідальні за роботу з дітьми

Віковий зріз священників показує чітку градацію. Молодші (18-35 років) і середнього віку (36-59 років) переважно сприймають роботу з дітьми як ключовий елемент роботи парафії (63% і 60%, відповідно, — "дуже важливо"). Натомість серед найстарших (60+) частка беззастережної підтримки зменшується до 48%, а зростає частка поміркованих відповідей (радше важливо — 36%). Це вказує на віковий зсув у баченні роботи з дітьми: від її розуміння як стратегічного ядра до сприйняття як додаткового напряму.

Миряни висловлюють помітно вищий рівень підтримки цього твердження (щодо доцільності існування на парафії працівника / волонтера безпосередньо відповідального за роботу з дітьми). "Дуже важливо" — 70%, ще 20% зазначають "радше важливо". Нейтральні та негативні відповіді разом складають лише 9%. Священники також висловлюють високу підтримку, але дещо нижчу за мирян. "Дуже важливо" — 62%, ще 21% — "радше важливо". Трохи більше нейтральних (10%) і негативних відповідей (по 3% "зовсім не важливо" і "радше не важливо"). Відмінності у відповідях можна спостерігати серед священників: старша вікова група є менш категоричною.

Миряни трохи активніше підкреслюють необхідність спеціалізованої роботи з дітьми. Священники ж можуть бачити роботу з дітьми ширше, як інтегровану частину загальної парафіяльної діяльності, і менше акцентують на офіціоналізованості організації цієї роботи.

Більшість священників, як у міських, так і в сільських парафіях, вважають важливим, щоб при парафії були окремі працівники або волонтери, відповідальні за роботу з дітьми. Проте у міських парафіях ця ідея знаходить більшу підтримку: 70% міських священників вважають це "дуже важливим", тоді як у сільських — 57%.

13% сільських респондентів відповіли, що це "ні важливо, ні неважливо" — порівняно з лише 5% у місті. Ще 9% у селах дали відкрито або помірно негативну оцінку (4% — "зовсім не важливо", 5% — "радше не важливо"), тоді як у міських парафіях таких було лише 3%.

Ці дані свідчать про те, що в міському контексті існує більше усвідомлення ролі спеціалізованих працівників у сфері дитячого служіння. ■

РОЗДІЛ 3

Політики захисту дітей у Церкві

Цей розділ зосереджений на інституційних механізмах, які визначають, як саме цінності захисту дитини втілюються у правила, відповідальність і щоденні практики.

У ньому представлено переконання про нормативну базу захисту дітей, її публічність, управління відповідальністю та реагуванням на насилля, норми поведінки дорослих та поінформованість дітей про правила безпеки. Розділ дозволяє оцінити, наскільки захист дітей у церковному середовищі є унормованим, зрозумілим для всіх учасників і дієвим на практиці, а також виявити зони консенсусу й напруги між декларованими правилами та реальною готовністю спільнот діяти у ситуаціях ризику.

3.1 Нормативна та публічна база захисту дітей

Цей підрозділ охоплює твердження про важливість того, щоб **керівництво парафії, працівники та волонтери керувалося "Нормами та принципами захисту неповнолітніх"** *(УГКЦ, 2022)*[2]*, а також щоб* **правила захисту дітей були унормовані й публічно доступні для спільноти.** *Концептуально субіндекс індикує, чи захист дітей є інституційно закріпленим і легітимним, а не ситуативним або залежним від особистих рішень окремих осіб.*

Дані свідчать про високий рівень нормативної згоди: переважна більшість респондентів вважає дуже важливим керуватися церковними нормами та мати чітко прописані правила захисту дітей (близько 70% у кожній з досліджуваних груп). Водночас інтенсивність підтримки різниться між групами. Миряни частіше демонструють беззастережну підтримку кодифікованості й публічності політик, тоді як серед священників помітно більше стриманих оцінок.

Вікові відмінності додатково підсилюють цю картину: молодші священники (у віці до 59 років) здебільшого підтримують чітку нормативну й публічну основу захисту дітей, тоді як серед старших (у віці понад 60 років) зростає частка поміркованих і нейтральних відповідей: різниця середніх значень оцінок становить близько 0,3 балів між представниками цих груп. Це вказує на загальний консенсус щодо необхідності правил, але водночас — на напругу між визнанням політик і готовністю повністю впровадити їх у повсякденному парафіяльному житті.

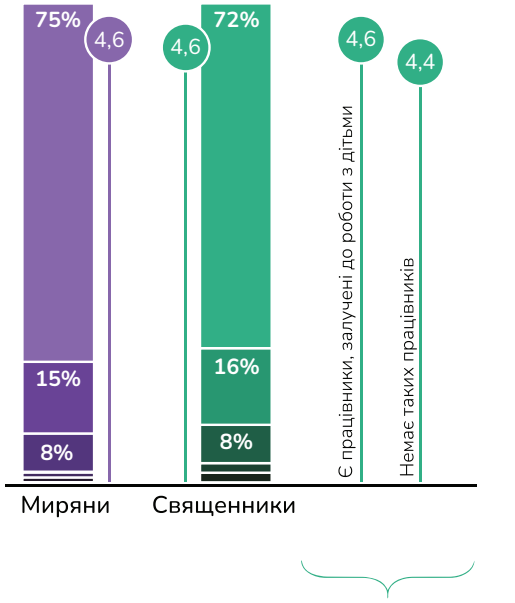
[2] **Довідково.** "Норми та принципи захисту неповнолітніх і вразливих осіб у душпастирській діяльності УГКЦ в Україні" — це офіційний документ, затверджений Синодом Єпископів Української ГрекоКатолицької Церкви в липні 2022 року, який слугує дороговказом для створення безпечного середовища для неповнолітніх та вразливих осіб у всій пастирській діяльності Церкви — на парафіях, у єпархіях, семінаріях, монастирях та під час заходів, де вони беруть участь.

Документ закріплює прагнення Церкви рішуче сказати "ні" насильству, визначає обов'язкові норми та принципи для всіх членів церковної спільноти (духовенство, богопосвячені особи, миряни, що працюють з дітьми), спрямовані на профілактику насильства, захист дітей і вразливих осіб, впровадження безпечних процедур, підготовку відповідальних осіб та забезпечення прозорого реагування на випадки насильницьких дій.

75% мирян і 72% священників вважають, що дотримання "Норм та принципів захисту неповнолітніх" є дуже важливим для парафіяльного керівництва.

3.1.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії керівництво керувалося «Нормами та принципами захисту неповнолітніх", документом, прийнятим УГКЦ у липні 2022 року

Серед священників трохи більше негативних оцінок — 4% вважають ці норми неважливими або зовсім неважливими, тоді як серед мирян таких лише 2%. Старші священники (60+) оцінюють цю важливість трохи нижче. Між віковими групами до 35 років і 3659 років істотної різниці не зафіксовано.

У парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, священники вище оцінюють важливість дотримання "Норм та принципів захисту неповнолітніх" — середній бал становить 4,6. У парафіях без таких працівників цей показник нижчий — 4,4.

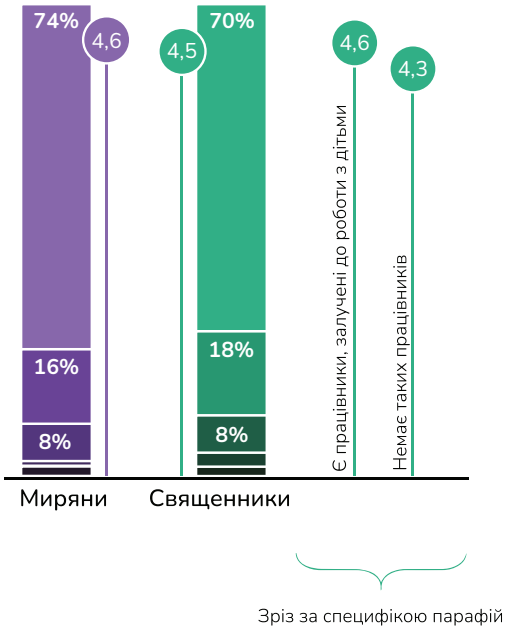
Священники з міст вище оцінюють важливість дотримання керівництвом парафії "Норм та принципів захисту неповнолітніх", ніж священники з сіл: 4,69 проти 4,46.

74% мирян і 70% священників вважають дуже важливим, щоб працівники парафій дотримувалися "Норм та принципів захисту неповнолітніх", затверджених УГКЦ у липні 2022 року. Негативно до цього ставляться 5% священників і 3% мирян.

Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості дотримання "Норм та принципів захисту неповнолітніх" працівниками парафії. Між священниками віком до 35 років, і тими, хто має від 36 до 59 років, відмінності в межах похибки.

3.1.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії працівники керувалися «Нормами та принципами захисту неповнолітніх", документом, прийнятим УГКЦ у липні 2022 року

У парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, дещо вища оцінка важливості дотримання працівниками парафії “Норм та принципів захисту неповнолітніх”. Священники з міст надають цим принципам більшу вагу, ніж священники з сіл: 4,65 проти 4,42.

72% мирян вважають дуже важливим, щоб волонтери парафії керувалися “Нормами та принципами захисту неповнолітніх”, прийнятими УГКЦ в липні 2022 р. Таку ж позицію займають 69% священників.

Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості дотримання “Норм та принципів захисту неповнолітніх” волонтерами парафії. Між священниками віком до 35 років, і тими, хто має від 36 до 59 років, відмінності в межах похибки.

Також в тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, дещо вища оцінка важливості дотримання волонтерами парафії “Норм та принципів захисту неповнолітніх”. Священники з міст вище оцінюють важливість дотримання волонтерами парафії “Норм та принципів захисту неповнолітніх”, ніж священники з сіл: 4,65 проти 4,41.

71% мирян вважають дуже важливим, щоб на парафії були прописані правила і рекомендації щодо захисту дітей від скривдження (в межах Церкви та заходів пов’язаних з Церквою). Таку ж позицію займають 65% священників. У священників трохи вищий відсоток негативних відповідей — 5% тих, хто вважають наявність прописаних правил та рекомендацій неважливим та дуже неважливими — порівняно з 3% у мирян.

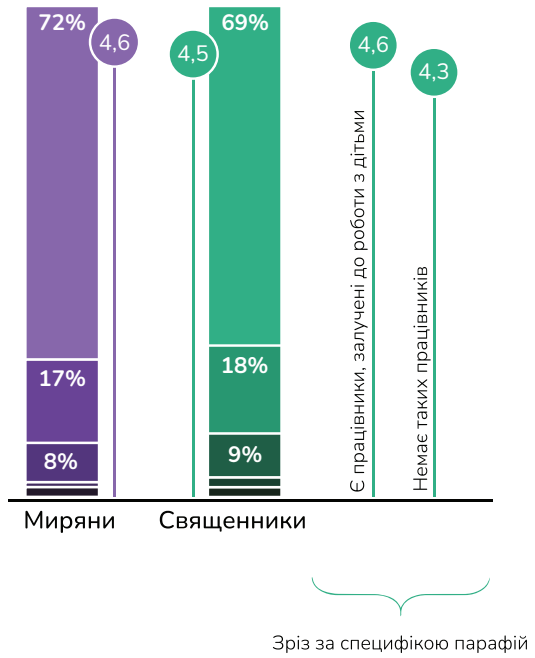
Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості прописаних правил та рекомендацій на парафіях. Між священниками віком до 35 років, і тими, хто має від 36 до 59 років, відмінності в межах похибки.

Священники з міст вище оцінюють важливість наявності прописаних правил та рекомендацій щодо захисту дітей, ніж священники з сіл: 4,59 проти 4,34.

У тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, дещо вища оцінка важливості наявності прописаних правил та рекомендацій щодо захисту дітей. Також в цьому питанні

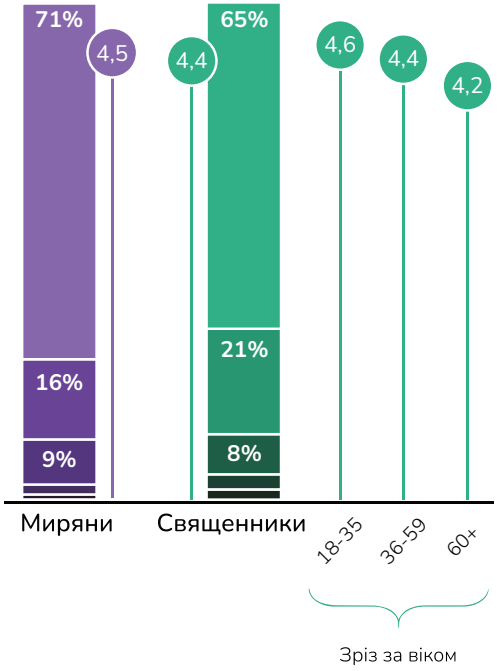
3.1.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії волонтери керувалися «Нормами та принципами захисту неповнолітніх”, документом, прийнятим УГКЦ у липні 2022 року

3.1.4

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії були прописані правила і рекомендації щодо захисту дітей від скривдження (в межах Церкви та заходів пов'язаних з Церквою)

є відмінності між священниками, які мають дітей до 5 років, і тими, які не мають: перші оцінюють важливість правил на 4,53, а другі — на 4,37.

62% мирян вважають дуже важливим, щоб документ щодо захисту неповнолітніх від насилля (політики) був оприлюднений на сайті парафії, соцмережах та через інші канали комунікації. Таку ж позицію займає 55% священників.

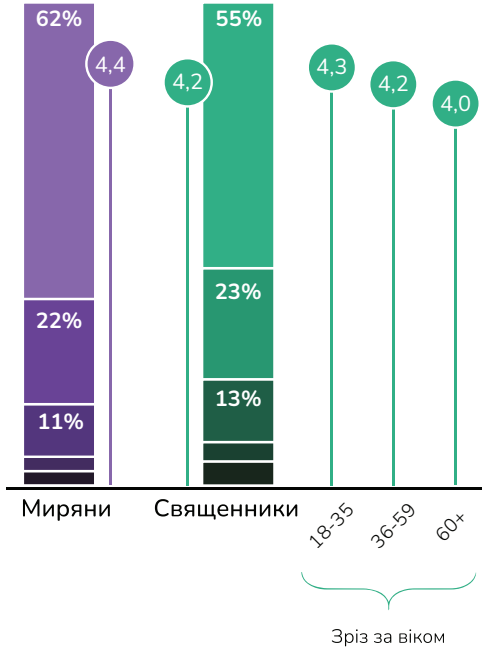
Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості оприлюднення цих політик. Найвищий рівень підтримки — серед молодших священників віком до 35 років.

У тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, священники дещо вище оцінюють важливість оприлюднення політик захисту неповнолітніх щодо насилля.

Священники з міст вище оцінюють важливість оприлюднення цих політик, ніж священники з сіл: 4,29 проти 4,12. Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість цієї складової життя парафії, ніж миряни з сіл: 4,4 проти 4,25. ■

3.1.5

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії документ щодо захисту неповнолітніх від насилля (політики) був оприлюднений на сайті парафії, соцмережах та через інші канали комунікації

3.2
Управління відповідальністю та реагуванням

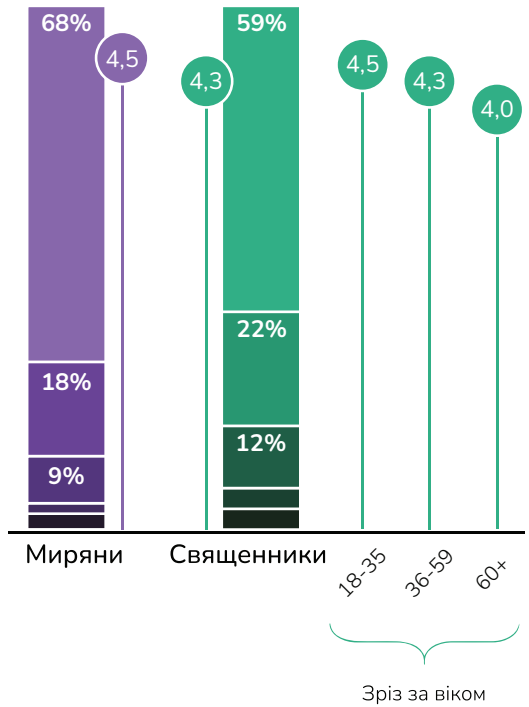
Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість призначення відповідального за безпеку на парафії, наявності чітко визначених обов'язків осіб, залучених до захисту дітей, а також прописаних алгоритмів реагування й підзвітності у випадках загрози чи насильства.*** *На концептуальному рівні він індикує перехід від формального визнання правил до реальної дієздатності системи захисту, де зрозуміло, хто і як має діяти у кризових ситуаціях.*

Дані свідчать про високий рівень підтримки ідеї чітко структурованого реагування. Більшість респондентів вважають дуже важливим призначення відповідального за безпеку та наявність зрозумілих процедур реагування. Водночас інтенсивність підтримки у священників є нижчою, ніж у мирян (59% проти 68%, відповідно): саме серед духовенства частіше з'являються стримані та нейтральні оцінки. Ці відмінності вказують на загальний консенсус щодо необхідності призначення відповідальних з чіткими обов'язками, але водночас — на напругу між нормативним очікуванням і практичною готовністю брати персональну відповідальність за реагування. Миряни схильні сприймати чіткі алгоритми як базову умову безпеки, тоді як священники, особливо старшого віку, частіше оцінюють такі ініціативи більш критично.

68% мирян вважають дуже важливим, щоб був призначений відповідальний за безпеку, до якого можна зголошувати випадки вчинення насильства щодо неповнолітніх. Таку ж позицію займає 59% священників. Відмінність між групами є статистично значущою. Відповідно, миряни оцінюють важливість наявності на парафії таких відповідальних осіб за безпеку дітей на 4,48, а священники — на 4,28.

3.2.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії був призначений відповідальний за безпеку, до якого можна зголошувати випадки вчинення насильства щодо неповнолітніх

Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості наявності таких відповідальних осіб на парафії. Найвищий рівень підтримки — серед молодших священників віком до 35 років.

У тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, священники дещо вище оцінюють важливість наявності таких відповідальних за безпеку дітей осіб: 4,39 проти 4,05.

Священники з міст вище оцінюють важливість наявності на парафії таких відповідальних осіб за безпеку дітей, ніж священники з сіл: 4,4 проти 4,2. Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість цієї складової життя парафії, ніж миряни з сіл: 4,52 проти 4,35.

69% мирян вважають дуже важливим, щоб були чітко прописані обов'язки осіб, відповідальних за захист неповнолітніх на парафії, а також алгоритм їх реагування та підзвітності. Таку ж позицію займає 62% священників.

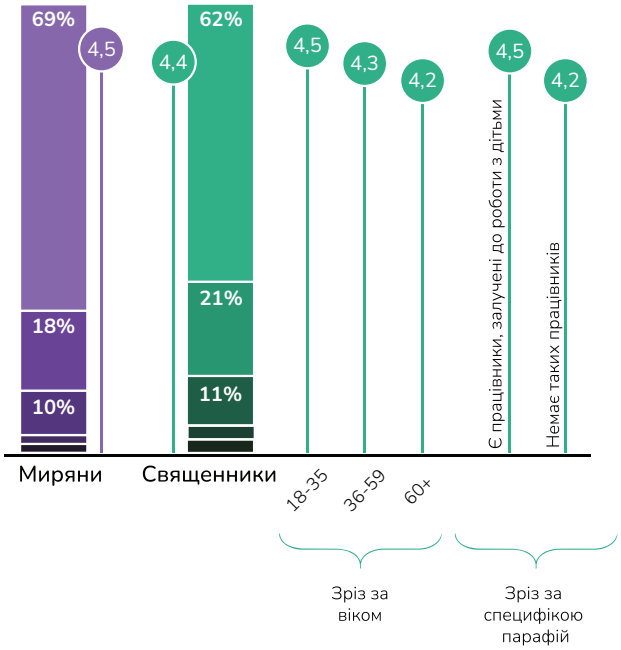
Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості цієї складової життя парафії. Найвищий рівень підтримки — серед молодших священників віком до 35 років.

У тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, священники дещо вище оцінюють важливість чітко прописаних обов'язків осіб, відповідальних за захист неповнолітніх на парафії, а також алгоритм їх реагування та підзвітності. Середні значення оцінок — 4,48 та 4,17, відповідно.

Священники з міст вище оцінюють важливість чітко прописаних обов'язків осіб, відповідальних за захист неповнолітніх на парафії, а також алгоритм їх реагування та підзвітності, ніж священники з сіл: 4,49 проти 4,3. Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість цієї складової життя парафії, ніж миряни з сіл: 4,55 проти 4,41.

3.2.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії були чітко прописані обов'язки осіб, відповідальних за захист неповнолітніх на парафії, а також алгоритм їх реагування та підзвітності

3.2.3

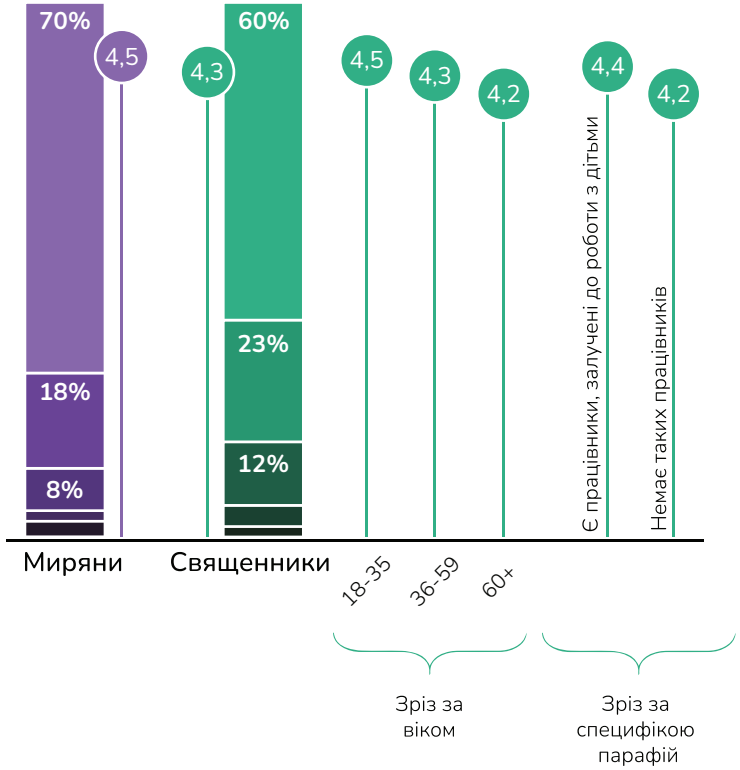
70% мирян вважають дуже важливим, щоб на парафії усі дорослі, які працюють з дітьми, проходили регулярне навчання щодо умов безпечного середовища, насильства, його ознак та реагування. Таку ж позицію займає 60% священників.

Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості такого навчання для дорослих, які працюють з дітьми на парафії. Найвищий рівень підтримки — серед молодших священників віком до 35 років.

Також в тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, дещо вища оцінка важливості регулярного навчання для дорослих, які працюють з дітьми на парафії: 4,41 проти 4,2.

Священники з міст вище оцінюють важливість наявності регулярного навчання для дорослих, які працюють з дітьми на парафії, ніж священники з сіл: 4,44 проти 4,27. Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість такого навчання, ніж миряни з сіл: 4,56 проти 4,41. ■

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії усі дорослі, які працюють з дітьми, проходили регулярне навчання щодо умов безпечного середовища, насильства, його ознак та реагування

3.3
Культура безпеки та норми поведінки дорослих

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість введення питань особистої безпеки у життя парафії, погодження чітких норм поведінки дорослих з дітьми, правил користування даними дітей.*** *На концептуальному рівні субіндекс індикує, чи захист дітей сприймається як жива етична практика, вбудована у повсякденну поведінку дорослих, а не як суто нормативна вимога.*

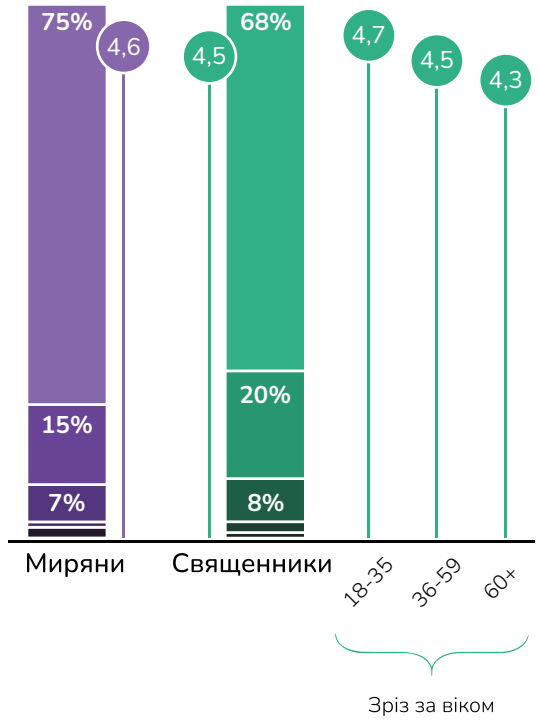
Дані свідчать про високий рівень згоди щодо значущості культури безпеки. Понад дві третини респондентів в обох групах оцінюють дотримання чітких норм поведінки дорослих як дуже важливе, а сукупна позитивна підтримка стабільно перевищує 85-90%. Миряни дещо частіше демонструють беззастережну підтримку, тоді як серед священників вища частка відповідей "радше важливо" та нейтральних оцінок. Віковий зріз показує знайому закономірність: молодші та середньовікові священники частіше наголошують на необхідності чітких поведінкових меж, тоді як у групі 60+ оцінки є більш стриманими.

Загалом результати вказують на широкий ціннісний консенсус щодо важливості культури безпеки, але водночас — на потенційний розрив між усвідомленням норм поведінки і їх послідовним втіленням у щоденній парафіяльній практиці, особливо там, де безпека традиційно спиралася більше на довіру, ніж на чітко артикульовані правила.

75% мирян вважають дуже важливим, щоб безпека дітей була складовою життя їхньої парафії. Таку ж позицію займає 68% священників. Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості цієї складової життя парафії. Найвищий рівень підтримки — серед молодших священників віком до 35

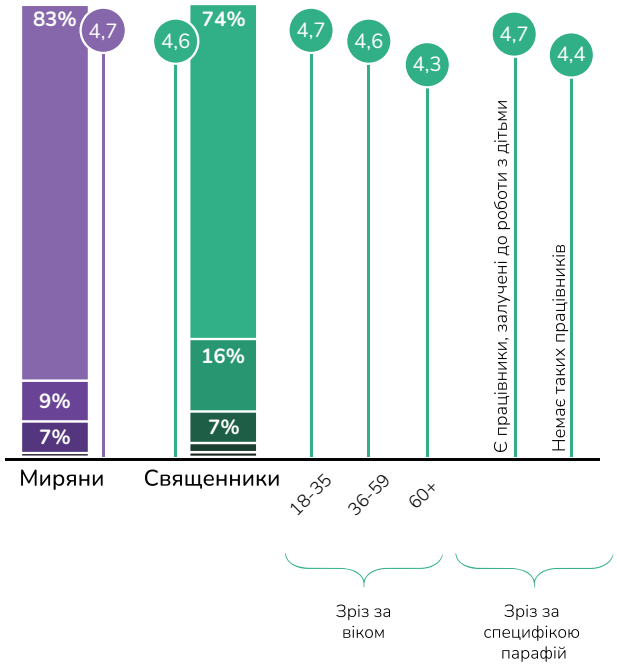
3.3.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії безпека дітей була складовою життя парафії

3.3.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії усі дорослі розуміли, яка поведінка щодо дітей є прийнятною, а яка – ні

років.

У тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, священники дещо вище оцінюють важливість безпеки дітей як складової життя парафії: 4,6 проти 4,33. Також в цьому питанні є відмінності між священниками, які мають дітей до 5 років, і тими, які не мають: перші оцінюють важливість такої складової життя парафії на 4,61, а другі (ті, що не мають дітей віком до 5 років) — на 4,45.

Священники з міст вище оцінюють важливість того, щоб безпека дітей була складовою життя їхньої парафії, ніж священники з сіл: 4,66 проти 4,42.

Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість цієї складової життя парафії, ніж миряни з сіл: 4,65 проти 4,54.

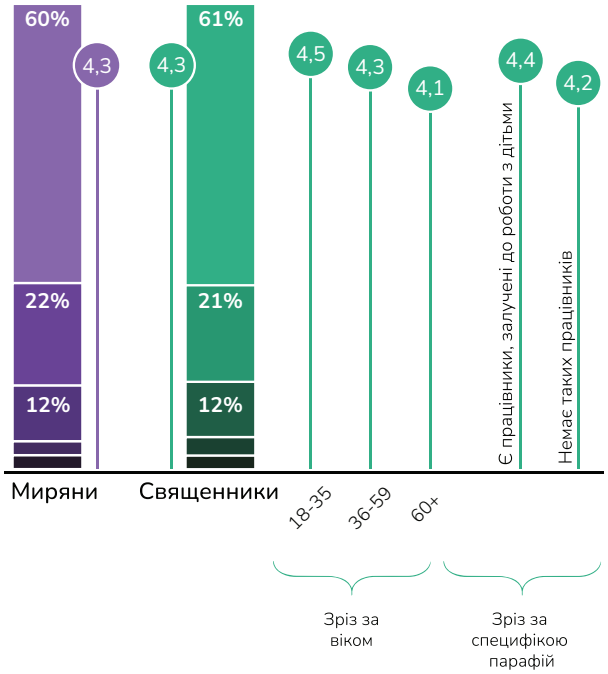
83% мирян вважають дуже важливим, щоб на парафії усі дорослі розуміли, яка поведінка щодо дітей є прийнятною, а яка — ні. **Таку ж позицію займає 74% священників.** Відмінність між групами є статистично значущою. Відповідно, миряни оцінюють важливість такого навчання на 4,72, а священники — на 4,59.

Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості такого навчання для дорослих, які працюють з дітьми на парафії. Між священниками віком до 35 років, і тими, хто має від 36 до 59 років, відмінності в межах похибки.

У тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, священники дещо вище оцінюють важливість того, щоб дорослі розуміли, яка поведінка щодо дітей є прийнятною: 4,67 проти 4,44. Також в цьому питанні є відмінності між священниками, які мають дітей до 5 років, і тими, які не мають: перші оцінюють важливість того, що дорослі мають розуміти, яка поведінка щодо дітей є прийнятною, на 4,7, а другі (ті, що не мають дітей віком до 5 ро-

3.3.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії були чітко прописані правила зберігання та оприлюднення даних, зокрема фото- та відеозйомки дітей, які беруть участь в житті парафії

ків) — на 4,53.

Священники з міст вище оцінюють важливість того, щоб дорослі розуміли, яка поведінка щодо дітей є прийнятною, ніж священники з сіл: 4,71 проти 4,52. Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість такого розуміння з боку дорослих, ніж миряни з сіл: 4,75 проти 4,65.

60% мирян вважають дуже важливим, щоб на парафії були прописані правила зберігання та оприлюднення даних, зокрема фотота відеозйомки дітей, які беруть участь в житті парафії. Таку ж позицію займає 61% священників. Між позиціями мирян і священників відмінностей немає в цьому питанні.

Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості прописаних правил щодо зберігання оприлюднення даних, зокрема фотота відеозйомки дітей. Найвищий рівень підтримки — серед молодших священників віком до 35 років.

Також в тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, дещо вища оцінка важливості наявності прописаних правил та рекомендацій щодо зберігання та оприлюднення даних дітей: 4,39 проти 4,21.

Священники з міст вище оцінюють важливість наявності прописаних правил та рекомендацій щодо зберігання оприлюднення даних, зокрема фотота відеозйомки дітей, ніж священники з сіл: 4,44 проти 4,26. ■

3.4 Поінформованість та навчання дітей

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість того, щоб діти знали свої права, розуміли, що таке неприйнятна поведінка дорослих, а також знали, до кого можуть звернутися по допомогу у разі загрози чи насильства.*** *На концептуальному рівні він індикує зсув від виключно дорослоцентричної моделі захисту до підходу, де дитина визнається активним суб'єктом безпеки, а не лише об'єктом опіки.*

Дані засвідчують високий рівень згоди щодо значущості інформування дітей: понад 80% мирян та 70% священників вважають дуже важливим, щоб діти були поінформовані про свої права та можливості захисту, а сукупна позитивна оцінка є стабільно високою. Миряни частіше займають беззастережну позицію, тоді як священники частіше обирають відповідь "радше важливо", що знижує інтенсивність підтримки. Серед духовенства старшого віку помітно зростає частка стриманих і нейтральних відповідей, що може свідчити про обережніше ставлення до прямого залучення дітей у теми безпеки та насильства.

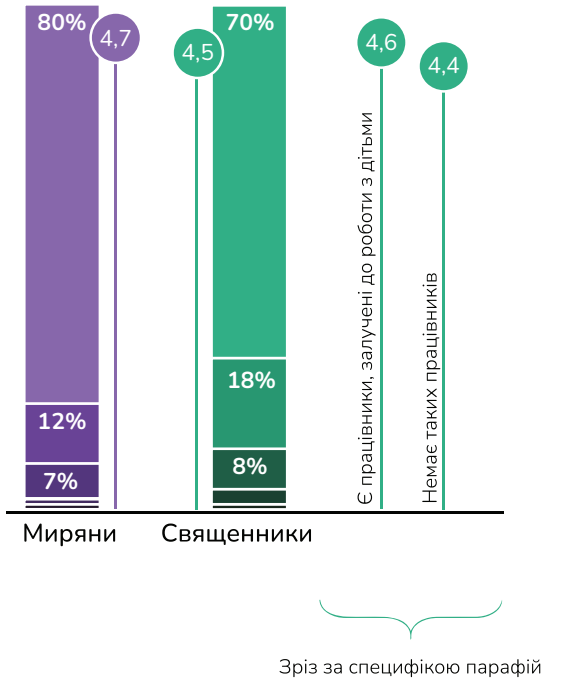
Загалом результати демонструють ціннісний консенсус щодо необхідності поінформованості дітей, але водночас виявляють потенційну напругу між визнанням права дитини знати і готовністю дорослих системно говорити з нею про складні й чутливі питання.

83% мирян вважають дуже важливим, щоб на парафії дітям та неповнолітнім волонтерам роз'яснювали їхнє право на безпеку. Таку ж позицію займає 70% священників.

Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості такого роз'яснення для дітей та неповнолітніх волонтерів. Найвищий рівень підтримки — серед молодших священників віком до 35 років.

3.4.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії дітям та неповнолітнім волонтерам роз'яснювали їхнє право на безпеку (в рамках таборів, спільнот, дозвілля, катехизації)

У тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, священники дещо вище оцінюють важливість того, щоб дітям та неповнолітнім волонтерам роз'яснювали їхнє право на безпеку. Також в цьому питанні є відмінності між священниками, які мають дітей до 5 років, і тими, які не мають: перші оцінюють важливість таких роз'яснень на 4,66, а другі (ті, що не мають дітей віком до 5 років) — на 4,46.

Священники з міст вище оцінюють важливість того, щоб дітям та неповнолітнім волонтерам роз'яснювали їхнє право на безпеку, ніж священники з сіл: 4,64 проти 4,46.

81% мирян вважає дуже важливим, щоб дітям та неповнолітнім волонтерам роз'яснювали, до кого звертатися у разі порушення їхнього права на безпеку. Таку ж позицію займає 71% священників.

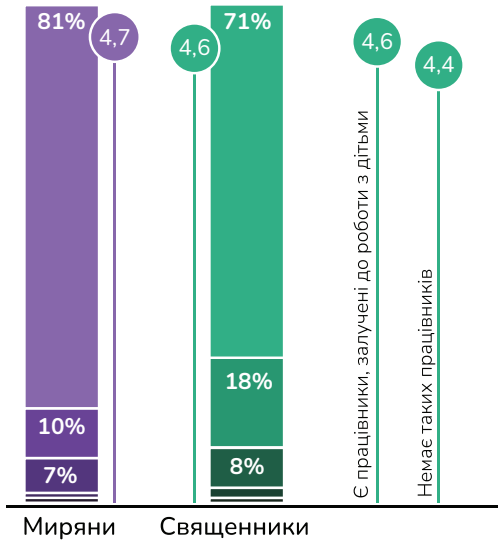
Серед старших священників (60+) дещо нижчий рівень оцінки важливості цієї складової життя парафії. Найвищий рівень підтримки — серед молодших священників віком до 35 років.

У тих парафіях, де є працівники, залучені до роботи з дітьми, священники дещо вище оцінюють важливість таких роз'яснень. Також в цьому питанні є відмінності між священниками, які мають дітей до 5 років, і тими, які не мають: перші оцінюють важливість таких роз'яснень на 4,64, а другі (ті, що не мають дітей віком до 5 років) — на 4,48.

Священники з міст вище оцінюють важливість того, щоб дітям та неповнолітнім волонтерам роз'яснювали, до кого звертатися у разі порушення їхнього права на безпеку, ніж священники з сіл: 4,69 проти 4,46. Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість таких роз'яснень, ніж миряни з сіл: 4,72 проти 4,6. ■

3.4.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії дітям та неповнолітнім волонтерам роз'яснювали, до кого звертатися у разі порушення їхнього права на безпеку

РОЗДІЛ 4

Відбір та підготовка персоналу, який працює з дітьми

Цей розділ присвячений тому, як парафії формують кадрову спроможність до безпечної й відповідальної роботи з дітьми.

У ньому подано дані про підходи до безпечного відбору персоналу, рівень професійної та педагогічної компетентності, здатність взаємодіяти з батьками, розуміння вікових і духовних потреб дітей, а також готовність реагувати на фізичні ризики й перенаправляти у складних ситуаціях. Розділ дозволяє оцінити, наскільки робота з дітьми сприймається як фахова діяльність, що потребує спеціальної підготовки, чітких навичок і постійного розвитку.

4.1 Безпечний відбір персоналу

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість відповідального та убезпеченого залучення працівників і волонтерів, які працюють з дітьми,*** *зокрема перевірку відповідності кандидатів, їхніх ціннісних установок і готовності дотримуватися стандартів безпеки. На концептуальному рівні субіндекс індикує, чи сприймається робота з дітьми як зона підвищеної відповідальності, що потребує спеціальних критеріїв відбору дорослих, які матимуть доступ та вплив на неповнолітніх.*

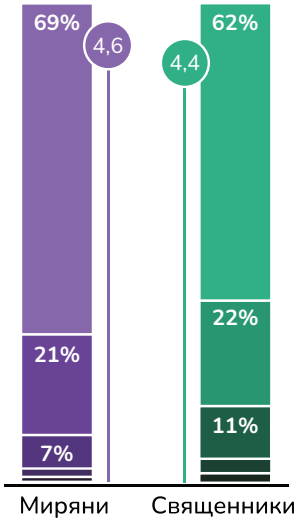
Емпіричні дані свідчать про дуже високий рівень підтримки безпечного підходу до відбору персоналу. Понад три чверті респондентів вважають відповідні вимоги дуже важливими: серед мирян цей показник сягає близько 70%, серед священників — 60%, а сукупна позитивна оцінка перевищує 90% серед мирян, 80% — серед священників. Водночас священники частіше, ніж миряни, обирають нейтральні або помірковані позиції, що може відображати практичні труднощі добору кадрів у реальному парафіяльному контексті. Віковий зріз показує зниження категоричності серед священників 60+, у яких частка відповідей "дуже важливо" зменшується, а зростає частка стриманих оцінок.

Загалом результати вказують на широкий консенсус щодо необхідності безпечного відбору персоналу. Водночас порівняння відповідей священників та мирян можуть вказувати на розрив між високими очікуваннями та готовністю системно впроваджувати складні процедури відбору, особливо в парафіях із обмеженими людськими ресурсами.

90% мирян та 84% священнослужителів вважають, що договір про співпрацю з людьми, які працюватимуть з дітьми, включав зобов'язання щодо захисту їхніх прав. Це може свідчити про поступовий процес інституціоналізації так званої культури захисту. Священнослужителі у цьому питанні виявляють трохи більшу обережність (16% нейтральних або негативних відповідей у порівнянні з 10% серед мирян).

4.1.1

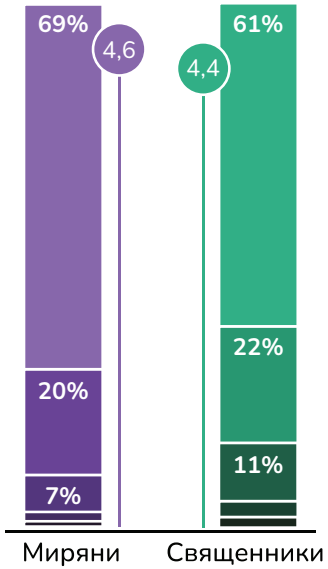
Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії договір про співпрацю з людьми, які працюватимуть з дітьми, включав зобов'язання щодо захисту їхніх прав

Значна частина як мирян (69%), так і священників (61%) вважає, що дуже важливо, щоб процес найму осіб, які працюватимуть

4.1.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії процедура найму людей, які працюватимуть з дітьми, включала елементи убезпечення від можливих кривдників

з дітьми, включав елементи оцінки ризиків, такі як відсутність історії насильства або відповідний психологічний профіль. Це свідчить про те, що громада очікує не формального, а свідомого і безпечного підходу до відбору кадрів.

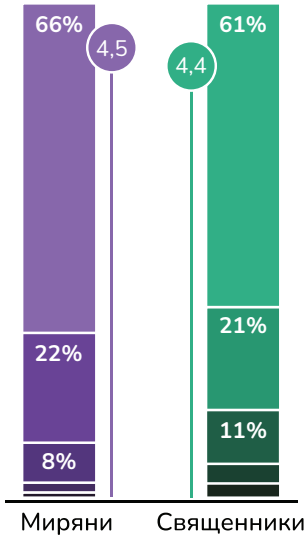
Миряни виявляють більше категоричності — 69% вважають це "дуже важливим", тоді як серед священників цей показник становить 61%. Частка нейтральних або скептичних відповідей вища серед священників (16% проти 10%), що може свідчити про меншу обізнаність щодо сучасних стандартів захисту дітей.

66% мирян та 62% священнослужителів вважають дуже важливим, що особи, які наймають працівників або волонтерів, повинні проходити навчання з питань захисту дітей. Це може свідчити про поступовий процес інституціоналізації так званої культури захисту.

Священнослужителі знову виявляють трохи більшу обережність (18% нейтральних або негативних відповідей у порівнянні з 11% серед мирян). ■

4.1.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії особи, які займаються наймом персоналу / волонтерів, проходили навчання по захисту дітей

4.2
Професійна компетентність і педагогічні навички

Цей підрозділ охоплює твердження про важливість того, щоб ***працівники та волонтери, які працюють з дітьми, мали базові педагогічні навички, розуміли вікові потреби дитини, вміли вибудовувати безпечну взаємодію та відповідально реагувати на конфліктні ситуації.*** *На концептуальному рівні субіндекс індикує сприйняття роботи з дітьми як фахового служіння, що потребує спеціальних знань і навичок, а не лише доброї волі чи релігійної мотивації.*

Дані демонструють високий рівень підтримки вимоги професійної підготовки. Серед мирян 74% вважають дуже важливим, щоб працівники, які працюють з дітьми, володіли відповідними навичками, ще 17% — радше важливим; серед священників ці показники дещо нижчі — 68% і 19% відповідно, але сукупна позитивна оцінка в обох групах перевищує 85-90%. Миряни послідовно демонструють вищу категоричність, що відображає очікування батьків до якості та безпеки дитячого середовища. Священники частіше обирають помірковані оцінки, особливо у старшій віковій групі: серед 60+ частка відповідей "дуже важливо" знижується, натомість зростає частка відповідей "радше важливо" та нейтральних.

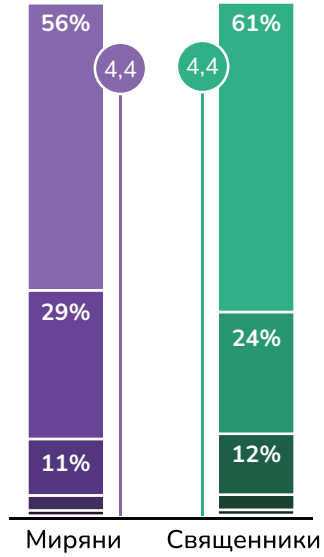
Загалом результати демонструють широкий консенсус щодо необхідності професійної й педагогічної компетентності, але також можуть вказувати на напругу між високими стандартами очікувань і реальними можливостями парафій забезпечити системну підготовку персоналу, особливо в умовах обмежених ресурсів.

Абсолютна більшість респондентів — як серед мирян, так і серед священників — вважають наявність у працівників парафії, що працюють з дітьми та молоддю, відповідної освіти та навичок дуже важливою (56% і 61% відповідно). Якщо додати відповіді "радше важливо", то отримаємо 85% серед мирян та 85% серед священників.

Близько 11-12% у обох груп обрали нейтральну позицію ("ні важливо, ні неважливо"), що може вказувати на невизначеність або ситуаційність у відповіді. Лише 4% в обох групах (1% + 3%) вважають цю вимогу неважливою.

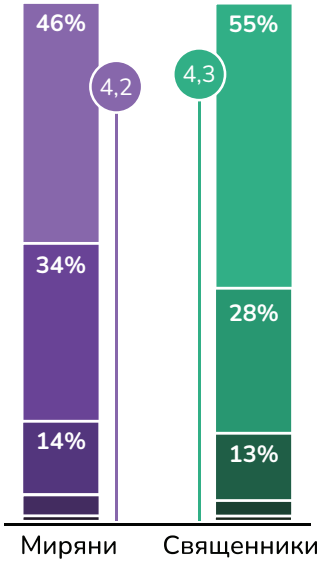
4.2.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії працівники, що працюють з дітьми та молоддю, мали відповідну освіту та навички

4.2.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії волонтери, що працюють з дітьми та молоддю, мали відповідну освіту та навички

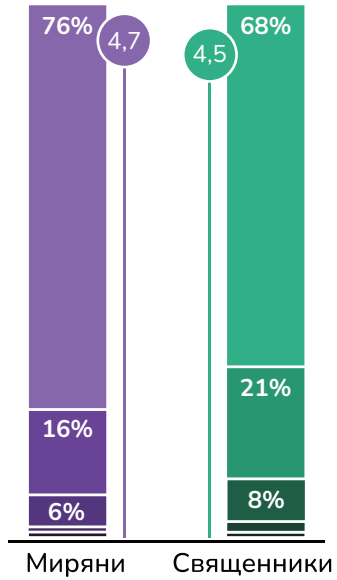
Щодо волонтерів парафій, важливість відповідних компетенцій дещо нижча, проте також залишається дуже високою. Так, 46% мирян та 55% священників визначили цей аспект як “дуже важливий”, додатково 34% мирян та 28% священників — як “радше важливий”. Це вказує на усвідомлення того, що навіть волонтери, які виконують допоміжну функцію, повинні володіти певними знаннями і навичками. Частка тих, хто не вважає це важливим, є вкрай низькою (1-4%).

В обох випадках респонденти демонструють високу чутливість до фаховості тих, хто працює з молоддю, хоча працівникам приписується дещо більша відповідальність — очевидно, через їх формальний статус і постійну присутність.

Переважна більшість мирян (76%) і священників (68%) вважає, що “дуже важливо”, щоб працівники, які взаємодіють з дітьми, мали основні комунікативні та виховні навички. Така висока оцінка підкреслює усвідомлення складності роботи з дітьми, яка вимагає не лише щи-

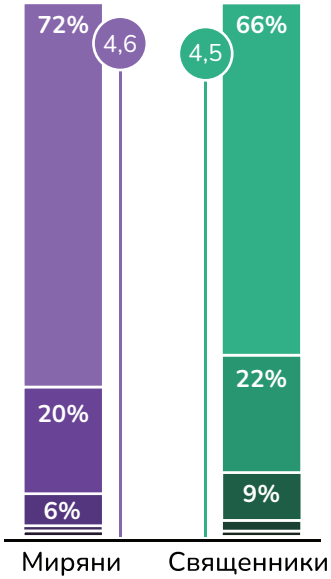
4.2.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії працівники, які працюють з дітьми вміли застосовувати похвалу та винагороди, встановлювати межі, вирішувати конфлікти, мотивувати

4.2.4

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії <u>волонтери</u>, які працюють з дітьми вміли застосовувати похвалу та винагороди, встановлювати межі, вирішувати конфлікти, мотивувати

рого бажання, а й здатності чутливо управляти поведінкою, емоціями та конфліктами.

Миряни трохи частіше акцентують увагу на критичній важливості цієї теми (76% вважають її “дуже важливою” в порівнянні з 68% священників). Це може вказувати на їхнє бажання підвищити професіоналізм серед працівників, які безпосередньо працюють з дітьми.

І щодо <u>волонтерів</u> ці навички вважаються важливими (72% “дуже важливо” та 20% “радше важливо” серед мирян та 66% + 22%, відповідно, серед священників). Однак, як і в попередніх випадках, ставлення до волонтерів є дещо поблажливішим — очікування нижчі, ніж для офіційних працівників. Це видно з меншого відсотка відповідей “дуже важливо” та більшої частки нейтральних позицій.

Спостерігається послідовна, хоч і помірна, градація очікувань: працівники — вища планка, волонтери — трохи нижча. Миряни виявляють трохи вищі вимоги, ніж духовенство — що може вказувати на їхню більшу близькість до щоденного батьківського або освітнього досвіду. ■

4.3 Взаємодія з батьками та родиною

Цей підрозділ охоплює твердження про важливість того, щоб **працівники й волонтери, які працюють з дітьми, вибудовували відкриту, регулярну та партнерську взаємодію з батьками, інформували їх про діяльність, правила безпеки та були готові до діалогу у складних ситуаціях.** *На концептуальному рівні субіндекс індикує, чи захист і розвиток дитини розглядаються як спільна відповідальність парафії та родини, а не як автономна сфера церковної діяльності.*

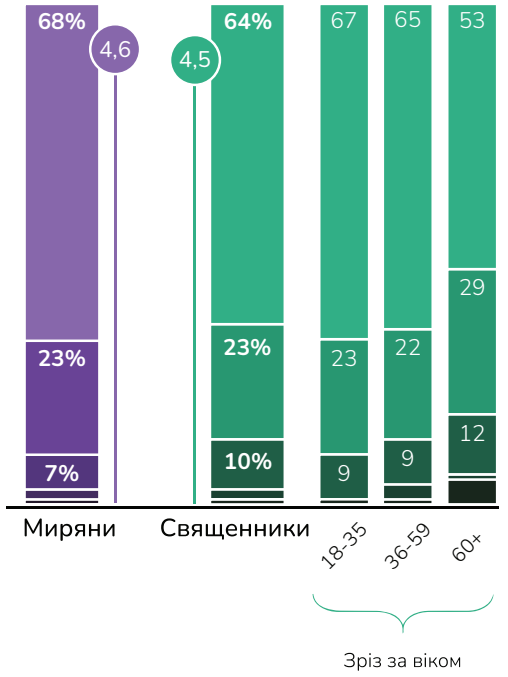
Емпіричні дані демонструють стабільно високий рівень підтримки цієї логіки. Близько 60% мирян і священників вважають взаємодію з батьками дуже важливою, при цьому миряни частіше обирають беззастережні оцінки (відповідь "дуже важливо"). Водночас серед священників частіше з'являються стримані або нейтральні відповіді, що може відображати практичні труднощі системної комунікації з батьками, особливо у великих або ресурсно обмежених парафіях.

Віковий зріз показує знайому тенденцію: молодші та середньовікові священники активніше підтримують ідею регулярної взаємодії з родинами, тоді як у групі 60+ зростає частка поміркованих оцінок. Загалом результати вказують на ціннісний консенсус щодо важливості партнерства з батьками, але водночас — на потенційний розрив між визнанням цієї необхідності та готовністю інституційно підтримувати сталі механізми такої взаємодії.

Переважна більшість як мирян (91%), так і священників (87%) високо оцінює важливість співпраці працівників з батьками дітей, підкреслюючи, що робота з дітьми не повинна бути ізольованою, а має бути в тісному контакті з сімейним середовищем. Зокрема, відповідь

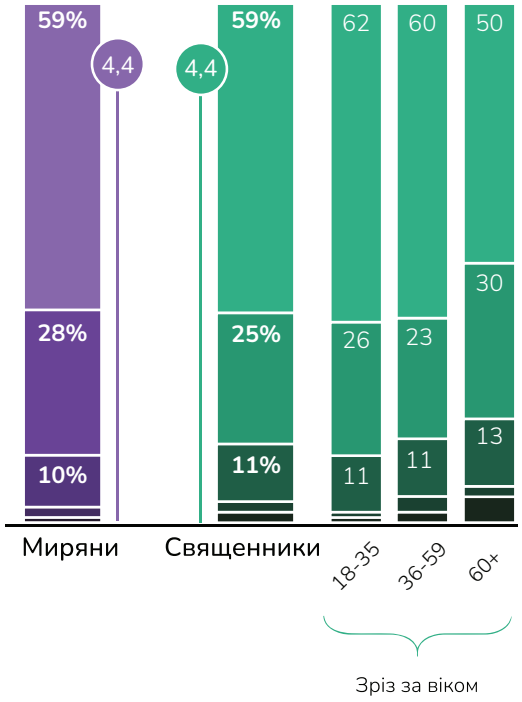
4.3.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії <u>працівники</u> не лише працювали з дітьми, але і спілкувалися з їхніми батьками

4.3.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії <u>волонтери</u> не лише працювали з дітьми, але і спілкувалися з їхніми батьками

“дуже важливо” є домінуючою (68% серед мирян, 64% серед священників). Водночас, відсоток респондентів, які займають нейтральну позицію, є відносно низьким (7% серед мирян і 10% серед священників).

Старші священники (60+) більш обережні у своїх оцінках і менш однозначно підтримують цю ідею. Лише 53% вважають це “дуже важливим”, що на 14% менше, ніж у молодших колег.

Показники також свідчать про **високий рівень підтримки ідеї взаємодії волонтерів з батьками, хоча й дещо нижчий, ніж для працівників.** Загальна підтримка становить 87% серед мирян і 84% серед священників. Більшість респондентів знову обирає варіант “дуже важливо” (по 59% у обох груп). У відповідях щодо волонтерів помітно дещо більше нейтральних оцінок (10-11%).

Старші священники (60+) помітно обережніші, можливо через меншу довіру до волонтерських ініціатив або через традиційне бачення ролей у парафіяльному служінні. В цілому, тенденція міжпоколіннєвої зміни є очевидною: з віком підтримка делегування волонтерам функцій, що стосуються родинного спілкування, знижується. ■

4.4
Розуміння вікових та духовних потреб дітей

Цей підрозділ охоплює твердження про важливість того, щоб ***працівники й волонтери, які працюють з дітьми, розуміли вікові особливості розвитку, емоційні потреби та духовний шлях дитини, а також уміли адаптувати зміст і форму душпастирської роботи до різних вікових груп.*** *На концептуальному рівні субіндекс індикує сприйняття дитини як динамічної особистості, потреби якої змінюються з віком і не можуть задовольнятися універсальними або суто дорослими підходами.*

Дані свідчать про один із найвищих рівнів згоди в усьому підрозділі. Близько 70% мирян вважають дуже важливим, щоб персонал, який працює з дітьми, розумів їхні вікові та духовні потреби; серед священників цей показник дещо нижчий (в середньому на 5%), але сукупна позитивна оцінка ("дуже важлива" та "радше важливо" разом) стабільно перевищує 90%. Миряни частіше демонструють беззастережну підтримку, що відображає очікування батьків до чутливого й відповідного віку підходу у церковному середовищі. Священники ж частіше обирають помірковані оцінки, особливо у старшій віковій групі (60+), де зростає частка відповідей "радше важливо" та нейтральних позицій.

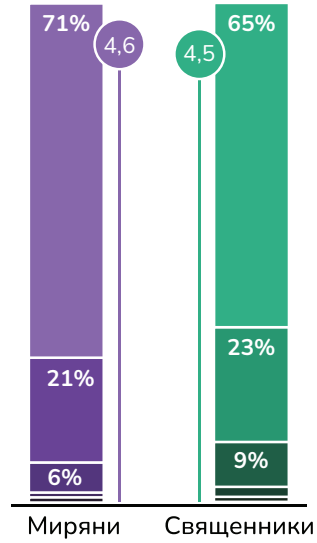
Загалом результати показують глибокий ціннісний консенсус щодо необхідності вікової й духовної чутливості, але водночас виявляють потенційний розрив між усвідомленням складності дитячих потреб і реальними можливостями системної підготовки персоналу, здатного працювати з цією різноманітністю на практиці.

Переважна більшість як мирян, так і священників наголошують на високій значущості того, щоб працівники були чітко обізнані з різносторонніми потребами дітей. Особливо вираженою є позиція "дуже важливо" — її підтримують 71% мирян та 65% священників.

Священники демонструють трохи більшу нейтральність або стриманість — 9% обрали "ні важливо, ні неважливо", проти 6% серед мирян. Це може свідчити про те, що духовенство

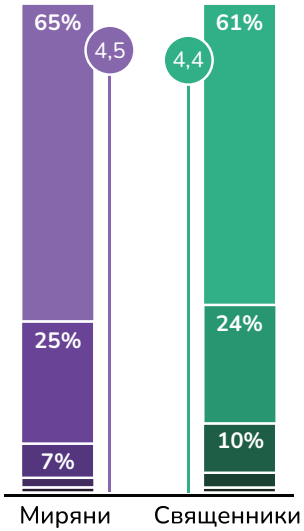
4.4.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії працівники були обізнані щодо фізичних, емоційних та духовних потреб дітей різного віку

4.4.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії <u>волонтери</u> були обізнані щодо фізичних, емоційних та духовних потреб дітей різного віку

частіше схильне бачити обізнаність як важливу, але не як абсолютну умову, можливо, орієнтуючись на "покликання", а не лише на знання.

Щодо <u>волонтерів</u> вимоги до обізнаності теж високі, хоча й трохи нижчі, ніж до працівників. Близько 90% мирян та 85% священників вважають важливим або дуже важливим, щоб волонтери розуміли потреби дітей. "Дуже важливим" це питання вважають трохи менше людей, ніж для працівників (65% мирян, 61% священників), але це все одно дуже високий показник. Священники дещо частіше демонструють нейтральну позицію (10% проти 7% у мирян).

Обидві групи (миряни й священники) стабільно визнають високу значущість знань працівників та волонтерів щодо фізичних, емоційних і духовних потреб дітей. Очікування до працівників вищі, ніж до волонтерів, що відповідає більшій відповідальності та формальному статусу працівників.

Абсолютна більшість опитаних як серед мирян (93%), так і серед духовенства (88%) вважають, що усвідомлення <u>працівниками</u> специфічних духовних потреб дітей є важ-

4.4.3

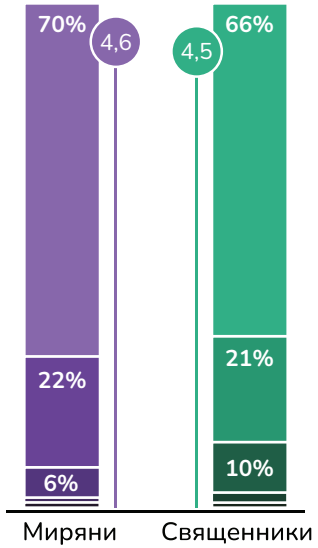
Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії <u>працівники</u> розуміли, що діти мають власні, відмінні від дорослих, духовні потреби, та вміли створювати можливості для їх задоволення

ливим чи навіть дуже важливим. Значна частина респондентів вибрала відповідь "дуже важливо" (75% мирян та 68% священників),

4.4.4

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії <u>волонтери</u> розуміли, що діти мають власні, відмінні від дорослих, духовні потреби, та вміли створювати можливості для їх задоволення

що свідчить про сильне переконання у необхідності чітко розмежовувати дитячі та дорослі духовні потреби.

Лише невелика частина опитаних (від 1% до 8%) демонструє нейтральну чи скептичну позицію щодо цієї вимоги. священники дещо частіше (8% проти 5% серед мирян) демонструють невпевненість або нейтральність у цьому питанні.

Як і щодо працівників, більшість опитаних вважають усвідомлення духовних потреб дітей <u>волонтерами</u> важливим або дуже важливим (92% мирян, 87% священників). Але порівняно з працівниками трохи менше респондентів оцінюють це як “дуже важливо” (70% мирян, 66% священників), що може свідчити про розуміння більшої гнучкості у ставленні до волонтерів, які не завжди мають професійну підготовку.

Дещо вищий відсоток невпевнених та нейтральних відповідей серед священників (10%) та мирян (6%) порівняно з аналогічними відповідями щодо працівників, що підтверджує тенденцію менш жорстких очікувань до волонтерів. ■

4.5 Профільна допомога та перенаправлення

Цей підрозділ охоплює твердження про важливість того, щоб ***працівники й волонтери, які працюють з дітьми, знали, як надавати дітям першу домедичну допомогу та за потреби перенаправляти її до відповідних фахівців або структур****. На концептуальному рівні субіндекс індикує готовність парафії не лише помічати проблему, а й компетентно діяти в межах своєї відповідальності, визнаючи межі власних можливостей.*

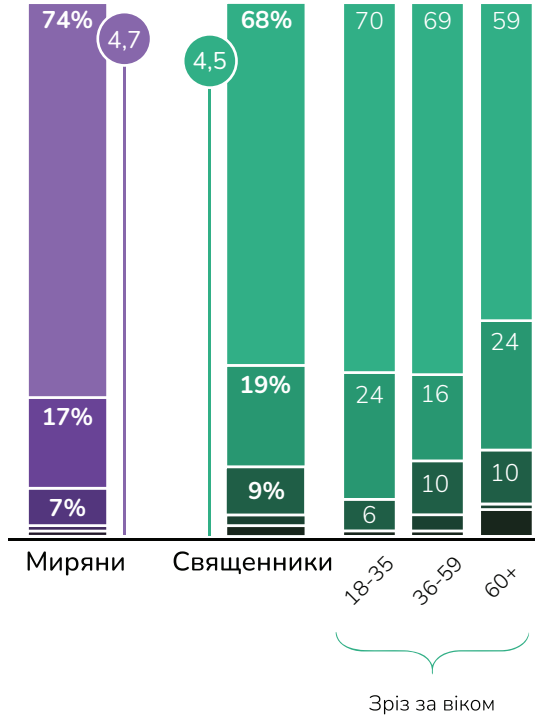
Дані свідчать про високий рівень підтримки цієї вимоги. Понад 60% мирян вважають дуже важливим, щоб персонал умів правильно реагувати на фізичні ушкодження та перенаправляти дітей у ситуаціях ризику; разом із відповіддю "радше важливо" сукупна підтримка перевищує 90%. Серед священників частка беззастережної підтримки дещо нижча, натомість частіше обирається поміркована позиція, що знижує інтенсивність оцінок, але не підриває загального консенсусу. Віковий зріз показує знайому закономірність: молодші та середньовікові священники частіше наголошують на необхідності чітких навичок реагування, тоді як у групі 60+ зростає частка відповідей "радше важливо" та нейтральних.

Загалом результати демонструють усвідомлення того, що безпека дитини потребує не лише добрих намірів, а й конкретних навичок дій у кризових ситуаціях. Водночас вони вказують на потенційну напругу між очікуванням професійного реагування і реальною готовністю персоналу брати на себе відповідальність за складні рішення, пов'язані з перенаправленням і залученням зовнішніх фахівців.

Переважна частка респондентів у обох групах (74% серед мирян та 68% серед священників) визначає володіння працівниками з дітьми навичками надання першої допомоги як дуже важливе, що свідчить про високий рівень усвідомлення потенційних ризиків і потреби негайного реагування у надзвичайних ситуаціях. Загалом цю вимогу підтримують 91% мирян і 87% священників, тоді як нейтральна позиція ("ні важливо, ні неважливо") дещо частіше трапляється серед священників (9%) порівняно з мирянами (7%).

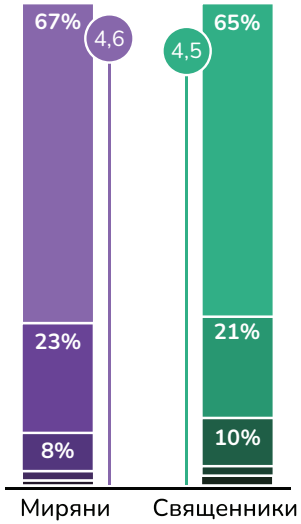
4.5.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії працівники, які працюють з дітьми, вміли надавати дітям першу домедичну допомогу

4.5.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії <u>волонтери</u>, які працюють з дітьми, вміли надавати дітям першу домедичну допомогу

Молодші священники найбільше підтримують ідею, що працівники мають бути навченими надавати першу допомогу. З віком підтримка поступово знижується. Старші священники частіше займають нейтральну або скептичну позицію.

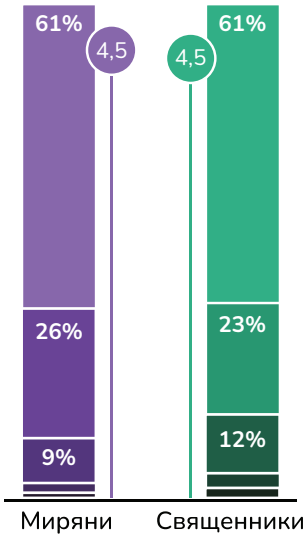
Хоча показники для волонтерів дещо нижчі, ніж для працівників, вони залишаються переконливо високими: **90% мирян і 86% священників вважають важливими навички надання домедичної допомоги серед <u>волонтерів</u>.** Водночас частка відповідей "дуже важливо" є трохи нижчою. Усі категорії респондентів виявляють чітке розуміння того, що базові навички надання першої допомоги є критичними, особливо у роботі з дітьми.

Очікування до працівників вищі, ніж до волонтерів. Миряни трохи вимогливіші, що може свідчити про очікування з боку батьків до рівня безпеки парафіяльного середовища.

І миряни, і священники демонструють високий рівень згоди щодо важливості цієї компетенції: по 61% респондентів з обох груп вважають її "дуже важливою". У підсумку, **87% мирян і 84% священників погоджуються з тим, що працівники повинні вчасно розпізнавати ситуації, в яких їхніх зусиль недостатньо, та знати, коли й до яких фахівців або інституцій варто звертатися для надання допомоги дитині.**

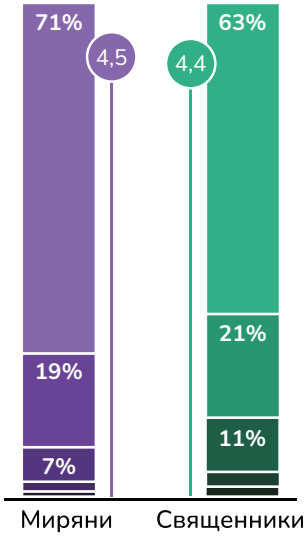
4.5.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії <u>працівники</u>, які працюють з дітьми, знали, коли та які інституції / фахівців можна долучати до допомоги дитині та як її до них перескеровувати

4.5.4

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії <u>волонтери</u>, які працюють з дітьми, знали, коли та які інституції / фахівців можна долучати до допомоги дитині та як її до них перескеровувати

Невелика група (3-5%) вважає це непотрібним, що може свідчити або про впевненість у власних силах, або про недостатню обізнаність щодо складності потреб сучасних дітей.

У випадку волонтерів миряни демонструють ще більший рівень підтримки: **90% з них вважають, що волонтери повинні бути обізнані про зовнішні сервіси допомоги дітям, а 71% вважають це "дуже важливим".**

Священнослужителі виявляють дещо обережніші оцінки — 84% загалом підтримують цю компетенцію, з яких 63% вважають її "дуже важливою". Незважаючи на цю різницю, загальний рівень підтримки серед обох груп залишається високим, що підкреслює спільне усвідомлення важливості міжінституційної співпраці в роботі з дітьми.

Миряни виявляють вищі очікування до волонтерів, ніж до працівників — ймовірно, тому що саме волонтери часто перші контактують із дітьми в неформальних умовах (табори, ігри, гуртки), де проблеми легше проявляються.

РОЗДІЛ 5

Інфраструктура та безпечне середовище

Цей розділ зосереджений на матеріальних і просторових умовах, у яких діти перебувають у парафіяльному житті.

У ньому представлено дані про базовий комфорт і гігієну, наявність спеціальних просторів для немовлят і малих дітей, фізичну безпеку та доступність приміщень, а також дитино орієнтовану комунікацію. Розділ дозволяє оцінити, наскільки парафіяльне середовище є не лише формально безпечним, а й по-справжньому придатним для дітей різного віку та потреб, а також виявити ключові відмінності у сприйнятті цих вимог між мирянами і священниками, поколіннєві та територіальні обмеження, що впливають на готовність інвестувати в інфраструктуру, дружню до дитини.

5.1 Базовий комфорт та гігієна

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість наявності безпечних, чистих і пристосованих для дітей приміщень, доступу до санітарногігієнічних умов, опалення, освітлення та базового комфорту під час перебування дітей на парафії.*** *На концептуальному рівні він індикує, чи безпека дитини розуміється не лише як моральна або організаційна категорія, а як матеріальна умова повсякденного досвіду.*

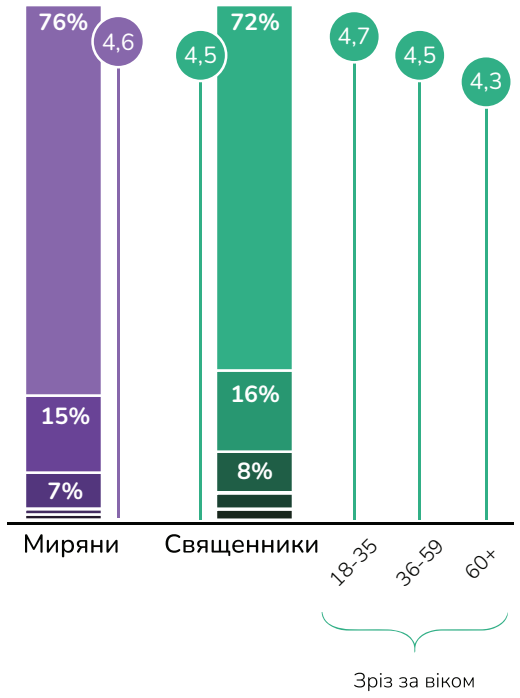
Дані засвідчують високий рівень підтримки базових стандартів комфорту й гігієни. Серед мирян близько 70-75% вважають ці умови дуже важливими, ще близько п'ятої частини — радше важливими, що формує майже одностайну позитивну позицію. Священники також демонструють загальну згоду, однак інтенсивність підтримки дещо нижча (до 8% різниці показників порівняно з відповідями мирян): частка відповідей "дуже важливо" є меншою, а нейтральні оцінки трапляються частіше. Це особливо помітно серед священників старшого віку та в сільських парафіях, де, припускаємо, матеріальні обмеження можуть впливати на оцінку реалістичності таких вимог.

Загалом результати показують спільне розуміння того, що гігієна і комфорт є мінімальною умовою безпеки дитини. Водночас різниця між мирянами й священниками вказує на напругу між нормативним очікуванням і фактичними інфраструктурними рішеннями.

Для 76% мирян дуже важливо, щоб на парафії були туалети та засоби гігієни. Аналогічну позицію займає 72% священників. Втім, між парафіянами та священниками відмінність у частці осіб, які вважають наявність туалетів та засобів гігієни неважливими чи дуже неважливими: 5% серед священників, 2% серед мирян.

5.1.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії був туалет та засоби гігієни

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість туалетів та засобів гігієни на парафії: 4,62 проти 4,37.

Старші священники нижче оцінюють важливість такого елементу інфраструктури парафії — порівняно зі священниками до 35 р. і 36-59 рр. Між останніми відмінностей немає. Також наявність дітей до 5 років у священника є фактором, що визначає відповіді. Ті священники, що мають маленьких дітей, оцінюють важливість туалетів на парафії на 4,7, а ті, що не мають — на 4,45.

Священники з міст вище оцінюють важливість таких приміщень, ніж священники з сіл: 4,68 проти 4,44. Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість таких приміщень, ніж миряни з сіл: 4,7 проти 4,46.

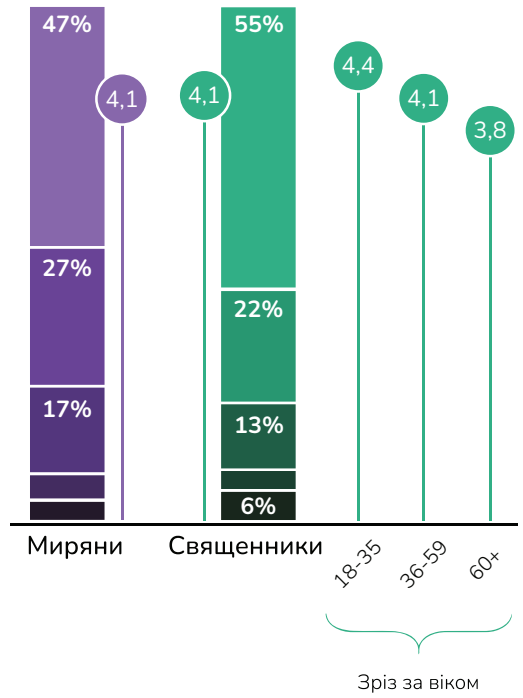
Для 47% мирян дуже важливо, щоб на парафії була тепла вода. Аналогічну позицію займає 55% священників. Між парафіянами та священниками немає відмінностей в цьому питанні.

Важливим фактором, який впливає на позицію мирян, є наявність дітей. Ті, які не мають дітей, оцінюють важливість доступу до теплої води на парафії на 4,23, а ті, які мають дітей — на 4,07. У священників — обернена залежність. Ті священники, які мають дітей віком до 5 р., оцінюють важливість доступу до теплої води на 4,37, а ті, які не мають, на 4,02.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість доступу до теплої води на парафії: 4,22 проти 3,97.

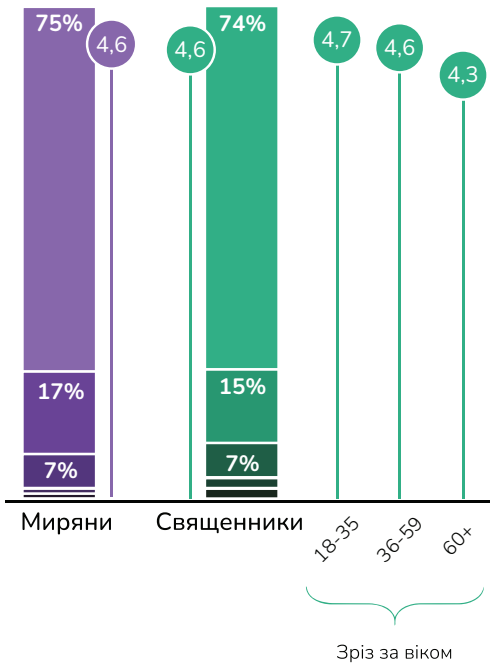
5.1.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була тепла вода

5.1.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у приміщенні церкви було тепло, чисто та не було загроз для дитини

Старші священники нижче оцінюють важливість такого елементу інфраструктури парафії — порівняно зі священниками до 35 р. і 36-59 рр. Між останніми відмінностей немає.

Священники з міст вище оцінюють важливість, щоб на парафії була тепла вода, ніж священники з сіл: 4,42 проти 3,97. Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість теплої води на парафії, ніж миряни з сіл — 4,22 проти 3,74.

Для 75% мирян дуже важливо, щоб у приміщенні церкви було тепло, чисто та не було загроз для дитини. Аналогічну позицію займає 74% священників. Між парафіянами та священниками відмінностей немає в цьому питанні.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то на таких парафіях священники вище оцінюють важливість комфортності приміщення церкви: тут можна скоротити: 4,67 проти 4,39 (нема таких працівників).

Старші священники нижче оцінюють важливість такого елементу інфраструктури парафії — порівняно зі священниками до 35 р. і 36-59 рр. Між останніми відмінностей немає. ■

5.2
Простори для немовлят і малих дітей

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість наявності спеціально облаштованих, безпечних і комфортних просторів для немовлят і дітей раннього віку (зони для перебування з батьками, можливість догляду, спокійного перебування під час богослужінь або парафіяльних заходів).*** *На концептуальному рівні він індикує, наскільки парафія визнає потреби найменших дітей і їхніх родин як повноцінну частину спільноти, а не як периферійну групу.*

Дані свідчать про помітно нижчий рівень одностайності порівняно з базовими інфраструктурними вимогами. Серед мирян близько 55-60% вважають наявність таких просторів дуже важливою, ще близько чверті — радше важливою.

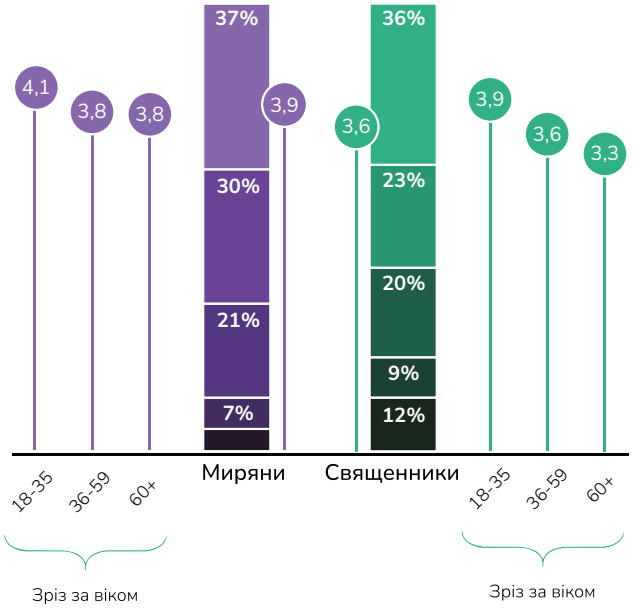
Священники демонструють стриманішу позицію: частка відповідей "дуже важливо" за окремими твердженнями субіндексу є нижчою (різниця показників мирян і священників становить до 10%), а нейтральні оцінки трапляються частіше. Особливо це характерно для священників старшого віку та сільських парафій, де частіше лунають сумніви щодо доцільності або можливості створення окремих просторів для найменших.

Загалом результати вказують на спільне розуміння важливості інклюзивності для родин із малими дітьми, але водночас виявляють межу між базовим прийняттям дитини в парафії та готовністю інвестувати в спеціалізовану інфраструктуру.

Для 37% мирян наявність на парафії приміщення для переодягання немовлят є дуже важливою, ще 30% оцінюють її як радше важливу. **Серед священників таку можливість загалом вважають дуже важливою 36% опитаних,** радше важливою — 23%. Відмінність між

5.2.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії було приміщення для переодягання немовлят, обладнане пеленальним столиком тощо

групами є статистично значущою. Відповідно, миряни оцінюють важливість на парафії наявності такого приміщення для перевдягання немовлят на 3,86, а священники — на 3,62.

Важливим фактором є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то на таких парафіях священники вище оцінюють важливість приміщень для перевдягання немовлят: 3,71 проти 3,45.

Священники з міст вище оцінюють важливість таких приміщень, ніж священники з сіл: 3,81 проти 3,5. Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість цієї складової життя парафії, ніж миряни з сіл: 3,98 проти 3,55.

Молодші миряни (до 35 р.), як і молодші священники вважають вище оцінюють важливість приміщення для перевдягання немовлят. Між старшими віковими групами (як серед священників, так і серед мирян) відмінності статистично незначущі.

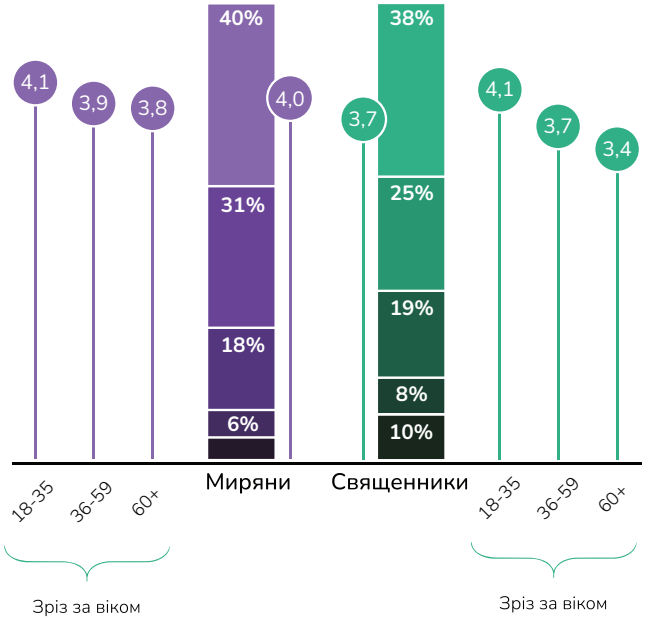
Важливим фактором оцінки важливості приміщення для перевдягання дітей є наявність маленьких дітей: ті опитані, які мають дітей до 5 р., оцінюють важливість такого приміщення вище, ніж ті, в кого немає маленьких дітей. Ця закономірність проявляється і в священників, і в мирян.

Для 40% мирян наявність на парафії приміщення для переодягання немовлят є дуже важливою, ще 31% оцінюють її як радше важливу. **Серед священників частка тих, для кого це дуже важливо, становить 38%**, тоді як ще 25% вважають наявність такого приміщення радше важливою, що формує помірно високу підтримку цієї інфраструктурної потреби.

Відмінність між групами є статистично значущою. Відповідно, миряни оцінюють важливість на парафії наявності такого приміщення годування немовлят на 3,95, а священники — на 3,73.

5.2.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії було комфортне місце для годування немовлят

Важливим фактором є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то на таких парафіях священники вище оцінюють важливість приміщень для годування немовлят: 3,83 проти 3,53.

Молодші миряни (до 35 р.), як і молодші священники вважають вище оцінюють важливість приміщення для годування немовлят. Між старшими віковими групами (як серед священників, так і серед мирян) відмінності статистично незначущі.

Важливим фактором оцінки важливості наявності на парафії приміщення для годування дітей є наявність маленьких дітей: ті опитані, які мають дітей до 5 р., оцінюють важливість такого приміщення вище, ніж ті, в кого немає маленьких дітей. Ця закономірність проявляється і в священників, і в мирян.

Священники з міст вище оцінюють важливість таких приміщень, ніж священники з сіл: 3,96 проти 3,58.

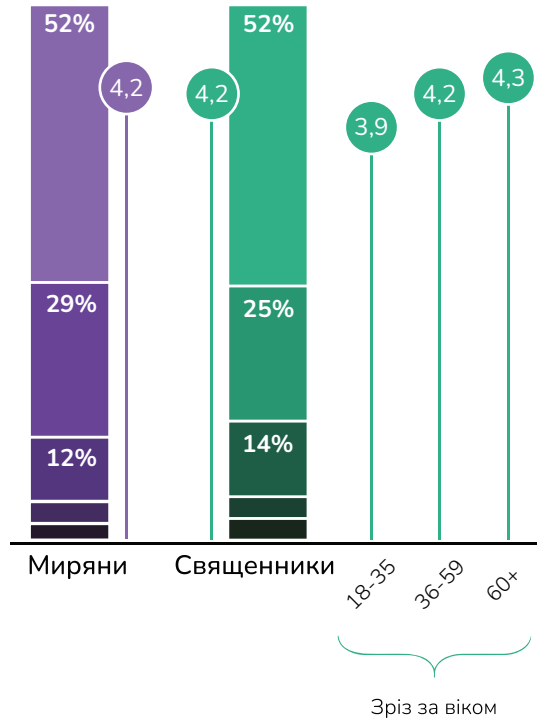
Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість цієї складової життя парафії, ніж миряни з сіл: 4,04 проти 3,71.

Для 52% мирян наявність на парафії облаштованого приміщення для дітей з іграшками та книжками є дуже важливою, ще 29% оцінюють її як радше важливу. **Серед священників частка тих, для кого це дуже важливо, також становить 52%**, тоді як ще 25% вважають таке приміщення радше важливим, що свідчить про високий рівень згоди щодо потреби створення дитино-дружнього парафіяльного простору. Різниця між оцінками священників та мирян важливості такого приміщення з книжками, іграшками та розмальовками є статистично незначущою.

Важливим фактором є активна робота па-

5.2.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії було облаштоване місце для дітей з цікавими книжками, розмальовками, іграшками

рафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то на таких парафіях священники вище оцінюють важливість місця для дітей з іграшками, книжками та розмальовками: 4,27 проти 4,0.

Старші священники (старші 60 р.) нижче оцінюють важливість такого приміщення для дітей. Натомість між молодими священниками (до 35 р.) та середнього віку (36-59 рр.) відмінності не є статистично значущими.

Ще одним фактором оцінки важливості наявності на парафії приміщення з книгами та іграшками дітей є наявність в опитаних маленьких дітей: ті опитані священники, які мають дітей до 5 р., оцінюють важливість такого приміщення вище, ніж ті, в кого немає маленьких дітей: 4,34 проти 4,1. Втім, ця закономірність не проявляється у мирян.

Миряни з міст вище оцінюють важливість таких приміщень, ніж миряни з сіл: 4,28 проти 4,1.

Для 38% мирян наявність дитячого майданчика при парафії є дуже важливою, ще 27% оцінюють її як радше важливу. **Серед священників частка тих, для кого це дуже важливо, становить 48%**, ще 26% визначають наявність дитячого майданчика як радше важливу, що свідчить про загалом високу підтримку цієї інфраструктурної можливості.

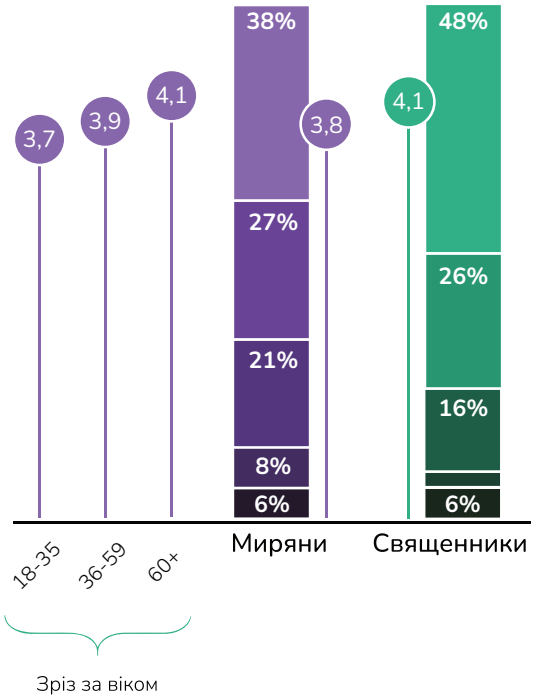
Важливим фактором є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то на таких парафіях священники вище оцінюють важливість дитячого майданчика на парафії: 4,18 проти 3,83.

Священники з міст вище оцінюють важливість дитячого майданчика на парафії, ніж священники з сіл: 4,18 проти 3,99.

Старші миряни (старші 60 р.) вище оцінюють важливість дитячого майданчика на парафії. Натомість між молодими мирянами (до 35

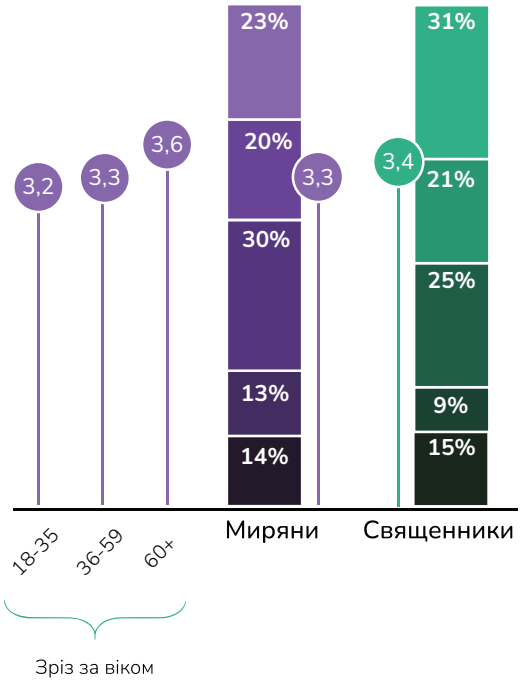
5.2.4

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії був дитячий майданчик

5.2.5

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була можливість придбати їжу для дітей

р.) та середнього віку (36-59 рр.) відмінності не є статистично значущими.

Для 23% мирян можливість придбати їжу для дітей на парафії є дуже важливою, ще 20% оцінюють її як радше важливу. **Серед священників частка тих, для кого це дуже важливо, становить 31%**, ще 21% визначають таку можливість як радше важливу, що в сукупності формує помірно високу підтримку цієї практики. Дві групи між собою значуще відрізняються. Миряни в середньому оцінюють важливість можливості придбати їжу для дітей на 3,25, в той час як священники — на 3,44.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість можливості придбати їжу для дітей: 3,51 проти 3,31.

Старші миряни (старші 60 р.) вище оцінюють можливості придбати їжу для дітей. Натомість між молодими мирянами (до 35 р.) та середнього віку (36-59 рр.) відмінності не є статистично значущими.

Миряни з міст вище оцінюють можливості придбати їжу для дітей, ніж миряни з сіл: 3,31 проти 3,11. ■

5.3 Фізична безпека та доступність простору

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість безпечної організації парафіяльного простору:*** *відсутність фізичних загроз (небезпечних сходів, відкритих технічних зон), доступність приміщень для дітей різного віку, а також врахування потреб дітей з інвалідністю або обмеженою мобільністю. На концептуальному рівні субіндекс індикує, чи безпека дитини розуміється як системна характеристика простору, а не як наслідок індивідуальної обережності дорослих.*

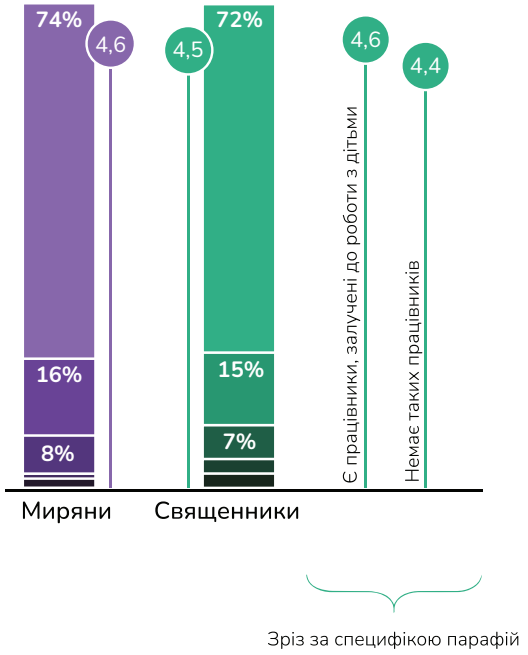
Дані демонструють загальну згоду щодо значущості фізичної безпеки, але з меншою категоричністю, ніж у ціннісних чи організаційних вимірах. Серед мирян близько 65-70% вважають фізичну безпеку та доступність дуже важливими, ще близько чверті — радше важливими. Священники також підтримують ці вимоги, однак частка беззастережної підтримки є дещо нижчою, а у випадку з важливістю наявності відкритих сповідалень різниця показників становить 9%. Найбільш стримані відповіді характерні для священників старшого віку та сільських парафій, де інфраструктурні обмеження є об'єктивно відчутнішими.

Загалом результати вказують на визнання фізичної безпеки як необхідної умови перебування дітей у парафії, але водночас можуть виявляють розрив між очікуваннями і реальною інфраструктурною спроможністю. Для мирян безпечний і доступний простір може асоціюватися з базовою відповідальністю спільноти, тоді як для частини священників — із довгостроковим завданням, реалізація якого залежить від багатьох факторів — від ресурсів до розуміння важливості.

Для 74% мирян дуже важливо, щоб територія церкви була огороджена від дороги. Аналогічну позицію займає 72% священників. Втім, групи відрізняються частками тих, хто

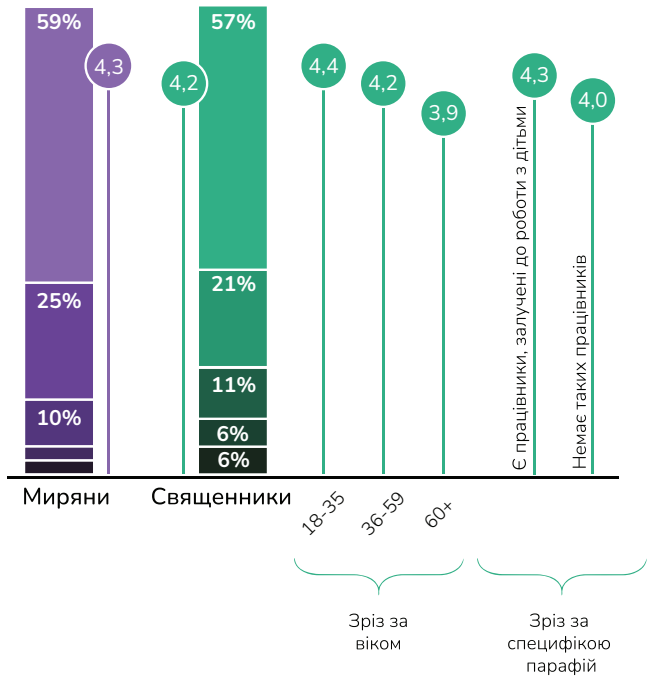
5.3.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії територія церкви була огороджена від дороги, де їздить транспорт

5.3.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії приміщення церкви мали пологі пандуси

вважає цей аспект інфраструктури неважливим: серед священників таких 6%, серед мирян — 3%.

Важливим фактором є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то на таких парафіях священники вище оцінюють важливість відгородження території парафії від дороги.

Старші священники нижче оцінюють важливість такого елементу інфраструктури парафії — порівняно зі священниками до 35 р. і 36-59 рр.

Для 59% мирян дуже важливо, щоб приміщення церкви мало пологі пандуси. Аналогічну позицію займає 57% священників. Втім, між парафіянами та священниками відмінність у частці осіб, які вважають пологі пандуси неважливими чи дуже неважливими: 12% серед священників, 6% серед мирян.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то на таких парафіях священники вище оцінюють важливість пандусів в приміщенні церкви: 4,27 проти 4.

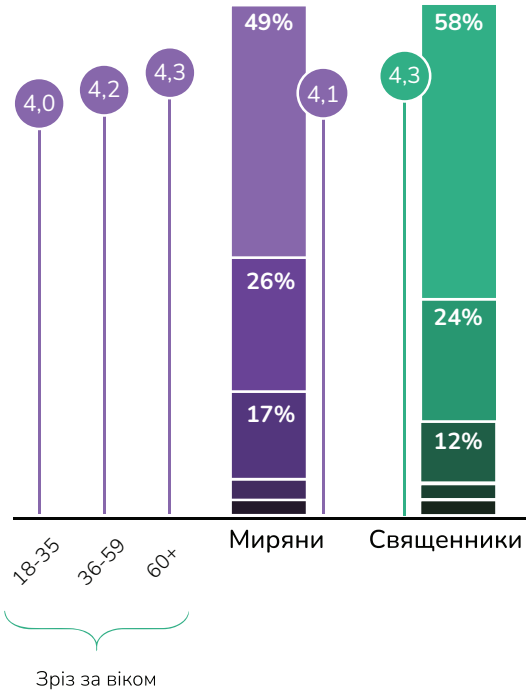
Старші священники нижче оцінюють важливість такого елементу інфраструктури парафії — порівняно зі священниками до 35 р. і 36-59 рр. Між останніми відмінностей немає. Також наявність дітей до 5 років у священника є фактором, що визначає відповіді. Ті священники, що мають маленьких дітей, оцінюють важливість пандусів на 4,33, а ті, що не мають — на 4,12.

Священники з міст вище оцінюють важливість пандусів в церкві, ніж священники з сіл: 4,4 проти 4,05. Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість пандусів в церкві, ніж миряни з сіл — 4,43 проти 4,15.

Важливим фактором, який впливає на позицію мирян, є наявність дітей. Парафіяни, які

5.3.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії були відкриті сповідальні

не мають дітей, оцінюють важливість пандусів на 4,48. А ті, які мають дітей — на 4,33.

Для 49% мирян дуже важливо, щоб на парафії були відкриті сповідальні. Аналогічну позицію займає 58% священників. Між парафіянами та священниками є відмінності в цьому питанні. Зокрема, миряни оцінюють важливість відкритих сповідалень на 4,13, а от священники — на 4,31.

Залежно від віку, миряни по-різному оцінюють важливість цього елемента інфраструктури. Для молодих мирян відкриті сповідальні є менш важливими, ніж для старших. Миряни середнього віку займають проміжну позицію.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість відкритих сповідалень: 4,38 проти 4,17. ■

5.4 Дитиноорієнтована комунікація

Цей підрозділ охоплює твердження про важливість того, щоб ***інформація в парафіяльному просторі була зрозумілою дітям, адаптованою до їхнього віку та сприйняття*** *(візуальні матеріали, мова пояснень, навігація, повідомлення про правила та безпеку). На концептуальному рівні субіндекс індикує, чи дитина розглядається як повноцінний учасник парафіяльного життя, здатний розуміти правила й орієнтуватися в просторі, а не лише як пасивний супровід дорослих.*

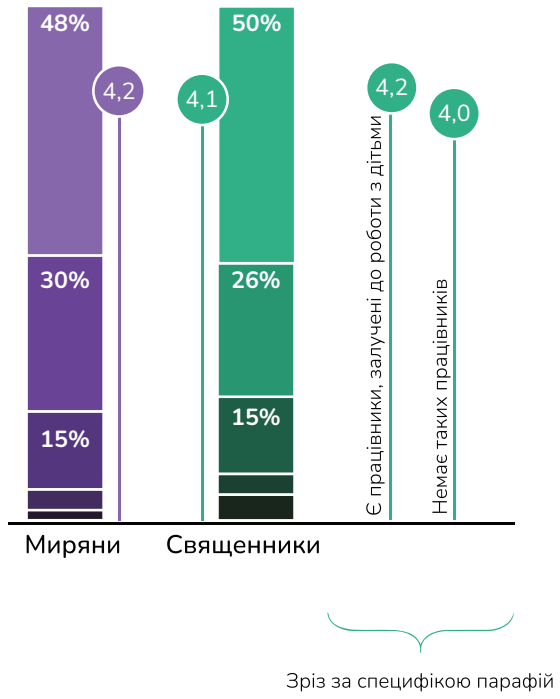
Дані показують помірно високий рівень підтримки дитино орієнтованої комунікації, але з нижчою інтенсивністю, ніж у базових інфраструктурних вимогах. Серед мирян близько 50-60% вважають це дуже важливим, ще близько чверті — радше важливим. Священники загалом погоджуються з необхідністю такої комунікації, однак частка відповідей "дуже важливо" у них нижча (однак, також коливаються в межах 50-60%). Найбільш стримано оцінюють цей аспект священники старшого віку та представники сільських парафій, де комунікація традиційно залишається дорослоцентричною.

Загалом результати свідчать про визнання цінності зрозумілої для дітей мови й візуальних рішень, але також виявляють обмежену готовність переосмислювати парафіяльний простір як комунікаційно дружній до дитини. Для мирян дитино орієнтована комунікація може асоціюватися з відчуттям прийняття й безпеки дитини, тоді як для частини священників — із додатковим, не завжди пріоритетним елементом інфраструктурних змін.

Для 48% мирян дуже важливо, щоб на парафії була дошка оголошень для дітей. Аналогічну позицію займає 50% священників. Між парафіянами та священниками немає відмінностей в цьому питанні.

5.4.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була дошка оголошень для дітей

Важливим фактором, який впливає на позицію мирян, є наявність маленьких дітей — віком до 5 р. Ті, які не мають дітей, оцінюють важливість дошки оголошень для дітей на 4,22, а ті, які мають дітей — на 4,07.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість дошки оголошення для дітей. Священники з міст вище оцінюють важливість такої дошки оголошень, ніж священники з сіл: 4,24 проти 4,07.

Для 59% мирян дуже важливо, щоб на парафії був план реагування у надзвичайних ситуаціях — у доступній формі для дітей та дорослих. Аналогічну позицію займає 58% священників. Між парафіянами та священниками немає відмінностей в цьому питанні.

Для мирян, які мають дітей до 5 р., наявність такого плану є менш важливою (4,23), ніж для тих, в кого немає дітей (4,37).

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість такого плану реагування: 4,35 проти 4,19.

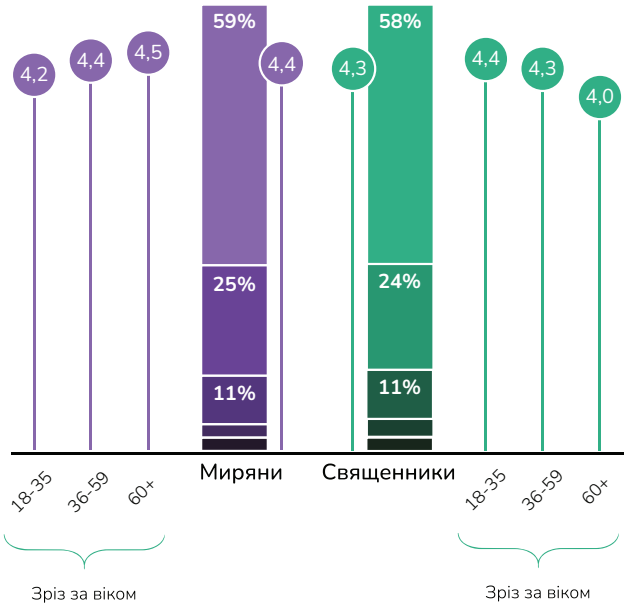
Щодо віку, то спостерігаємо відмінні тенденції:

- священники віком до 59 р. вище оцінюють важливість плану реагування в доступній формі, ніж священники старші 60 р.
- миряни віком до 35 р. нижче оцінюють важливість плану реагування в доступній формі, ніж миряни, віком понад 60 р. Миряни середнього віку 36-59 р. займають проміжну позицію.

Священники з міст вище оцінюють важливість такого плану, ніж священники з сіл: 4,41 проти 4,23.

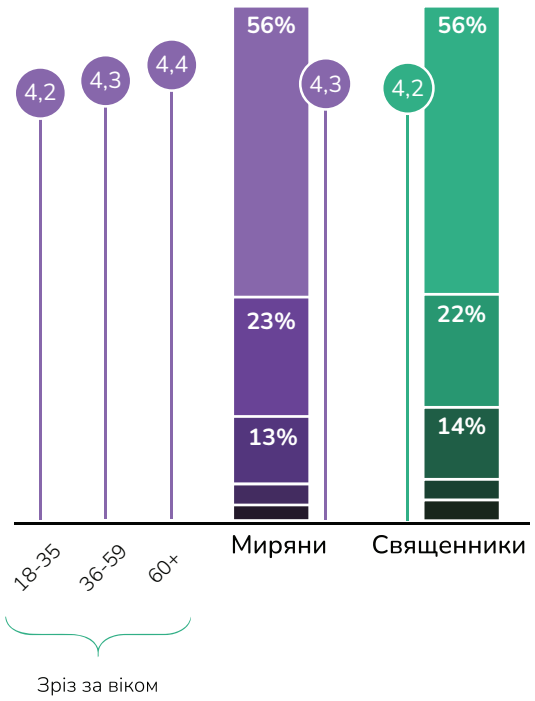
5.4.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії був план реагування у надзвичайних ситуаціях, у доступній формі для дітей та дорослих

5.4.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії контакти екстрених служб були розміщені на видному місці

Аналогічна закономірність є для мирян: миряни з міст вище оцінюють важливість такого плану, ніж миряни з сіл: 4,38 проти 4,23.

Для 56% мирян дуже важливо, щоб на парафії контакти екстрених служб були розміщені на видному місці. Аналогічну позицію займає 56% священників. Між парафіянами та священниками немає відмінностей в цьому питанні.

Щодо віку, то миряни віком до 35 р. нижче оцінюють важливість того, щоб контакти екстренних служб були розміщені на видному місці, ніж миряни, віком понад 60 р. Миряни середнього віку 36-59 р. займають проміжну позицію. ■

РОЗДІЛ 6

Додаткові можливості виховання дітей

Цей розділ присвячений аналізу додаткових можливостей виховання дітей у парафіяльному середовищі, які виходять за межі базових літургійних і катехитичних практик.

До нього включено твердження, що стосуються розвитку духовно-виховних програм для дітей і молоді, пасторального та катехитичного навчання у вікових групах, формування молодіжного лідерства, інклюзії та підтримки вразливих дітей, а також використання ширших освітніх і громадських ресурсів для розвитку дитини. Окрему увагу приділено ролі фахових мирян у роботі з дітьми та значущості програм підтримки батьківства. Таким чином, розділ охоплює як ціннісні установки щодо виховання, так і організаційні моделі, що відображають готовність парафій до системної, довготривалої роботи з дітьми та сім'ями.

6.1 Духовно-виховні програми для дітей і молоді

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість наявності регулярних, віковоvідповідних духовновиховних програм****, що поєднують релігійне виховання, формування лідерства серед молоді. На концептуальному рівні він індикує, чи парафія розглядає виховання дітей як активну місію та інвестицію в майбутнє спільноти Церкви, а не як факультативний додаток до богослужбового життя.*

Дані демонструють високий рівень підтримки таких програм. Близько 60-75% мирян вважають їх дуже важливими, ще близько 20% — радше важливими, що формує майже одностайну позитивну позицію. Серед священників підтримка також є високою, але менш категоричною: частка відповідей "дуже важливо" нижча (60-70%), натомість частіше обирається варіант "радше важливо". Сукупна позитивна оцінка в обох групах перевищує 85-90%.

Вікові відмінності серед священників повторюють загальну тенденцію звіту: молодші та середньовікові частіше розглядають духовно-виховні програми як стратегічний напрям, тоді як у групі 60+ зростає стриманість. Загалом результати свідчать про широкий консенсус щодо значущості духовновиховної роботи, але також виявляють розрив між визнанням її важливості та готовністю системно розширювати й модернізувати програми відповідно до потреб сучасних дітей і молоді.

Для 75% мирян дуже важливо, щоб на парафії відбувалося пасторальне та катехитичне навчання для дітей та молоді у групах за віком. Аналогічну позицію займає 67% священників.

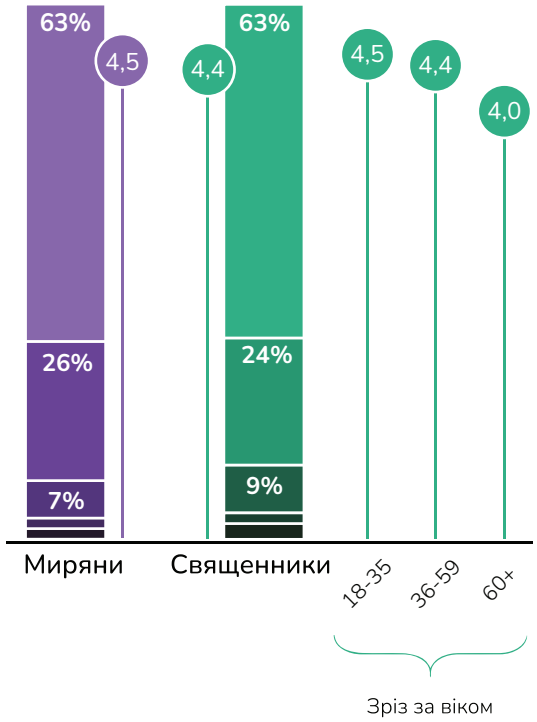
Старші священники нижче оцінюють важливість такої можливості виховання дітей, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми.

Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище

6.1.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії існувала програма формування лідерів (аніматорів) серед молоді

ють важливість пасторального та катехитичного навчання для дітей та молоді у групах за віком. Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість пасторального та катехитичного навчання у групах за віком: на 4,64 проти 4,46 в священників, що не мають маленьких дітей.

Так само важливим фактором є залученнями батьками дітей до парафіяльних подій та заходів. Якщо на парафії немає дітей, то священники найнижче оцінюють важливість навчання у групах за віком. Якщо ж діти є, навіть якщо батьки їх не водять до церкви, всі опитані священники високо оцінюють важливість розділеного навчання в групах за віком. В цьому плані відповіді священників статистично значуще не відрізняються між собою.

Мешканці міст — як миряни, так і духовенство — вище оцінюють важливість пасторального та катехитичного навчання дітей у групах за віком.

Для 63% мирян дуже важливо, щоб на парафії існувала програма формування лідерів (аніматорів) серед молоді. Аналогічну позицію займає 63% священників. Дві групи між собою не відрізняються.

Старші священники нижче оцінюють важливість такого аспекту виховання дітей, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми.

Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість програм формування лідерів (аніматорів) серед молоді. Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість таких програм формування лідерів (аніматорів) серед молоді: на 4,54 проти 4,35 в священників, що не мають маленьких дітей. ■

6.2
Інклюзія та підтримка дітей з вразливих категорій

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість того, щоб парафія була відкритою та доступною для дітей у вразливих життєвих обставинах****. Концептуально субіндекс індикує, чи спільнота готова переходити від універсальних програм до свідомої інклюзії та адресної підтримки, визнаючи нерівність стартових умов для дітей.*

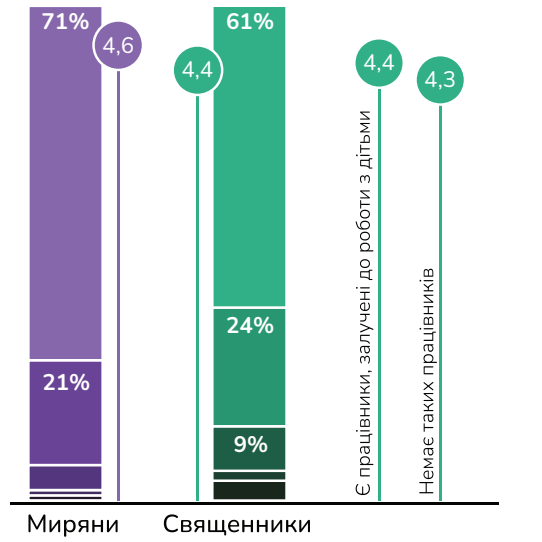
Дані демонструють високий рівень моральної згоди щодо необхідності інклюзії. Серед мирян понад 75% вважають дуже важливим, щоб парафія підтримувала вразливих дітей, ще близько 15-18% — радше важливим. Священники також загалом поділяють цю позицію, але з меншою категоричністю: частка відповідей "дуже важливо" є нижчою (різниця показників становить близько 10%), а сукупна позитивна підтримка формується значною мірою за рахунок поміркованих оцінок. Особливо це помітно серед священників старшого віку, де зростає частка відповідей "радше важливо" та нейтральних позицій, що може відображати усвідомлення складності практичної реалізації інклюзії.

Загалом результати вказують на чіткий ціннісний консенсус щодо відкритості Церкви до дітей з вразливих категорій. Водночас вони підсвічують ключову напругу: готовність підтримувати декларується широко, але сприйняття інклюзії як системного завдання з ресурсними, кадровими й інфраструктурними наслідками залишається нерівномірним.

Для 71% мирян дуже важливо, щоб на парафії були програми підтримки дітей з інвалідністю та їхніх родин. Аналогічну позицію займає 61% священників. Дві групи між собою відрізняються: для священників важливість такого аспекту виховання — на рівні 4,36, а для мирян — на рівні 4,61.

6.2.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії були програми підтримки дітей з інвалідністю та їхніх родин

6.2.2

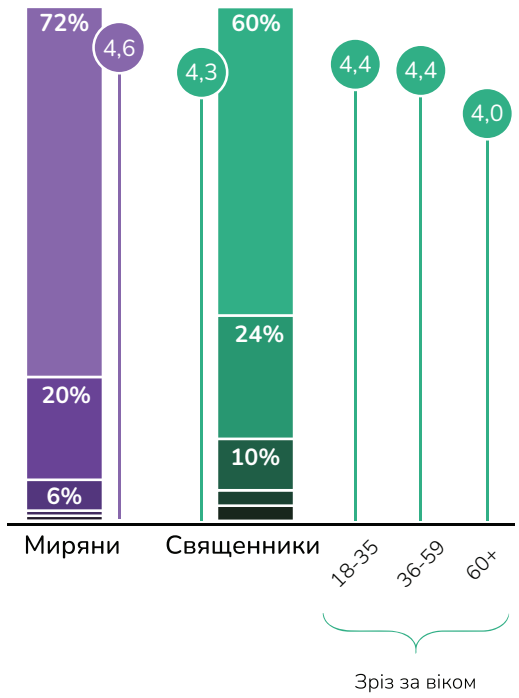
Старші священники нижче оцінюють важливість такого аспекту виховання дітей, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість програм підтримки дітей з інвалідністю.

Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість програм підтримки дітей з інвалідністю: на 4,48 проти 4,3 в священників, що не мають маленьких дітей.

Священники з міст вище оцінюють важливість програм підтримки дітей з інвалідністю та їхніх родин (4,48), ніж священники з сіл (4,29).

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії існували програми супроводу дітей вразливих категорій

Для 72% мирян дуже важливо, щоб на парафії існували програми супроводу дітей вразливих категорій. Аналогічну позицію займає 60% священників. Дві групи між собою відрізняються: для священників важливість такого аспекту виховання — на рівні 4,34, а для мирян — на рівні 4,59.

Старші священники нижче оцінюють важливість такого аспекту виховання дітей, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Миряни з міст вище оцінюють важливість програм супроводу дітей вразливих категорій (4,63), ніж миряни з сіл (4,48). ■

6.3 Розширені освітньо-виховні ресурси парафії

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість використання позапарафіяльних ресурсів для розвитку дітей:*** *гуртки та заняття із залученням фахових мирян для дітей, школа "Позитивного батьківства" — для дорослих. На концептуальному рівні субіндекс індикує, чи парафія бачить можливості до розширення своєї участі у процесі виховання дитини.*

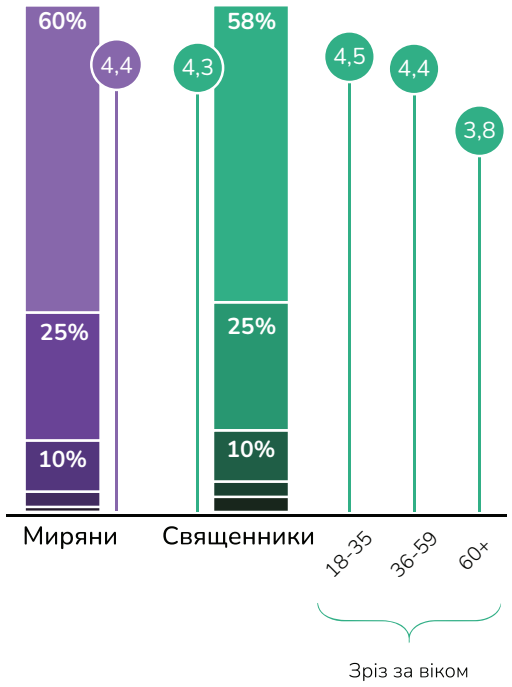
Дані демонструють загальну підтримку ідеї розширення виховних можливостей, але з помітно нижчою інтенсивністю, ніж у базових чи безпекових вимірах. Серед мирян близько 65-70% вважають залучення додаткових освітніх ресурсів дуже важливим, ще близько 20-25% — радше важливим. Священники загалом поділяють цю позицію, однак частка відповідей "дуже важливо" у них нижча, а нейтральні оцінки трапляються частіше. Це особливо помітно серед священників старшого віку та в сільських парафіях, де обмеженість локальних ресурсів і слабші партнерські мережі впливають на сприйняття реалістичності такого підходу.

Загалом результати свідчать про готовність бачити громаду як додаткове середовище розвитку дитини, але водночас виявляють межу між відкритістю до співпраці та реальною здатністю системно інтегрувати зовнішні ресурси у парафіяльне виховання. Для мирян такі можливості частіше асоціюються з розширенням горизонтів дитини, тоді як для частини священників — із додатковим управлінським і координаційним викликом.

Для 60% мирян дуже важливо, щоб окрім катехизації, існували інші можливості для розвитку дітей. Аналогічну позицію займає 58% священників. Дві групи між собою не відрізняються.

6.3.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії окрім катехизації, існували інші можливості для розвитку дітей: гуртки, музика, спорт

Старші священники нижче оцінюють важливість такої можливості виховання дітей, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість інших можливостей для розвитку дітей крім катехизації: 4,38 проти 4,2.

Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість пасторального та катехитичного навчання у групах за віком: на 4,43 проти 4,25 в священників, що не мають маленьких дітей.

Для 68% мирян дуже важливо, щоб на парафії існували школи "Позитивного батьківства" / "Майбутніх батьків". Аналогічну позицію займає 54% священників. Між парафіянами та священниками є статистично значуща відмінність в цьому питанні. Миряни оцінюють важливість таких шкіл на 4,52, водночас священники — на 4,24.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість таких "шкіл": 4,32 проти 4,08.

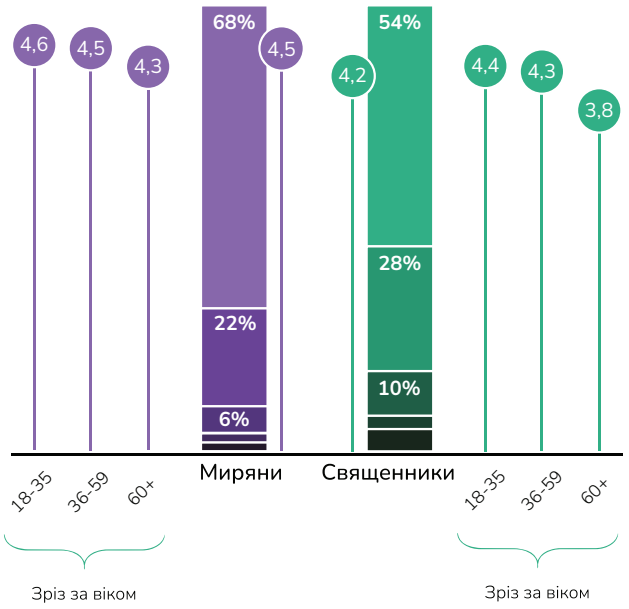
Щодо віку, то спостерігаємо відмінні тенденції:

- священники та миряни, старші 60 років, нижче оцінюють важливість таких шкіл позитивного батьківства та майбутніх батьків, ніж молодші священники та миряни
- опитані віком до 35 років та віком 36-59 рр. між собою не відрізняються в оцінці важливості таких шкіл батьківства — як у випадку мирян, так і священників.

Як миряни, так і духовенство з міст вище оцінюють важливість таких шкіл позитивного

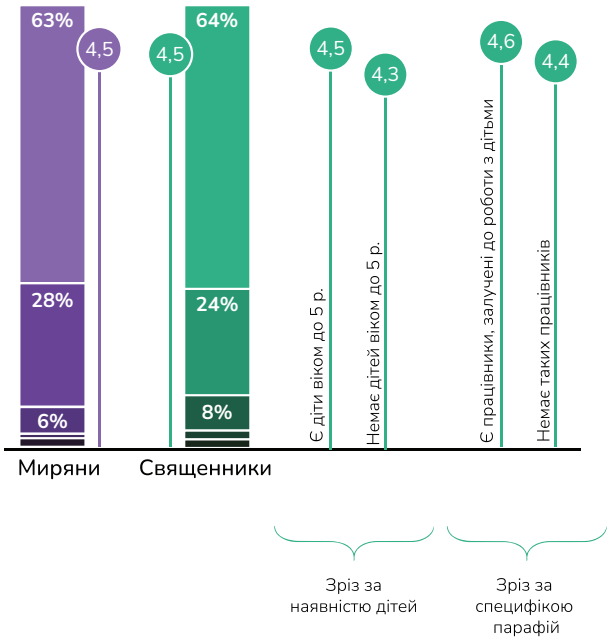
6.3.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії існували школи "Позитивного батьківства" / "Майбутніх батьків"

6.3.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії до роботи з дітьми були залучені фахові миряни

батьківства, ніж миряни та духовенство з сіл.

Для 63% мирян дуже важливо, щоб на парафії до роботи з дітьми були залучені фахові миряни. Аналогічну позицію займає 64% священників. Дві групи між собою не відрізняються.

Старші священники нижче оцінюють важливість такого аспекту виховання дітей, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає). Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми.

Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість того, щоб до роботи з дітьми були залучені фахові миряни. Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість того, щоб до роботи з дітьми були залучені фахові миряни: на 4,59 проти 4,37 в священників, що не мають маленьких дітей.

Так само важливим фактором є залученнями батьками дітей до парафіяльних подій та заходів. Якщо на парафії немає дітей, то священники найнижче оцінюють важливість залучення фахових мирян до роботи з дітьми. Якщо ж діти є, навіть якщо батьки їх не водять до церкви, всі опитані священники високо оцінюють важливість того, щоб до роботи з дітьми були залучені фахові миряни. В цьому плані відповіді священників статистично значуще не відрізняються між собою.

Священники з міст вище оцінюють важливість залучення мирян до роботи з дітьми (4,55), порівняно зі священниками з сіл (4,39).

РОЗДІЛ 7

Залучення дітей у спільноту як рівноправних членів

Цей розділ зосереджений на тому, наскільки діти сприймаються в церковній спільноті не лише як об'єкт виховання, а як повноцінні учасники спільного духовного життя.

У ньому зібрано переконання щодо літургійної участі дітей, інклюзивність катехитичної та освітньої інтеграції, а також про важливість душпастирської роботи з сім'ями. Розділ дозволяє оцінити, чи створює парафія умови для активної, зрозумілої та гідної участі дітей у житті Церкви відповідно до їхнього віку, потреб і контексту.

7.1
Літургійна участь дітей

Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість активної та осмисленої участі дітей у богослужінні:*** *залучення дітей різного віку до літургії, до читань, співу під час богослужінь, пояснення змісту обрядів і створення умов, за яких дитина не є пасивним спостерігачем. На концептуальному рівні субіндекс індикує, чи сприймається дитина як повноцінний член літургійної спільноти, а не як тимчасова або "майбутня" її частина.*

Дані свідчать про загалом високу підтримку ідеї дитячої участі в літургії. Серед мирян близько 7075% вважають її дуже важливою, ще близько п'ятої частини — радше важливою, що формує чіткий позитивний консенсус. Священники також переважно підтримують цей підхід, однак з меншою категоричністю: частка відповідей "дуже важливо" є нижчою (різниця показників становить 10% в питанні щодо Літургій для дітей), а частіше обирається варіант "радше важливо". Віковий зріз показує знайому тенденцію: молодші та середньовікові священники частіше підтримують активні форми залучення дітей, тоді як у групі 60+ зростає стриманість і прихильність до більш звичного, дорослоцентричного формату літургії.

Загалом результати демонструють спільне розуміння цінності присутності дітей у літургійному житті, але водночас виявляють напругу між інклюзивним баченням дитини як рівноправного учасника і усталеними літургійними практиками, у які не завжди легко залучити дітей.

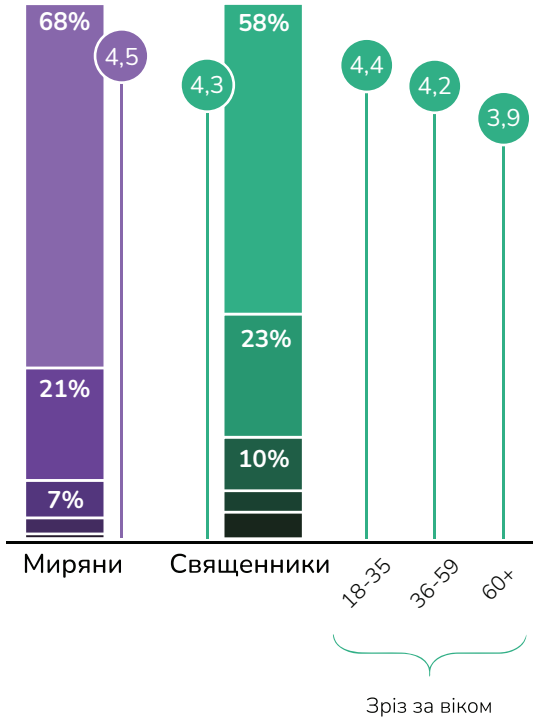
Для 68% мирян дуже важливо, щоб на парафії відбувалися Літургії для дітей. Аналогічну позицію займає 58% священників. Дві групи між собою статистично значущо відрізняються. Для мирян важливість Літургій для дітей — на рівні 4,5, а для священників — на рівні 4,25.

Старші священники нижче оцінюють важливість Літургій для дітей, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії

7.1.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії відбувалися Літургії для дітей

з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість Літургій для дітей: 4,34 проти 4,07. Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість Літургій для дітей: на 4,37 проти 4,16 в священників, що не мають маленьких дітей. Як миряни, так і духовенство в містах вище оцінюють важливість Літургій для дітей.

Для 74% мирян дуже важливо, щоб на парафії дітей заохочували до активної участі у богослужінні. Аналогічну позицію займає 74% священників. Дві групи між собою не відрізняються.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість заохочення дітей до активної участі у богослужінні, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає). Аналогічна тенденція у випадку з мирянами: старші миряни нижче оцінюють важливість заохочення дітей до участі в богослужіннях, натомість молоді миряни та миряни середнього віку не відрізняються між собою.

Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість Літургій для дітей: на 4,72 проти 4,51 в священників, що не мають маленьких дітей. Обернена тенденція і у випадку наявності дітей загалом. Ті священники, що мають дітей, нижче оцінюють важливість заохочення дітей до богослужінь: 4,58 проти 4,79. Можливо, це пов'язано з фактором віку: старші священники нижче оцінюють важливість залучення дітей до богослужінь.

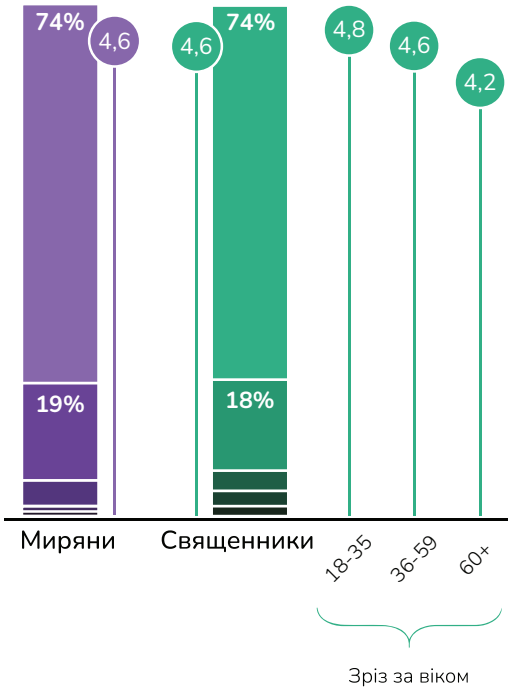
Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість заохочення дітей до активної участі у богослужінні: 4,66 проти 4,48.

Так само важливим фактором є залученнями батьками дітей до парафіяльних подій та заходів.

Якщо на парафії немає дітей, то священники найнижче оцінюють важливість заохочення дітей до активної участі у богослужінні. Якщо ж діти є, навіть якщо батьки їх не водять до церкви, всі опитані священники високо оціню-

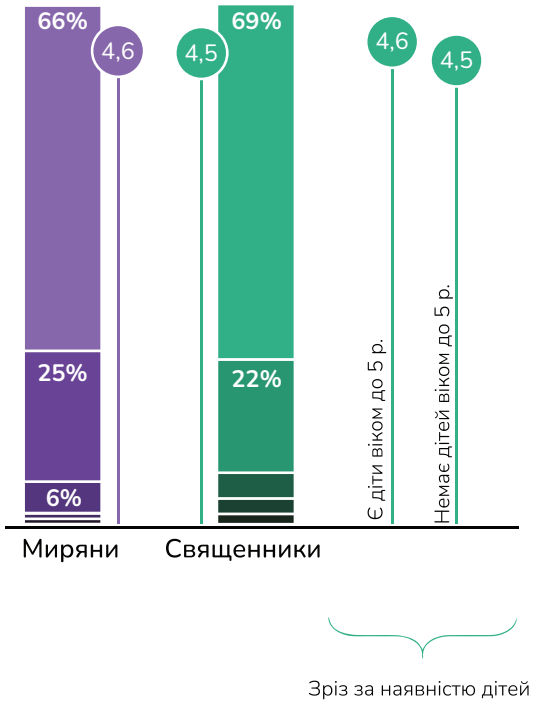
7.1.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії дітей заохочували до активної участі у богослужінні

7.1.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії діти мали доступ до дитячих молитовників

ють важливість заохочення дітей до активної участі у богослужінні. В цьому плані відповіді священників статистично значуще не відрізняються між собою.

Духовенство з міст вище оцінює важливість заохочення дітей до активної участі в богослужінні (4,71), ніж духовенство з сіл (4,53).

У випадку мирян важливим фактором є участь дітей в церковних заходах. Загалом можемо виділити дві групи мирян: ті, в кого діти вже дорослі (4,49) та ті, чиї діти не хочуть ходити, чи батьки їх не приводять (4,5) оцінюють важливість заохочення дітей до участі в богослужінні нижче, ніж ті, чиї діти періодично (4,6) та регулярно (4,72) беруть участь в парафіяльних заходах.

Для 66% мирян дуже важливо, щоб на парафії діти мали доступ до дитячих молитовників. Аналогічну позицію займає 69% священників. Дві групи між собою не відрізняються.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість доступу дітей до дитячих молитовників, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість доступу дітей до дитячих молитовників.

Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість доступу дітей до дитячих молитовників: на 4,64 проти 4,47 в священників, що не мають маленьких дітей.

Так само важливим фактором є залученнями батьками дітей до парафіяльних подій та заходів. Якщо на парафії немає дітей, то священники найнижче оцінюють важливість доступу дітей до дитячих молитовників. Якщо ж діти є, навіть якщо батьки їх не водять до церкви, всі опитані священники високо оцінюють важливість доступу дітей до дитячих молитовників. В цьому плані відповіді священників статистично значуще не відрізняються між собою.

Духовенство з міст вище оцінює важливість доступу дітей до дитячих молитовників (4,64), ніж духовенство з сіл (4,47). ■

7.2 Інклюзивна катехитична та освітня інтеграція

Цей підрозділ охоплює твердження про важливість того, щоб ***усі діти — незалежно від віку, індивідуальних можливостей та потреб, стану здоров'я чи соціального досвіду — мали доступ до катехитичних та освітніх програм парафії****, були залучені до навчання у спосіб, адаптований до їхніх можливостей. На концептуальному рівні субіндекс індикує, чи спільнота мислить освіту і катехизацію як інклюзивний простір приналежності, а не як стандартну модель "для більшості".*

Дані демонструють високий рівень ціннісної підтримки інклюзивного підходу. Близько 70-75% мирян вважають дуже важливим, щоб катехитичні й освітні програми були доступними для дітей різного віку та можливостей; ще близько п'ятої частини обирають відповідь "радше важливо". Серед священників частка беззастережної підтримки є нижчою (близько 60-65%), натомість частіше з'являються поміркковані та нейтральні оцінки. Загальна позитивна підтримка в обох групах перевищує 85-90%, що свідчить про сформований нормативний консенсус.

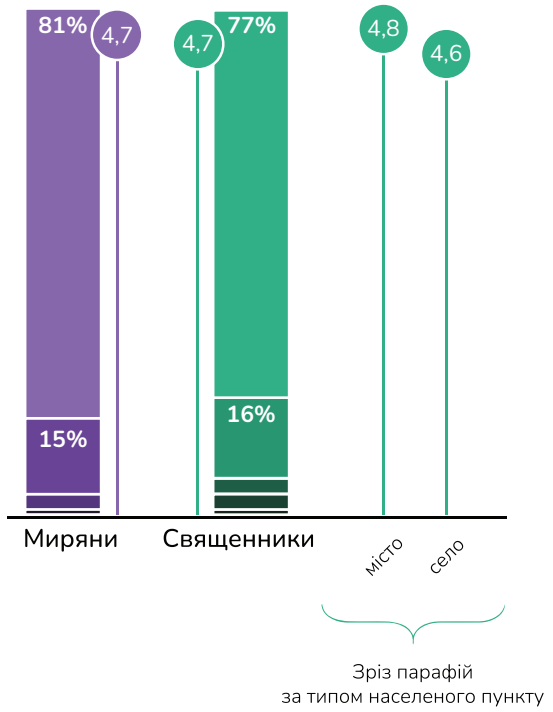
Вікові та рольові відмінності повторюють загальну тенденцію звіту: молодші й середньовікові священники частіше підтримують ідею адаптованої та інклюзивної катехизації, тоді як серед групи 60+ зростає стриманість. Загалом результати вказують на визнання інклюзії як цінності, але водночас — на розрив між цією цінністю та готовністю системно змінювати освітні підходи, методики й ресурси для її повноцінної реалізації.

Для 81% мирян дуже важливо, щоб на парафії була програма катехизації дітей різного віку. Аналогічну позицію займає 77% священників. Дві групи статистично значуще відрізняються між собою: миряни оцінюють важливість програм катехизації дітей різного віку на 4,74, в той час як священники — на 4,64.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість програми катехизації дітей різного віку, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає). Аналогічна закономірність і в групі мирян: старші миряни нижче оцінюють важливість таких програм, порівняно з моло-

7.2.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була програма катехизації дітей різного віку

дими мирянами та мирянами середнього віку.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість програми катехизації дітей різного віку.

Іншим фактором, який діє в обох групах — і мирян, і священників — є наявність маленьких дітей (до 5 р.). Якщо в священників та мирян є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість програми катехизації дітей різного віку. Втім, якщо говорити про наявність дітей загалом, то священники, які мають дітей, нижче оцінюють важливість програм катехизації для дітей різного віку (4,63) порівняно зі священниками, які не мають дітей (4,77). Можливо, тут маємо справу з фактором віку, який накладається з фактором наявності дітей.

Так само важливим фактором є залученнями батьками дітей до парафіяльних подій та заходів. Якщо на парафії немає дітей, то священники найнижче оцінюють важливість програм катехизації дітей різного віку. Якщо ж діти є, навіть якщо батьки їх не водять до церкви, всі опитані священники високо оцінюють програм катехизації дітей різного віку. В цьому плані відповіді священників статистично значуще не відрізняються між собою.

У випадку мирян важливим фактором є участь дітей в церковних заходах. Загалом можемо виділити дві групи мирян: ті, в кого діти вже дорослі (4,54) та ті, чиї діти не хочуть ходити, чи батьки їх не приводять (4,66) оцінюють важливість програми катехизації дітей різного віку нижче, ніж ті, чиї діти періодично (4,72) та регулярно (4,78) беруть участь в парафіяльних заходах.

Як миряни, так і духовенство з міст вище оцінюють важливість програм катехизації дітей різного віку.

Для 77% мирян дуже важливо, щоб на парафії у програми катехизації були включені діти з інвалідністю. Аналогічну позицію займає 69% священників. Дві групи статистично значуще відрізняються між собою: миряни оцінюють важливість включення до програм катехизації дітей з інвалідністю на 4,68, в той час як священники — на 4,46.

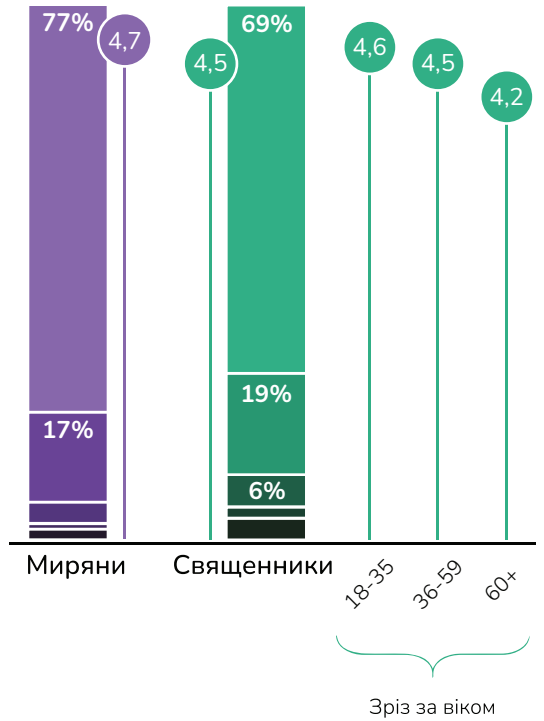
Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість включення до програм катехизації дітей з інвалідністю, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає). Аналогічна закономірність і в групі мирян: старші миряни нижче оцінюють важливість включення до програм катехизації дітей з інвалідністю, порівняно з молодими мирянами та мирянами середнього віку.

Як миряни, так і духовенство з міст вище оцінюють важливість програм катехизації дітей з інвалідністю.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість включення до програм катехизації дітей з інвалідністю.

7.2.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії у програми катехизації були включені діти з інвалідністю

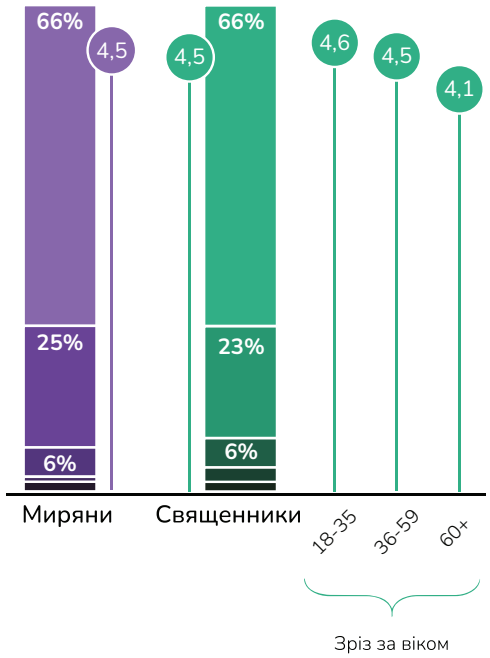

Іншим фактором, який діє в групі священників, є наявність маленьких дітей (до 5 р.). Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість включення до програм катехизації дітей з інвалідністю.

Так само важливим фактором є залученн батьками дітей до парафіяльних подій та заходів.

7.2.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії готувалися та розповсюджувалися просвітницькі чи / та пізнавальні матеріали для дітей

Якщо на парафії немає дітей, то священники найнижче оцінюють важливість включення до програм катехизації дітей з інвалідністю. Якщо ж діти є, навіть якщо батьки їх не водять до церкви, всі опитані священники високо оцінюють включення до програм катехизації дітей з інвалідністю. В цьому плані відповіді священників статистично значуще не відрізняються між собою.

Щодо мирян, то жінки вище оцінюють важливість програм катехизації дітей з інвалідністю (4,7) порівняно з чоловіками (4,57).

Для 66% мирян дуже важливо, щоб на парафії готувалися та розповсюджувалися просвітницькі чи / та пізнавальні матеріали для дітей. Аналогічну позицію займає 66% священників. Дві групи не відрізняються між собою.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість просвітницьких та пізнавальних матеріалів для дітей, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає). Аналогічна закономірність і в групі мирян: старші миряни нижче оцінюють важливість просвітницьких та пізнавальних матеріалів для дітей, порівняно з молодими мирянами та мирянами середнього віку.

Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість просвітницьких та пізнавальних матеріалів для дітей: на 4,58 проти 4,41 в священників, що не мають маленьких дітей.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість просвітницьких та пізнавальних матеріалів для дітей.

Так само важливим фактором є залученнями батьками дітей до парафіяльних подій та заходів. Якщо на парафії немає дітей, то священники найнижче оцінюють важливість просвітницьких та пізнавальних матеріалів для дітей. Якщо ж діти є, навіть якщо батьки їх не водять до церкви, всі опитані священники високо оцінюють важливість просвітницьких та пізнавальних матеріалів для дітей. В цьому плані відповіді священників статистично значуще не відрізняються між собою.

Священники з міст вище оцінюють важливість просвітницьких та пізнавальних матеріалів для дітей, ніж священники з сіл: 4,61 проти 4,4.

7.3
Підтримка дитини через сім'ю та душпастирство

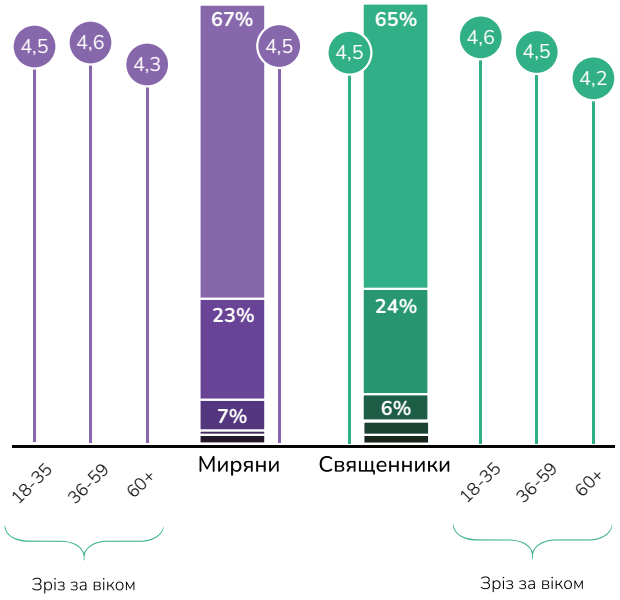
Цей підрозділ охоплює твердження про ***важливість душпастирського супроводу батьків, а також активну підтримку сімей у різних життєвих обставинах.*** *На концептуальному рівні субіндекс індикує, чи розвиток і добробут дитини розглядаються як спільна відповідальність сім'ї та церковної спільноти, а не як окрема або епізодична діяльність парафії.*

Дані демонструють один із найвищих рівнів згоди в усьому розділі (індексі). Близько 75-80% мирян вважають дуже важливим, щоб парафія підтримувала дитину у тісній взаємодії з родиною; ще близько п'ятої частини обирають варіант "радше важливо". Серед священників інтенсивність підтримки дещо нижча (приблизно 65-70% — "дуже важливо"), однак сукупна позитивна оцінка стабільно перевищує 90%. Миряни частіше формулюють беззастережне очікування такої співпраці, що відображає запит родин на видиму й регулярну душпастирську присутність у житті дітей.

Вікові відмінності серед священників знову є показовими: молодші та середньовікові частіше підкреслюють важливість партнерства з сім'єю, тоді як у групі 60+ зростає частка поміркованих і нейтральних оцінок. Загалом результати свідчать про глибокий ціннісний консенсус щодо ролі сім'ї та душпастирства, але водночас виявляють напругу між ідеалом постійної підтримки родин і реальними ресурсними та часовими можливостями парафій.

7.3.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії відбувалося душпастирство батьків, які мають дітей всіх вікових груп

Для 67% мирян дуже важливо, щоб на парафії на парафії відбувалося душпастирство батьків, які мають дітей всіх вікових груп. Аналогічну позицію займає 65% священників. Дві групи не відрізняються між собою.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість на душпастирства батьків, які мають дітей всіх вікових груп, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає). Аналогічна закономірність і в групі мирян: старші миряни нижче оцінюють важливість на парафії душпастирства батьків, які мають дітей всіх вікових груп, порівняно з молодими мирянами та мирянами середнього віку.

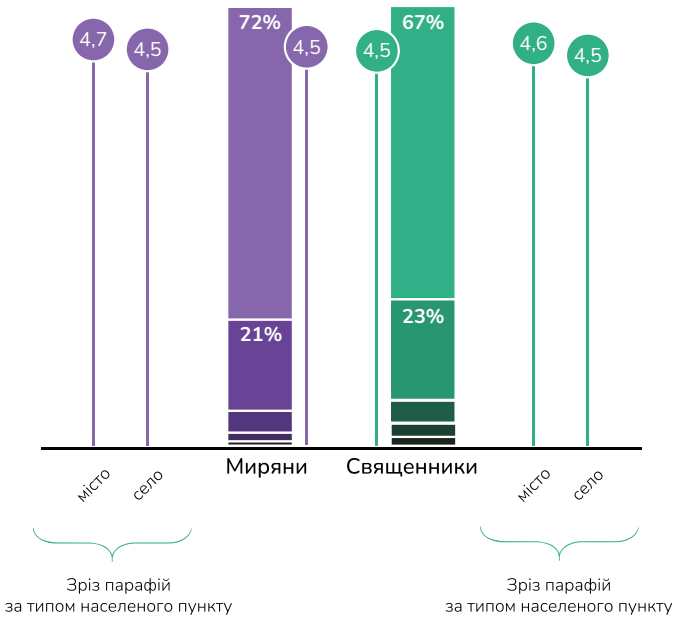
Якщо в священників є діти віком до 5 р., то вони вище оцінюють важливість душпастирства батьків, які мають дітей всіх вікових груп: на 4,6 проти 4,37 в священників, що не мають маленьких дітей.

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість душпастирства батьків, які мають дітей всіх вікових груп.

Як духовенство, так і миряни з міст вище оцінюють важливість душпастирства батьків, які мають дітей всіх вікових груп.

7.3.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії душпастирі парафії надавали душпастирську підтримку сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах

Для 72% мирян дуже важливо, щоб на парафії душпастирі парафії надавали душпастирську підтримку сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах. Аналогічну позицію займає 67% священників. Дві групи між собою статистично значущо відрізняються: миряни оцінюють важливість такої підтримки на 4,62, а священники — на 4,51.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість надання душпастирської підтримки сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість надання душпастирської підтримки сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Як миряни, так і духовенство з міст вище оцінюють надання душпастирської підтримки сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах. ■

РОЗДІЛ 8

Розширення душпастирських можливостей

Цей розділ зосереджений на тому, наскільки діти сприймаються в церковній спільноті не лише як об'єкт виховання, а як повноцінні учасники спільного духовного життя.

У ньому зібрано переконання щодо літургійної участі дітей, інклюзивність катехитичної та освітньої інтеграції, а також про важливість душпастирської роботи з сім'ями. Розділ дозволяє оцінити, чи створює парафія умови для активної, зрозумілої та гідної участі дітей у житті Церкви відповідно до їхнього віку, потреб і контексту.

Для 43% мирян є дуже важливим, щоб на парафії існували різні можливості допомоги людям з позапарафіяльної спільноти; загалом позитивно це оцінюють понад чотири п'ятих опитаних. **Серед священників частка тих, для кого це дуже важливо, становить 46%,** що також формує широку підтримку цієї ідеї. Дві групи між собою не відрізняються.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість різних можливостей допомоги людям з позапарафіяльної спільноти, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Також священники з міст вище оцінюють важливість таких програм допомоги (4,3), ніж священники з сіл (4,1).

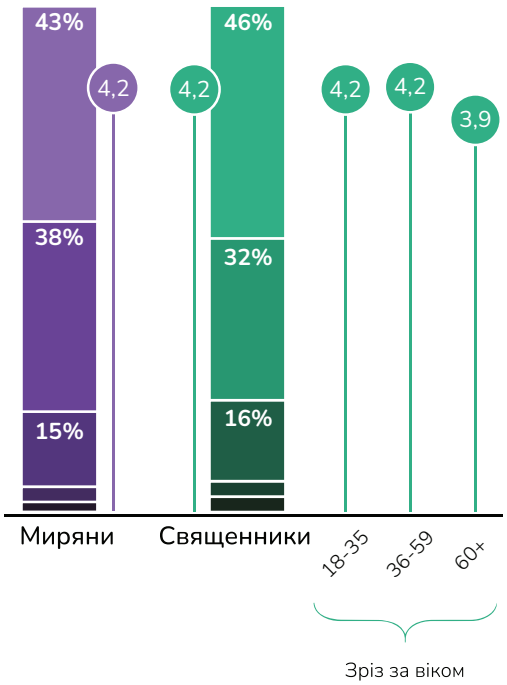
Для 50% мирян є дуже важливим, щоб до роботи з дітьми на парафії залучали експертів з різних сфер; загалом ця ідея має широку підтримку серед парафіян. **Серед священників частка тих, для кого це дуже важливо, становить 51%.** Дві групи між собою статистично значуще відрізняються. Миряни оцінюють важливість такого залучення експертів на 4,3, а священники — на 4,2.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість залучення до роботи з дітьми експертів з різних сфер, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є активна робота парафії з дітьми. Якщо на парафії є працівники, які залучені у роботу з дітьми, то священники вище оцінюють важливість залучення до роботи з дітьми експертів з різних сфер.

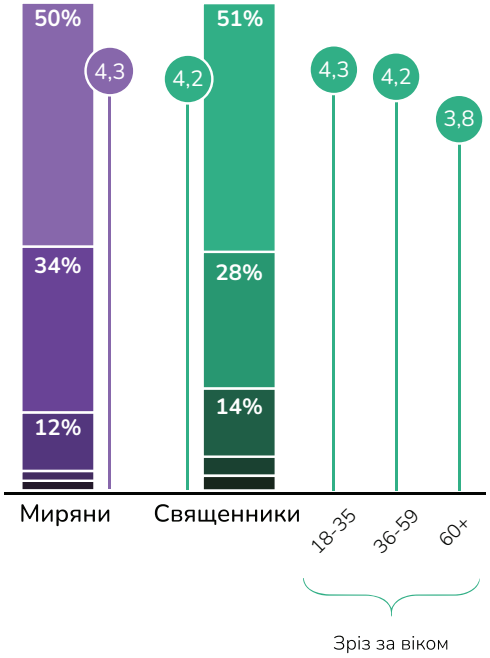
8.0.1

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії існували різні можливості допомоги людям з позапарафіяльної спільноти

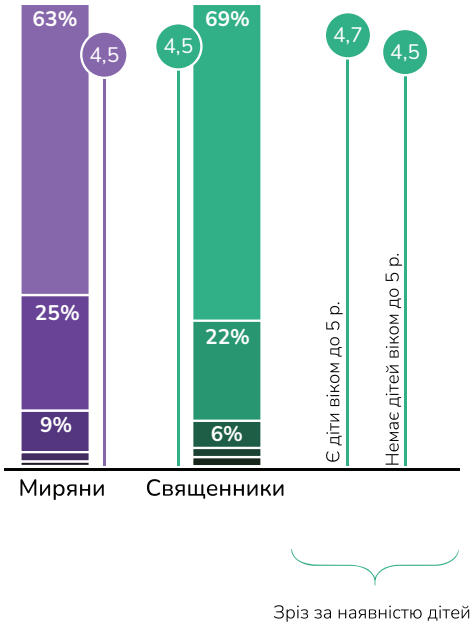
8.0.2

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії до роботи з дітьми залучали експертів з різних сфер

8.0.3

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була співпраця з закладами освіти (садочки, школи, коледжі)

Також священники з міст вище оцінюють важливість залучення експертів до роботи з дітьми (4,3), ніж священники з сіл (4,1).

Для 63% мирян дуже важливо, щоб на парафії була співпраця з закладами освіти (садочки, школи, коледжі). Аналогічну позицію займає 69% священників. Дві групи між собою статистично значуще відрізняються. Миряни нижче оцінюють важливість такої співпраці — на 4,45, порівняно зі священниками, які оцінюють важливість такої співпраці на 4,54.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість співпрацю з закладами освіти (садочки, школи, коледжі), порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає). Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є наявність маленьких дітей. Священники, які мають дітей віком до 5 р. вище оцінюють співпрацю з закладами освіти (садочки, школи, коледжі).

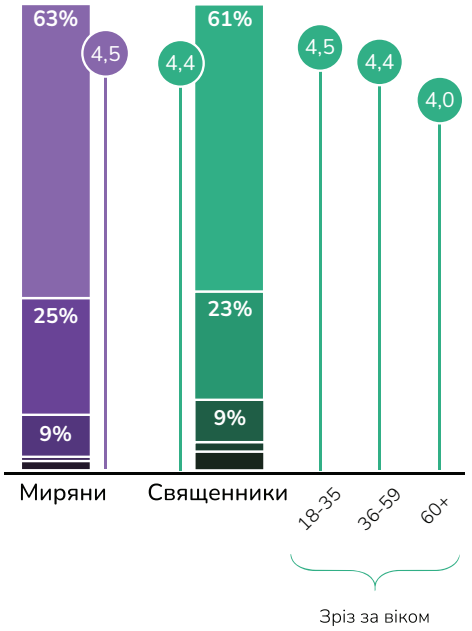
Натомість є різниця між мирянами з міст та сіл. Перші оцінюють важливість такої співпраці нижче (4,4), ніж миряни з сіл (4,6).

Для 63% мирян дуже важливо, щоб на парафії була співпраця з соціальними закладами (дитячі будинки, притулки). Аналогічну позицію займає 61% священників. Дві групи між собою статистично значуще відрізняються. Миряни вище оцінюють важливість такої співпраці — на 4,5, порівняно зі священниками, які оцінюють важливість такої співпраці на 4,4.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість соціальними закладами (дитячі будинки, притулки), порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає). Також священники з міст вище оцінюють важливість співпраці з соціальними закладами (4,5), ніж священники з сіл (4,3).

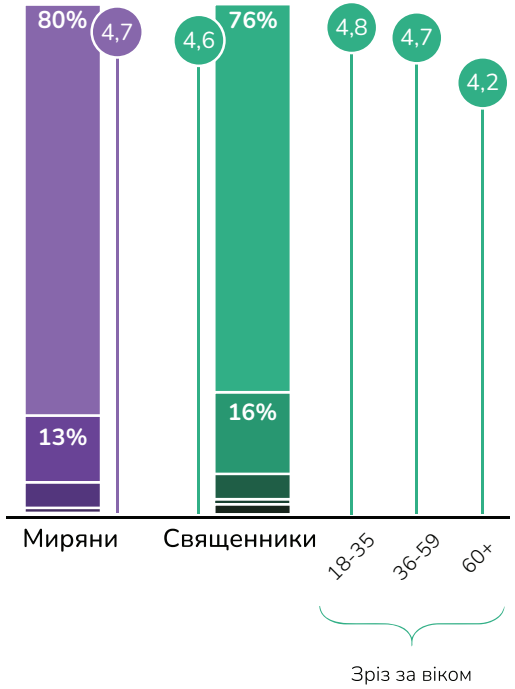
8.0.4

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії була співпраця з соціальними закладами (дитячі будинки, притулки)

8.0.5

Наскільки важливо, щоб на Вашій парафії організовували дозвілля дітей з метою християнського виховання: тематичні зустрічі, табори

Для 80% мирян дуже важливо, щоб на парафії організовували дозвілля дітей з метою християнського виховання (тематичні зустрічі, табори). Аналогічну позицію займає 76% священників. Дві групи між собою статистично значуще відрізняються. Миряни вище оцінюють важливість такої співпраці — на 4,7, порівняно зі священниками, які оцінюють важливість такої співпраці на 4,6.

Важливим є фактор віку. Старші священники нижче оцінюють важливість організації дозвілля дітей з метою християнського виховання, порівняно з молодими священниками та священниками середнього віку (між цими двома групами відмінностей немає).

Важливим фактором, який впливає на позицію священників, є наявність маленьких дітей. священники, які мають дітей віком до 5 р., вище оцінюють важливість організації дозвілля дітей з метою християнського виховання — на рівні 4,8. Натомість священники, які не мають маленьких дітей, оцінюють важливість такого виховання на 4,6.

Священники з міст вище оцінюють важливість організації дозвілля дітей з метою християнського виховання (4,7), ніж священники з сіл (4,6). ■

Центр гідності дитини УКУ
вул. Свєнціцького, 17, Львів, Україна

www.cdc.ucu.edu.ua
@childdignitycenter
@childdignitycenter_ucu
@ЦентрГідностіДитини
cdc@ucu.edu.ua
+380987301926

© Центр гідності дитини УКУ, 2025